Urząd Wojewódzki Białostocki
Wydział Bezpieczeństwa Publicznego.

miesięczne sprawozdania sytuacyjne
z zakresu bezpieczeństwa publicznego,
ruchu wywrotowego i ruchu zawodowego.

1931

60

Urząd Wojewódzki Białostocki

Nr.BP.I-2640/31.T.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.7 za miesiąc czerwiec 1931 roku.-

Białystok, dnia 13 lipca 1931 r.

T a j n e - P i l n e

Do:

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Pan Dyrektor Departamentu II

w W a r s z a w i e

Urząd Wojewódzki przesyła sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.7 za miesiąc czerwiec 1931 r. /z zakresu bezpieczeństwa publicznego, ruchu wywrotowego i ruchu zawodowego/.-

Za W o j e w o d ę

/A.Wysoboński/

w/z Naczelnika Wydziału Bezp.Publiczn.

Odpisy otrzymują:

1/ Pan Wojewoda w Wilnie,
2/ " " w Nowogródku,
3/ " " w Brześciu n/Bugiem,
4/ " " w Warszawie,
5/ " " w Tarnopolu,
6/ " " w Stanisławowie,
7/ " w Lublinie,
8/ " " w Łodzi,
9/ Pan Prokurator Sądu Apelacyjnego w Warszawie,
10/ " " " " w Wilnie,
11/ " " " Okręgowego w Białymstoku,
12/ " " " " w Grodnie,
13/ " " " " w Łomży,
14/ " " " " w Suwałkach,
15/ Samodzielny Referat Informacyjny DOK.III w Grodnie,
16/ " " " DOK.I w Warszawie,
17/ " " " DOK.IX w Brześciu n/Bugiem,
18/ K.O.P."Brygada Grodno" w Grodnie,
19/ Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego,
20/ Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
21/ Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w miejscu.-

M.Z.

Urząd Wojewódzki Białostocki
Nr.BP.I-2640/31 r.
Białystok, dnia 10 lipca 1931 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.
za miesiąc czerwiec 1931 roku.

I. Sytuacja ogólna.

Ruch wywrotowy w okresie sprawozdawczym nie nastręczył Urzędowi Wojewódzkiemu bardziej charakterystycznych spostrzeżeń, jeżeli pominąć stwierdzone nastawienie działalności elementów wywrotowych na wywoływanie zaburzeń bezrobotnych, czego m.in. dowodzą wystąpienia bezrobotnych w Łomży. Działalność wspomnianych elementów na tym odcinku ułatwiały w dużym stopniu poczynania PPS.OK. i Bundu, które, wykorzystując podniecone nastroje wśród robotników i bezrobotnych, usiłowały odbudować swe wpływy, utracone w roku 1930. Dotyczy to szczególnie Białegostoku, gdzie zostały zwołane dwa wiece w sprawie bezrobocia, na których poszczególni mówcy wręcz demagogicznie przedstawiali stosunek Rządu i władz państwowych do zagadnienia walki z bezrobociem i kryzysem gospodarczym. Poza-tem dostrzegano w powiatach grodzieńskim, białostockim i ostrowskim przejawy agitacji za niepłacenie podatków i przeciwko świadczeniom szarwarkowym.-

W ruchu zawodowym dominowało zainteresowanie się klasowych związków zawodowych zamierzeniami przemysłowców co do obniżki dotychczasowych stawek płac robotniczych. Na zebraniach i konferencjach podkreślono konieczność solidarnego przeciwstawienia się przez robotników wszelkim tego rodzaju zamierzeniom wszystkimi legalnymi środkami, do strajku włącznie.-

Na rynku pracy notowano znaczne rozszerzenie stanu zatrudnienia robotników w przemyśle włókienniczym, co łącznie z rozszerzo-

3
2

nemi robotami robót spowodowało spadek bezrobocia z 9.056 do 7.695.

Przypuszczać należy, że na tym poziomie stan bezrobocia utrzyma się jeszcze przez cztery - pięć tygodni, na taki bowiem okres czasu przemysł włókienniczy w Białymstoku ma zamówienia eksportowe i w tym mniej więcej okresie zostanie ukończona kampanja obróbki drzewa w tartakach państwowych i prywatnych.

Nastroje bezrobotnych uległy dalszemu pogorszeniu z racji skrócenia okresu zasiłkowego z 17 do 13 tygodni, co zwłaszcza dotknie silnie robotników, zatrudnionych w fabrykach włókienniczych w Białymstoku, które normalnie przestają pracować już we wrześniu, wobec czego robotnicy ci wyczerpią zasiłki w styczniu, a więc w najtrudniejszym czasie zimowym, oraz z powodu cofnięcia kredytów względnie ograniczenia ich do minimum - na zatrudnianie bezrobotnych przy robotach publicznych.-

Nastroje pracowników i urzędników państwowych pod koniec miesiąca uległy złagodzeniu w tym sensie, że przestała być aktualna możliwość podjęcia przez nich przynajmniej w okresie lipca poważniejszej akcji protestacyjnej przeciwko dotykającym ich zarządzeniom oszczędnościowym Rządu.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-

Urząd Wojewódzki Białostocki

Nr.BP.I-2150/31.T.

Dnia 10 lipca 1 9 3 1 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.7.

za miesiąc czerwiec 1931r.

II. Ruch wywrotowy

a/ Przejawy działalności elementów wywrotowych.

Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi.

Białystok-Miasto

Dnia 18 ub.m. został zatrzymany w mieszkaniu partyjnem w Białymstoku technik OK KPZB Białystok Samuel Po stawski, u którego podczas rewizji znaleziono większą ilość wykonanej przez niego odezwy odbitej na powielaczu p.t. "Do całej młodzieży pracującej, skierowanych przeciwko akcji Tygodnia L.O P.P., a podpisany przez OK KZM ZB, oraz przyrządy do malowan haseł.

Dnia 23 ub.m. zatrzymano Jana Szeszuka, przy którym znaleziono transparent z napisem "Do walki z dyktaturą faszystowską, niech żyje czerwony pioner".-

Obserwowano ożywienie się działalności KPZB w Supraślu i Zabłudowie, gdzie kilkakrotnie odbywały się zebrania konspiracyjne.

Dnia 27 ub.m.w Supraślu porzucono kilkanaście egzemplarzy odezw pierwszosierpniowych.-

Powiat Grodzieński

Dnia 6 ub.m. w Grodnie został zatrzymany ukrywający się od czasu likwidacji pierwszomajowej ówczesnej obsady OK KPZB Grodno - Jelin Abram, który w kwietniu b.r.pełnił funkcję technika KM KPZB Grodno. Władze sądowe osadziły Jelina w więzieniu.

W Grodnie dnia 6 ub.m. około fabryki dykty rozrzucono kilkadziesiąt egzemplarzy odezwy Lewicy Związkowej, nawołującej do strajku robotników wspomnianej fabryki.

35

Dnia [illegible] ub.m. w Grodnie został aresztowany ukrywający się [illegible]ietnia b.r. technik Komitetu miejskiego KZM ZB Grodno Abr[illegible] Kirszenbaum, który przez pewien czas ukrywał się u swych krewnych w Słonimie. Kirszenbauma przekazano władzom sądowym, które osadziły go w więzieniu.-

Dnia 17 ub.m. zostali aresztowani pod zarzutem działalności antypaństwowej Michał Awdzitowski, Eljas[illegible]ko i Władysław Siéko, mieszkańcy wsi Pychowczyce w gminie Brzostowica-Wielka. W czasie rewizji w zabudowaniach Siéków znaleziono przygotowany do wywieszenia transparent z hasłami komunistycznemi. Decyzją władz sądowych zostali oni osadzeni w więzieniu.-

W gminie Brzostowica-Wielka elementy wywrotowe prowadziły agitację wśród robotników rolnych i służby folwarcznej za rozpoczęciem strajku rolnego w okresie intensywnych robót w polu.

We wsi Suchowlany, gminy Skidel ujawniono prowadzenie przez Szymona Doroszyka agitację za niepłaceniem podatków i składek ubezpieczeniowych od ognia, oraz przeciwko powinności szarwarkowej.-

Powiat Wołkowyski

Zwolnieni z więzienia po odbyciu kary działacze komunistyczni Jan Goryna, Aleksander Kunkiel i Michał Zarzecki, mieszkańcy wsi Horbacze, gminy Swisłocz zorganizowali tamże „jaczejkę bezbożników".

Taka sama "jaczejka" powstała we wsi Dziewiątki, gminy Swisłocz.-

b/ Komunistyczna Partja Polski.

Powiat Łomżyński

Wybitni w Łomży działacze komunistyczni Szymon Goldziuk, Rywka Poniaczyk, Izaak-Enoch Olach, Benjamin Olach i Aleksander Bikowski zreorganizowali w pierwszych dniach ubiegłego mi siąca przy współudziale funkcjonarjusza KC KPP łomżyński OK

i postanowili wykorzystać podniesione nastroje wśród bezrobotnych, w kierunku wywołania zamieszek ulicznych. Naskutek tej agitacji bezrobotni w Łomży w dniach 10 i następnych ub.m. zgromadzili się przed Magistratem, zachowując się dość agresywnie. Tego rodzaju wystąpienia bezrobotnych do dnia 14 ub.m. likwidowane były w drodze porozumiewania się Magistratu i Starosty z bezrobotnymi bez interwencji policji, natomiast w dniu 15 ub.m. zaszła konieczność rozproszenia siłą około 200 bezrobotnych, którzy przedostali się przed ogrodzenie na dziedziniec Magistratu. Podczas interwencji policji jedna z kobiet odniosła lekkie obrażenia ciała./Telefonogram do Ministerstwa z dnia 15 ub.m. Nr.KP.IV-2150/31./.-

Pod zarzutem podżegania bezrobotnych do ekscesów zostali zatrzymani Aleksander Gosk, Aleksander Bikowski, Stanisław Szyszkowski i Michał Eryng, byli działacze PPS Lewicy, oraz oraz Olech Benjamin i Roman Wielacki, działacze KPP, Zbigniew przed aresztowaniem członek OK KPP Łomża, Izaak-Enoch Olech.

Uzyskano informację, że wcielony do 30 p.p. w Łomży jako poborowy rocznika 1910 Andzel Urbach, z Łodzi, który był technikiem komitetu miejskiego KPP, nawiązał łączność z OK KPP Łomża i rozpoczął agitację wśród żołnierzy.

Dnia 18 ub.m. w korytarzu budynku Starostwa w Łomży porzucono dwa egzemplarze starych odezw komunistycznych.

Dnia 20 ub.m. do szyldu szkoły powszechnej w Szumowie został przyczepiony transparent z napisami: " Precz z rządem faszystowskim, niech żyje klasa chłopsko-robotnicza".-

Powiat Ostrowski

Dnia 14 ub.m. w Brańszczyku, w Białym-Błocie i we wsi Słochy, gminy Długosiodło wywieszono transparenty z hasłami: "Precz z rządem Faszystowskim Piłsudskiego, precz z terorem nad chłopstwem, precz z podatkami i egzekucjami, robotnicy

4 7

i chłopi pod sztandary KPP, precz z wojną przeciwko ZSRR, uwolnić więźniów politycznych, niech żyje rewolucja światowa, niech żyje polska republika rad."

Tegoż dnia w Długosiodle na przewodach telefonicznych wywieszono transparent z podobnemi hasłami komunistycznemi.-

Dnia 28 ub.m. około koszar 18 p.a.p. w Komorowie rozrzucono 126 egzemplarzy odezw 3 edycyj, wydanych w grudniu r.ub. i styczniu r.b. przez komitety okręgowe KPP i KZMP w Łomży.-

c/ Wyroki sądowe.

Sąd Okręgowy w Białymstoku dnia 8 ub.m. skazał z art. 102 K.K. na 4 lata ciężkiego więzienia Aleksandra Chomczyka. Tenże Sąd dnia 15 ub.m. skazał z art.102 K.K. Lejbę Kadłubowskiego na 6 l.c.w., Wilk Fejgę i Feldera Załmana na 4 l.c.w. oraz Brajdlę Wiszniewską na 1 rok więzienia.

Tenże Sąd dnia 15 ub.m. skazał z art.102 K.K. Chaję Łasukiewicz na 3 l.c.w.-

Sąd Okręgowy w Grodnie dnia 8 ub.m. skazał z art.102 K.K. Nolina Abrama, mieszkańca Łunny na 1.c.w., Izaaka Wiżela mieszkańca Wołpy na 4 l.c.w., Kalera Nowszę, mieszk.Wołpy, Frydmana Josela z Łunny, Niemeńskiego Josela z Łunny i Kapłana Arona z Suwałk na 2 l.więzienia z.d.p., uniewinnił zaś współoskarżonych Abramickiego Becalela z Wołpy i Sorę Zajcelównę z Łunny.

Tenże Sąd dnia 15 ub.m. skazał z art.102 K.K. Arona Zylberberga i Abrama Cybulskiego na 4 l.c.w., Chaima Szwedzkiego, Jankla Rywkinda i Dawida Epsztejna na 3 l.c.w., Mejera Tarłowskiego i Szołema Cybulskiego na 2 l.więzienia z.d.p.-

$$$$$$$$$$$$

8

Dnia 1 b.m. w Grodnie rozpoczęło głodówkę około 100 więźniów politycznych/na ogólną liczbę około 300/ osadzonych w miejscowym więzieniu. Głodujący wysunęli żądania, dotyczące zmiany regulaminu więziennego i usunięcia niektórych dozorców więziennych. Głodówka została zlikwidowana w tymże dniu.-

---

Urząd Wojewódzki Białostocki
Nr.BP.I-2640/31.T.
Dnia 10 lipca 1931 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.7.
za miesiąc czerwiec 1931 r.

5

III. Ruch zawodowy.

a/ Klasowe Związki Zawodowe.

W Białymstoku dnia 7 ub.m. z inicjatywy OKR PPS CKW i Okręgowej Komisji Klasowych Związków Zawodowych odbył się przy udziale około 250 osób wiec demonstracyjny przeciwko obniżce płac i na rzecz wprowadzenia w życie hasła 40-godzinnego tygodnia pracy. Szczegółowe sprawozdanie zostało przesłane Ministerstwu dnia 8 ub.m. za Nr.BP.IV-2139/31.T.

W Białymstoku dnia 21 b.m. odbył się zwołany przez OKR PPS CKW i Okręgową Komisję Klasowych Związków Zawodowych z inicjatywy Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Włókienniczego wiec robotniczy na temat sytuacji politycznej w kraju i akcji robotników przeciwko zamierzeniom przemysłowców co do obniżki płac. Na wiecu przemawiał m.in.poseł Szczerkowski. Szczegóły zostały podane Ministerstwu w sprawozdaniu dnia 22 ub m. za Nr.BP.III-2343/31.T.

Dnia 25 ub.m. w Białymstoku odbyło się zebranie członków Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Włókienniczego w sprawie nieprzestrzegania przez przemysłowców ustawy o 8-godzinnym dniu pracy. Postanowiono zebrane przez delegacje fabryczne materjały przedstawić Wojewodzie i Inspektorowi Pracy.

W Białymstoku dnia 28 ub.m. na zebraniu członków wspomnianego Związku postanowiono przeciwstawić się wszelkim zamierzeniom przemysłowców co do obniżki płac.

W Bielsku-Podlaskim powstał oddział Związku Zawodowego Małorolnych R.P., którego sekretarzem jest Edward Kryniewicz, prezes Powiatowego Komitetu Robotniczego PPS CKW w Hajnówce na powiat bielski.-

W związku z zapowiedzianą przez Magistrat m. Grodna obniżką płac i redukcjami etatów w instytucjach miejskich i w Magistracie wśród ogółu pracowników miejskich powstało niezadowolenie które wykorzystywane było przez czynniki nieodpowiedzialne w celu wywołania strajku. Przeprowadzone przez grodzieński oddział Związku Pracowników Komunalnych i instytucyj użyteczności publicznej pertraktacje z zarządem miasta złagodziły o tyle nastroje zainteresowanych pracowników miejskich, że postanowili oni odbyć dnia 25 ub.m. ogólne zebranie celem sprecyzowania swych żądań. Żądania te ustalono w sposób następujący - zaszeregowanie wszystkich pracowników miejskich do grup i szczebli uposażeniowych, przewidzianych w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 grudnia 1924 r. Dz.U.R.P.Nr.116,poz.324 ~~XXXXXXXXXXX~~ cofnięcie wszystkich wypowiedzeń pracy.

Dnia 25 ub.m. została podpisana przez pracowników miejskich nowa umowa, oparta na warunkach, wysuniętych przez Magistrat, a odrzucająca całkowicie wszystkie żądania Związku Pracowników Komunalnych i instytucyj użyteczności publicznej. Według nowej umowy, części pracowników płace podwyższono, reszcie zaś, zwłaszcza służbie niższej - zmniejszono.

Poniesiono w ten sposób porażkę Związek Pracowników Komunalnych i instytucyj użyteczności publicznej wyjaśniał brakiem solidarności ~~xxxxxxx~~ wśród zainteresowanych pracowników miejskich, oraz odmową w ostatniej chwili poparcia ewentualnego strajku tych pracowników przez inne klasowe związki zawodowe, a w pierwszym rzędzie przez Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Spożywczego. Przywódcy Związku Pracowników Komunalnych i instytucyj użyteczności publicznej zapowiedzieli, że w odpowiedniej chwili rozpoczną właściwą akcję i zmuszą Magistrat do przyjęcia postulatów związku.-

W Sokółce dnia 27 ub.m. na walnem zebraniu członków Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Skórzanego w przemówieniu sekretarza OKR PPS CKW Białystok, Tomasza Kapitułki postanowiono domagać się

6 tt

od władz państwowych i samorządu zatrudnienia bezrobotnych członków Związku, względnie udzielania im zapomóg doraźnych.

Okręgowy Komitet Klasowych Związków Zawodowych w Suwałkach dnia 5 ub. m. złożyła Staroście protokuł z odbytej dnia 31 maja konferencji w sprawie obniżki płac pracownikom fizycznym i umysłowym. W protokule tym wspomniana rada podkreśla swe żądania, dotyczące cofnięcia zmniejszenia poborów i zarobków, ustanowienia 40-godzinnego tygodnia pracy, uruchomienia w szerokim zakresie celowych robót publicznych, wprowadzenia w życie ustawy zabezpieczającej robotników na starość i od kalectwa i wydania przez Rząd odpowiednich zarządzeń, obliczonych na rozszerzenie rynku pracy w kraju.

W Świsłoczy, powiatu wołkowyskiego odbyło się dnia 21 ub. m. walne zebranie członków Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Skórzanego, na którem wybrano nowy zarząd i załatwiono szereg spraw organizacyjnych.

W Wołkowysku dnia 29 ub. m. na walnem zebraniu członków miejscowego oddziału ZZK. po wysłuchaniu sprawozdania delegata Zarządu Okręgowego ZZK w Wilnie, Krwawicza postanowiono wykorzystać wszelkie legalne środki dla akcji protestacyjnej, przeciwko dalszej zniżce płac pracowników kolejowych.

b/ Bezrobocie.

Według danych z dnia [illegible] na terenie Województwa Białostockiego pozostawało w tym dniu bez pracy 695 osób, a mianowicie:

Powiat	Ilość	Bezrobocie dn.31.V.1931r.	Zmniejszenie	Wzrost	Pobiera zapomogi.
Augustowski	35	223	188	-	32
Białystok-Miasto	3045	3664	619	-	837
Białostocki	801	1063	262	-	130
Grodzieński	1850	2052	202	-	356
Łomżyński	508	503	-	5	119
Bielski	480	554	74	-	212
Ostrowski	118	140	22	-	96
Ostrołęcki	32	177	145	-	20
Suwalski	80	90	10	-	16
Sokólski	81	61	-	20	54
Szczuczyński	487	379	-	108	2
Wołkowyski	178	150	-	28	48

Zmniejszenie - 1.361.

Stan bezrobocia zmniejszył się w Białymstoku i powiecie białostockim z racji polepszenia się konjunktury dla przemysłu włókienniczego, który uzyskał znaczniejsze zamówienia na eksport, zwłaszcza do Anglji i Persji, oraz w powiecie grodzieńskim wskutek zatrudnienia bezrobotnych przez samorządy i w powiatach zachodnich w związku z trwającym okresem robót rolnych.

Nastroje wśród bezrobotnych były podniecone i stwarzały w dalszym ciągu możliwości dla propagandy elementów wywrotowych, dostrzeganej w powiecie bielskim, Białymstoku i Grodnie.-

-:-:-:-:-:-:-:-

7

Urząd Wojewódzki Białostocki
Nr.BP.I-2640/31.T.
Dnia 10 lipca 1931 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.7
za miesiąc czerwiec 1931 r.

IV. S t r a j k i .

W Białymstoku od dnia 22 do 24 ub.m. trwał strajk 40-tu robotników fabryki karoseryj samochodowych "Autokaros" z powodu niewypłacania im bieżących zarobków. Strajkujący uzyskali zapewnienie, że w ciągu 4-ch najbliższych tygodni zaległe zarobki zostaną im uregulowane.-

Grodnie dnia 16 ub.m. strajkowali pracownicy techniczni teatru miejskiego z powodu nieotrzymania zarobków bieżących za sześć tygodni. Uzyskali oni zapewnienie, że należności zarobkowe zostaną im wypłacone w krótkim czasie.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-

14

Urząd Wojewódzki Białostocki
Nr.BP.I-2640/31.T.
Dnia 10 lipca 1931 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.
za miesiąc czerwiec 1931 r.

V. Stan bezpieczeństwa publicznego.

a/ Ważniejsze przestępstwa i wydarzenia kryminalne.

Powiat Augustowski.

We wsi Jatwieź, gminy Balla-Wielka w bójce został uderzony kamieniem w głowę przez Jana Stelmachowicza mieszkaniec tejże wsi Bolesław Jarmołowicz, który w kilka godzin p niej zmarł. Zabójcę aresztowano.-

Powiat Białostocki.

Dnia 30 czerwca b.r. pomiędzy wsiami Rzepniki i Tryczka w gminie Zawyki został zamordowany w celach rabunkowych handlarz domokrążny Abram Chorowski z Zabłudowa. Mordercy dotychczas nie ujęto.-

Powiat Bielski.

Dnia 18 ub.m. na jadących drezyną wązkotorową na szlak kolejek leśnych Stoczek-Gródek w gminie Białowieża, Romana Barancewicza,kierownika tartaku państwowego w Paszuckiej-Budzie, Aleksandra Kaszubę, woźnego i Mirończuka,robotnika tegoż tartaku dokonano napadu rabunkowego. Napastnicy spowodowali zatrzymanie drezyny, a jadących nią obsypali strzałami. Wszyscy trzej napadnięci odnieśli ciężkie rany.W wyniku zarządzonego niezwłocznie pościgu zostali ujęci bezpośredni sprawcy napadu Stanisław Superson z Białowieży, Prokop Cebruk i Mikołaj Pstyga z gminy Suchopow w powiecie prużańskim,oraz Wasyl Cebruk i Sąfroni Szczerban, którzy z nimi współdziałali.

W nocy z dnia 21 na 22 ub.m. na mieszkańca wsi Pace w gminie Łubin Wawrzyńca Zalewskiego dokonał napadu rabunkowego z bronią w ręku mieszkaniec tejże wsi Jan Danilczuk. Wawrzyniec Zalewski wskutek odniesionych ran zmarł po kilku

Powiat Ostrowski. Dnia 6 ub.m. we wsi Natalin w gminie Brańszczyk został pobity śmiertelnie mieszkaniec wsi Porządzie, gminy Myszków, Jan Popławski, który wkrótce zmarł. Winnych aresztowano.-

Powiat Ostrołęcki. Dnia 21 ub.m. we wsi Żebry-Sławki w gminie Nakły w bójce na tle majątkowem został zabity Antoni Żebrowski. Winnych aresztowano i przekazano władzom sądowym.-

Powiat Wołkowyski. Dnia 7 b.m. na spornych pastwiskach pomiędzy wsiami Łochnowicze, gminy Krzemienickiej i Ławry w gminie Piaski Józef Dowgiel ze wsi Ławry wystrzałem z karabinu zabił Aleksandra Cieszkiewicza ze wsi Łochnowicze w czasie zatargu o wspomniane pastwiska.-

Powiat Grodzieński. We wsi Kwatery, gminy Świsłocz dnia 11 ub.m. podczas bójki na tle nieporozumień osobistych Włodzimierz Powszok zranił śmiertelnie siekierą w głowę swego ojczyma Antoniego Surmacza. Powszoka aresztowano.-

b/ Wypadki samochodowe.

W ciągu miesiąca zanotowano 12 wypadków samochodowych w których odniosło obrażenia ciała 6 osób.

c/ Zestawienie wypadków i drobniejszych przestępstw

W ubiegłym miesiącu zanotowano wypadków:

1/ Ciężkiego uszkodzenia ciała w bójkach - - 13.
2/ Samobójstw - - 6.
3/ Usiłowań zabójstwa - - 4.
4/ Nieszczęśliwych wypadków - - 15.
5/ Kradzieży zwykłych - - 21.
6/ Kradzieży z włamaniem - - 5.
7/ Świętokradztwa - - 4.
8/ Zaginięcia dziewcząt - - 1.
9/ Oporu władzy - - 6.
10/ Uszkodzenia [illegible] - - 3

d/ Pożary.

Zestawienie danych o pożarach:

W czerwcu na terenie Województwa miały miejsce następujące pożary, powstałe wskutek:

1/ Nieostrożnego obchodzenia się z ogniem - - 41.
2/ Wadliwej budowy kominów - - 32.
3/ Z przyczyn nieustalonych - - 36.
4/ Podpalenia z zemsty osobistej - - 8.
5/ Podpalenia w celu uzyskania premji ubezpiecz. 2.
6/ Od uderzenia pioruna - - - 17. Razem - 136.

Pożary te wyrządziły straty:

1/ do 2.000 złotych każdy - - 52.
2/ od 2.000 do 5.000 - - 24.
3/ od 5.000 do 10.000 - - 14.
4/ od 10.000 do 15.000 - - 6.
5/ od 15.000 do 20.000 - - 6.
6/ od 20.000 do 35.000 - - 3.
7/ do 50.000 - - - - 5.
8/ do 100.000 - - - - 1.
9/ 300.000 złotych - - - 1.
10/ 400.000 " - - - 1.
11/ 600.000 " - - - 1.

Ogólna suma strat wyrządzonych przez wyszczególnione pożary wynosi 1.825.780 złotych.-

Dnia 4 ub.m. we wsi Makarowce, gminy Krynki w powiecie grodzieński z powodu nieostrożnego obchodzenia się z ogniem spłonęło 40 domów mieszkalnych z zabudowaniami gospodarczemi. Straty wynoszą około 100.000 zł.

Dnia 4 ub.m. w miasteczku Skidel,powiatu grodzieńskiego spłonęło 5 domów mieszkalnych i jeden chlew. Straty wynoszą 63.000 złotych.

Dnia 3 ub.m. w miasteczku Krynki,powiatu grodzieńskiego spłonęło 9 domów, 8 chlewów, 2 stodoły i 3 budynki fabryczne.Straty wynoszą 65.0 złotych.-

Dnia 15 ub.m. w osadzie Puńsk, gminy Pejwy w powiecie suwalskim spłonęło 36 domów, synagoga i 59 budynków gospodarskich. Straty wynoszą około 600.000 złotych.

Dnia 19 ub.m. w Krynkach, powiatu grodzieńskiego, spłonęło 12 zagród. Straty - 50.000 złotych.

Dnia 20 ub.m. we wsi Mazie, gminy Goniądz w powiecie białostockim, spłonęło 9 zagród. Straty - 37.700 złotych.

Dnia 19 ub.m. we wsi Teresspol, gminy Porozów w powiecie wołkowyskim spłonęło 13 zagród . Straty - 87.869 złotych.-

Dnia 23 ub.m. we wsi Lachowicze, gminy Krzemienica w powiecie wołkowyskim spłonęło 29 domów i 16 stodół. Straty - 120.000 złotych.-

Dnia 24 ub.m. we wsi Łempice, gminy Szczuczyn w powiecie szczuczyńskim spłonęły 64 zabudowania. Straty - 400.000 złotych.-

Dnia 29 ub.m. we wsi Ułkowce, gminy Balla-Wielka w powiecie grodzieńskim spłonęło 69 budynków gospodarskich. Straty - 93.250 złotych.-

d/ Ocena ogólna

Stan bezpieczeństwa publicznego pogorszył się nieznacznie pod względem kryminalnym w powiecie bielskim i pod względem politycznym w powiecie łomżyńskim. Ogólnie oceniony być może jako dobry.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

18

Urząd Wojewódzki Białostocki
Nr.BP.I-2640/31.T:
Dnia 10 lipca 1931 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.7.
za miesiąc czerwiec 1931 r.

VI. Sprawy graniczne.

a/ Nielegalne przekroczenia granicy.

Za nielegalne przekroczenie granicy zostali zatrzymani:
w powiecie kolneńskim - Fryderyk Hartman, ze wsi Łachtynowo, gminy Kupisk
w powiecie łomżyńskim .

b/ Postrzelenie na granicy.

W powiecie szczuczyńskim dnia 13 ub.m. strażnik Straży Granicznej Antoni Kolando w czasie pościgu postrzelił w kolano lewej nogi przemytnika sacharyny Adama Szlendaka, który w drodze do Grajewa zmarł.

c/ Wystąpienia antypolskie na granicy.

Dnia 14 ub.m. w powiecie szczuczyńskim do punktu przejściowego Bogusze, zamkniętego z powodu niedzieli przybyła grupa młodzieży niemieckiej, która w językach polskim i niemieckim obrzuciła obelżywymi wyrazami siedzące po drugiej strony granicy żony funkcjonarjuszy Straży Granicznej. Fakt ten podano do wiadomości władzom niemieckim z prośbą o interwencję.

W tymże powiecie dnia 15 ub.m. nieznany sprawca ze strony niemieckiej napisał ołówkiem w języku niemieckim na tablicy słupa granicznego przy rzece Ełk słowa: "Deutschland erwache ihr seid ja damlich dorf or" narysował znak hitlerowski. Sprawca ów w celu napisania przytoczonych wyrazów musiał niewątpliwie przekroczyć granicę.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

Urząd Wojewódzki Białostocki
Nr.3P.I 2640/31.1.
Dnia 10 lipca 1931 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.7.
za miesiąc czerwiec 1931 rok.

VII. Szpiegostwo, dywersja, sabotaż.

Sąd Okręgowy w Grodnie wyrokiem z dnia 2 ubr. skazał za szpiegostwo na rzecz Litwy Aleksandra Siniłło, Antoniego Tronnjowicza, Mikołaja Kościewicza i Rafała Kondratowicza na 6 lat ciężkiego więzienia, Dominika Siłbiela, Jana Trojana, Michała Gordzieja, Józefa Misiukiewicza i Łukasza Lebiedziewicza - na 5 lat ciężkiego więzienia, oraz Michała Misiukiewicza na 2 lata więzienia z d.p., uniewinnił zaś współoskarżonych Walerję Trojanowicz, Tomasza Kondratowicza i Andrzeja Nosko.-

-:-:-:-:-:-:-:-

20

Urząd Wojewódzki Białostocki
Nr.BP.I-2640/31.T.
Dnia 10 lipca 1931 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.7.
za miesiąc czerwiec 1931 rok.

VIII. V A R I A.

W gminach Sztabin i Kolnica, powiatu augustowskiego w dniach 16 i 17 ub.m. rozrzucono kilka egzemplarzy nieudolnie pisanych ręcznie ulotek "Do ludu biednego", nawołujących do buntu i rewolucji, palenia kościołów i bicia duchowieństwa.- Zachodzi przypuszczenie, że w danym wypadku miał miejsce akt prowokacji ze strony członków Stronnictwa Ludowego.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-

114

Urząd Wojewódzki Białostocki

Nr.BP.I-3054 /31.T.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.8 za miesiąc lipiec 1931 roku.-

Białystok, dnia 4 sierpnia 1931 r.

T a j n e - p i l n e

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Departament Polityczny

w Warszawie

Urząd Wojewódzki przesyła sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.8 za miesiąc lipiec 1931 r. /z zakresu bezpieczeństwa publicznego, ruchu wywrotowego i ruchu zawodowego/.-

Za W o j e w o d ę

/A.Wysoczański/

w/z Naczelnika Wydziału Bezp.Publiczn.

Odpisy otrzymują:

Pan Wojewoda w Wilnie,
" " w Nowogródku,
" " w Brześciu n/B,
" " w Warszawie,
" " w Tarnopolu,
" " w Stanisławowie,
" " w Lublinie,
" " w Łodzi,
Pan Prokurator Sądu Apelacyjnego w Warszawie,
" " " " w Wilnie,
" " " Okręgowego w Białymstoku,
" " " " w Grodnie,
" " " " w Łomży,
" " " " w Suwałkach,
Samodzielny Referat Informacyjny DOK.III w Grodnie,
" " " " I w Warszawie,
" " " " IX w Brześciu n/B.,
K.O.P."Brygada Grodno" w Grodnie,
Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego,
Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w miejscu.-

Z.

12

Urząd Wojewódzki Białostocki

Nr.BP.I-3054/31.T.

Białystok, dn.10 sierpnia 1931r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.8.

I. Sytuacja ogólna

Już od pierwszych dni ubiegłego miesiąca organizacje komunistyczne przystąpiły do intensywnych przygotowań do kampanji pierwszosierpniowej, która, oceniając jej nastawienie według okólników centralnych instancyj Partji komunistycznej, miała doprowadzić do masowych wystąpień i demonstracyj, starć ulicznych, strajków politycznych, ekscesów itp. Traktowane przygotowania, przyznać należy były nierównie rozleglejsze i bardziej pomyślane, niż w roku ubiegłym. Charakterystyczną cechę ich stanowiły zaopatrywanie lokalnych organizacyj w wielkie ilości egzemplarzy, wydawnictw i odezw, oraz rzucenie na teren znacznej liczby funkcjonarjuszów instancyj centralnych. Pomimo wszelkie przygotowania dzień 1 sierpnia przeminął na terenie Województwa zupełnie spokojnie, uprzednio bowiem zostały przejęte przez organa bezpieczeństwa publicznego większe transporty wydawnictw komunistycznych, unieszkodliwione jednostki kierownicze i rozpoznane nawet w szczegółach zamierzenia elementów wywrotowych na ten dzień, co pozwoliło wspomnianym organom w dniu 1 sierpnia zlikwidować w zarodku wszelkie usiłowania w kierunku urządzenia demonstracyj, masówek itp. Efektem zewnętrznym kampanji dnia 1 sierpnia było wywieszenie 11 transparentów, rozrzucenie około 3.000 egz. wydawnictw i odezw w 14 miejscowościach Województwa i urządzenie zlikwidowanych zresztą rychło 2-ch masówek.

Poza represjami w odniesieniu do działaczy komunistycznych w związku z kampanją pierwszosierpniową, jedynie w Hajnówce, powiatu bielskiego zlikwidowano t.zw."rewolucyjną piątkę bojową", która posiadała broń i amunicję.

Z poczynionych w lipcu spostrzeżeń co do ruchu wywrotowego

zasługują na uwagę dążenie OK KPZB Grodno do wywołania strajków rolnych /gmina Brzostowica-Wielka/ i uchwała KR KPZB w Świsłoczy, powiatu wołkowyskiego, w której podkreślono, że komórki partyjne powinny powstrzymywać się od tego rodzaju dzia[illegible] zewnętrznej jak wywieszanie transparentów i rozrzucanie odezw, gdyż działalność ułatwia policji aresztowania osób, należących do partji.

W ruchu zawodowym dominowało w dalszym ciągu zainteresowanie się klasowych związków zawodowych zamierzeniami przemysłowców co do obniżki dotychczasowych stawok robotniczych, oraz kwestję bezrobocia. Nazwane związki, szczególnie w Białymstoku i białostockim okręgu przemysłowym, oraz w Grodnie i Łomży nastawiane były przez PPS CKW na wykorzystywanie zgoła drobnych nawet zatargów pomiędzy przemysłowcami i robotnikami w celu wywoływania strajków, o czem zresztą świadczą strajki pracowników elektrowni miejskiej i wodociągu w Grodnie, oraz włókniarzy w Białymstoku. Strajki te przynajmniej w pewnej mierze należy oceniać jako próbę sił PPS CKW i demonstrację o charakterze politycznym, nie miały bowiem one istotnego podkładu ekonomicznego.

Na rynku pracy notowany znaczne rozszerzenie stanu zatrudnienia robotników w przemyśle włókienniczym, który nadal miał wyjątkowo dobrą konjunkturę z racji uzyskania znacznych zamówień zagranicznych. Konjunktura ta utrzyma się prawdopodobnie do końca sierpnia, poczem zależna będzie od zapotrzebowań rynku krajowego. W drugiej połowie lipca stopniowo wstrzymywał pracę przemysł drzewny. Dotyczy to szczególnie tartaków państwowych w powiecie białostockim i bielskim okręgu przemysłu drzewnego.

Nastroje bezrobotnych, biorąc ogólnie, w porównaniu z czerwcem pogorszeniu nie uległy i przynajmniej narazie oba-w nie budzą, tembardziej, że część ich zatrudniana jest przy robotach publicznych prowadzonych przez samorządy za pieniądze państwowe.

Widocznemu złagodzeniu uległy nastroje strajkowe pracowników i urzędników państwowych, którzy pogodzili się z koniecznością ponoszenia kryzysu gospodarczego narówni z innemi warstwami ludności pracującej.

-0000000000-

4

13

Urząd Wojewódzki Białostocki

Nr.BP.I-3054/31.T.

Dnia 10 sierpnia 1931 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.8
za miesiąc lipiec 1931r.

II. Ruch wywrotowy.

a/ Przejawy działalności elementów wywrotowych.

Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi.

Białystok-Miasto

Rozrzucono w ciągu miesiąca w dziesięciu wypadkach około 800 egzemplarzy pierwszosierpniowych i innych wydawnictw komunistycznych.

Dnia 20 ub.m. przejęto w Białymstoku ważący około 60 kg. transport pierwszosierpniowych wydawnictw, przeznaczonych dla całego terenu OK KPZB Białystok.

Elementy wywrotowe urządziły dwie masówki w hucie szklanej i wywiesiły jeden transparent, oraz w dniu 1-go sierpnia usiłowały urządzić demonstrację uliczną, do czego jednakże niedopuszczono.

Dnia 31 ub.m. w Białymstoku został zatrzymany technik OK KPZB Białystok Jan Grodzik, u którego w mieszkaniu znaleziono rękopisy sprawozdań z pracy partyjnej w Bielsku-Podlaskim i Milejczycach, powiatu bielskiego treści następującej: "Sprawozdanie z Milejczyc 1. W mieście jest jedna kaflarnia, w której pracuje 15 robotników, robota akordowa 6 groszy od sztuki. Ujęcia organizacyjnego niema. Postanowiłem przeprowadzić masówki i stworzyć komórki, wysunąć żądania. Obniżono płace o 25%. Przywrócenie całkowitego zarobku, 8 godzinnego dnia pracy, zabezpieczenie w Kasie Chorych. Stworzyłem Komitet Miastowy. Masówka ma się odbyć we środę. W mieście jest bibljoteka, składa się z 15 członków i czytelników 40. sekretarzem bibljoteki jest nasz towarzysz, ma prowadzić pracę oświatową, drugi wśród kobiet, 3 wśród młodzieży mają stworzyć Komitet

Naprawy. Wokół miasta położnych jest 15 wsi i kilka folwarków - mają 1 towarzysza na wsi, który ma prowadzić pracę wśród chłopstwa i na porządku dziennym postanowiono sprawę 1 sierpnia, sprawozdanie, dyskusja, wolne wnioski, postawiłem za zadanie rozszerzyć prace organizacyjne i stworzyć ciało organizacyjne. Nastrój bardzo dob /.

Sprawozdanie z Bielska 1. W mieście został utworzony Związek Budowlany pod kierownictwem naszych towarzyszy, związek liczy 30 członków. Wybrany Komitet Bezrobotnych. 2. Stał utworzony Związek Robotników Spożywczych, członków liczy 20, związek pod naszym kierownictwem. Wywieszono 2 sztandary - w poniedziałek i w piątek. Mają wywiesić jeszcze 2. Wywieszone w mieście wisiały do godziny 7-ej, policja zdjęła. Przygotowania do 1 sierpnia i do demonstracji. W Hajnówce został spalony tartak państwowy. W Hajnówce był areszt, Plutycze zostały, prawdopodobnie z przyczyny kułactwa. Nastrój bardzo dobry."

Szczegóły zostały uwzględnione w sprawozdaniach do Ministerstwa Nr.BP.III-2948/31.T. z dnia 3 b.m. i Nr.BP.III-2962/31.T. z dnia 6 b.m.-

Powiat Białostocki

Rozrzucono około 1200 egzemplarzy różnych wydawnictw komunistycznych w Supraślu, Gródku, Michałowie w Żodni, gminy Zabłudów i Nowej-Woli, gminy Michałowo.

Powiat Bielski

Dnia 12ub.m. powróciła z więzienia w Baranowiczach do Bielska-Podlaskiego działaczka komunistyczna Doba Zynger.

W Hajnówce dnia 25 ub.m. została zlikwidowana rewolucyjna piątka bojowa. Aresztowano 5 osób w Hajnówce i 1 w Lublinie. Szczegółowe sprawozdanie zostało przesłane Ministerstwu dnia 28 ub.m. za Nr.BP.III-2962/31.T.

W związku z kampanją pierwszosierpniową rozrzucono w powiecie około 200 egzemplarzy odezw w czterech miej-

scowościach i wywieszono 2 transparenty z napisami:"precz z wojną przeciw ZSSR, precz z szarwarkami i podatkami. /14

niech żyje nowa władza w Polsce, precz z rządem faszystowskim, precz z rządem Piłsudskiego i jego agentami, niech żyje KPZB.

Powiat Grodzieński

Dnia 11 ub.m. w miejscowości Pyszki pod Grodnem odbyła się masówka żydowskiej młodzieży komunistycznej /50 osób/ w związku z przygotowaniami do obchodu pierwszosierpniowego. Na masówce byli obecni wybitniejsi działacze KZM ZB z Grodna z Aleksandrowiczem Rafałem, Lisem Lejsebem i Cywją Szwarcną czele.

W pierwszej połowie sierpnia do OK KPZB Grodno w charakterze sekretarza został delegowany nierozpracowany bliżej wybitny funkcjonarjusz KC KPZB.

Dnia 14 ub.m. we wsi Komotowo, gminy Sytomla zostali aresztowani pod zarzutem działalności antypaństwowej Andrzej Biały, Serafin Puzynia i Stefan Szyrko, których z materjałami oskarżenia przekazano władzom sądowym.

Na dzień 1 sierpnia OK KPZB Grodno wydał następującej treści szapirograficzną do żołnierzy garnizonu grodzieńskiego: "W dniu 1 sierpnia, jak świat szeroki wszędzie wyjdą robotnicy i chłopi naulicę, ażeby walczyć z wojną, którą szykują kapitaliści i obszarnicy, ażeby bronić ZSRR, ojczyznę pracujących i gnębionych całego świata. Żołnierze. Was użyją kapitaliści jako mięso armatnie, jako narzędzie tej wojny, ażeby naszemi rękami obalić rząd robotniczo-chłopski, zniszczyć Związek Socjalistycznych Republik Rad, ten wielki płomień rewolucji światowej i wyzwolenia narodów uciskanych. Kapitalizm zdycha. Stają fabryki, pękają banki, dziesiątki miljonów bezrobotnych ginie z głodu, chłop pozbawiony ziemi cierpi również głód. A wówczas, jak wszystko zamiera w świecie kapitalistycznym, jedynie w ZSRR wre życie. Tam powstają nowe fabryki, tam chłopi

przechodzą do wspólnej maszynowej uprawy roli, tam niema bezrobocia. Żołnierz armji czerwonej jest wolnym obywatelem państwa proletarjackiego, niezna co to poniewierka, jest obrońcą i wojownikiem swej własnej klasy. Rozwój ZSRR oznacza zagładę kapitalizmu, przybliża rewolucję światową. To też kapitaliści szykują wojnę przeciw ZSRR. Towarzysze żołnierze, robotnicy i chłopi ubrani w mundur. Polska faszystowska stanowi awangardowy oddział w tym napadzie bandy imperjalistów na ZSRR. Wówczas, gdy setki tysięcy robotnik,w puchnie z głodu, gdy kulą i bagnetem zmusza rząd chłopów do płacenia podatków i pełnienia szarwarków, z grosza zrabowanego od pracujących buduje się nowe tanki, wytwarza się nowe gazy, karabiny maszynowe i armaty. Wasze rodziny gnębią i katują, was młodych robotników i chłopów zapędzają w koszary, gdzie w poniewierce i strasznej dyscyplinie uczą was jak zabijać waszych braci robotników i chłopów ZSRR. Zmniejszono wam rację mięsa, pogorszono jedzenie, na wasze barki kładzie rząd utrzymywanie bezrobotnych, przydzielając do kuchni waszych bezrobotnych. Zabraniają wam odpoczywać w przerwie popołudniowej, zmuszają czyścić broń, przedłużają wam ćwiczenia do 6 albo 7 godzin, wprowadzają karne ćwiczenia, ćwiczenia "padnij". Żołnierzowi 41 p.p. zabrano na całe życie zdrowie. Lada łajdak oficer lub podoficer zawodowy poniewiera was. Bije i poniża waszą godność ludzką, zmuszając często , jak tow.Ciuńczyka z 41 p.p.do samobójstwa. Na barki robotnika i chłopa, na wasze barki, żołnierze, rząd faszystowski usiłuje przerzucić cały ciężar kryzysu, ażeby ratować siebie od nieuniknionej zagłady. Towarzysze żołnierze. Wasi ojcowie i matki - robotnicy i chłopi Polski, Ukrainy i Białorusi-Zachodniej dzisiaj już

8 11

nie milczą. Stanęli oni do walki z rządem faszystowskim, z rządem mordujących robotników i chłopów, rządem wojny przeciwko ZSRR. Nie słuchają oni socjalistów i ludowo-faszystów, lecz nie płacą podatków, nie idą na szarwarki, biją sekwestratorów i policję, organizują się w komitety antypodatkowe, antyszarwarkowe i samoobrony. Nie boją się dziś robotnicy i chłopi karabinów i gazów, lecz kamieniami i kłonicami walczą o swe wyzwolenie. Gdy ojcowie i matki walczą i giną w walce z rządem faszystowskim, nie może milczeć żołnierz, syn robotnika i chłopa. Towarzysze żołnierze, synowie robotników i chłopów. Policji jest już za mało, ażeby stłumić walkę rewolucyjną mas pracujących. Was rząd przygotowuje na mięso armatnie w czasie wojny, a teraz zmusił was pełnić haniebną robotę łamistrajków podczas strajku wodociągu i elektrowni w Grodnie. Jutro was także poślą na miasta i wsie, ażeby gazami i kulą zmuszać swoich ojców i matki płacić podatki, pełnić szarwarki i w spokoju znosić głód i bezrobocie. Rząd krwawego Piłsudskiego pośle was młodzi robotnicy i chłopi Polacy, Ukraińcy i Białorusini "pacyfikować" Ukrainę i Białoruś Zachodnią, zabijać swych ojców i braci, walczących z okupacją. Żołnierze. Nie zapomnijcie, że posyłają was walczyć przeciwko własnej klasie, przeciwko swoim. Strzelajcie nie w robotników i chłopów, lecz w tych, co was posyłają. Posiadacie w ręku broń, lecz silni będziecie, gdy zorganizujecie się. Czyńcie tak, jak czynili żołnierze 19 p.p. we Lwowie, jak żołnierze 9 p.p. na Wołyniu i 41 p.p. w Suwałkach. Oni walczą. Nie wykonują karnych ćwiczeń, wylewają lurę, którą dają zamiast jedzenia, razem z robotnikami biją policję, gdy się ich posyła rozpędzać demonstracje robotnicze. I wy również twórzcie żołnierskie komitety oporu, nie słuchajcie komendy, nie

spełniajcie karnych ćwiczeń. A gdy rząd faszystowski Piłsudskiego rzuci was na wojnę z ZSRR, wówczas nie zapomnijcie, że ZSRR to ojczyzna nasza robotników i chłopów całego świata. Nie walczyć z nią, lecz bronić jest naszym obowiązkiem. Armja czerwona to nasza armja, to armja robotników i chłopów całego świata. Przechodzić na jej stronę, jej pomagać musimy. Wspólnie z nią przeciwko "swoim" kapitalistom i obszarnikom walczyć nam należy. Pierwszego sierpnia, gdy robotnicy i chłopi pod przewodem partji komunistycznej wyruszą do walki z rządem faszystowskim, do walki z wojną, w obronie ZSRR, do walki o chleb i pracę, wspólnie z nimi i solidarnie stawajcie do walki i wy, żołnierze armji imperjalistycznej, walczcie o dyktaturę proletarjatu, o polską republikę rad. Niech żyje rewolucyjny Związek Robotników, chłopów i żołnierzy. Precz z faszystowskim rządem Piłsudskiego, gotującym wojnę z ZSRR. Niech żyje rewolucyjna walka o samookreślenie Ukrainy i Białorusi-Zachodniej aż do oddzielenia. Precz z pacyfikacją Ukrainy i Białorusi-Zachodniej. Niech żyje polska republika rad robotniczych, chłopskich i żołnierskich. Niech żyje KPP, KPZU, KPZB i KZM. OK KPZB w Grodnie. Lipiec 1931".

W okresie kampanji pierwszosierpniowej wyrzucono w powiecie grodzieńskim 7 transparentów i rozrzucono w 8-iu miejscowościach ponad 1000 egzemplarzy różnych wydawnictw pierwszosierpniowych.

Zostali aresztowani Chaim Lipski w Grodnie, pod zarzutem kolportażu odezw, członkowie grodzieńskiego komitetu pierwszosierpniowego Rafał Aleksandrowicz, Abram Waserman, Benjamin Kaufman, Kusjel Kantorowicz, Aron Brytwan, Benjamin Hofman, Szepsel Bolczyk, Rochla Abramowicz, Szoszka Epsztejn, Judes Miszejzer i Mira Wisok /zwolnieni z braku kon-

16

kretnych dowodów winy, oraz w gminie Hołynka Jan Borkowski, Konstanty Borkowski, Władysław Kojsiewicz, Aleksy Sewastjenik, Włodzimierz Sywluk i Piotr Hastik/ Władze sądowe osadziły Jana i Konstantego Borkowskich w więzieniu, pozostałym zaś wyznaczyły kaucję w wysokości do 400 zł. i do czasu złożenia jej pozostawiły w więzieniu prewencyjnem.-

Powiat Sokólski

We wsi Sanniki, gminy Nowy-Dwór dnia 31 ub.m. rozrzucono około 100 egzemplarzy wydawnictw pierwszosierpniowych.-

Powiat Wołkowyski

W Świsłoczy wywieszono transparent z napisami: "Precz z wojną imperjalistyczną, precz z dyktaturą faszystowską, wojną, głodem i terorem. Niech rewolucyjny proletarjat", oraz rozrzucono około 600 egzemplarzy wydawnictw w Zelwie, wsi Zbory, gminy Tereszki, [illegible] i wsi Zienowicze, gminy Łysków.-

Powiat Wysoko-Mazowiecki

W Wysokiem-Mazowieckiem dnia 30 ub.m. wywieszono transparent z napisami: "Precz z wojną, precz z rządem głodu, zwolnić więźniów politycznych, niech żyje przeciwwojenny dzień 1 sierpnia.-

b/ Komunistyczna Partja Polski

Powiat Kolneński

Dnia 1 b.m. w Jedwabnem zostali aresztowani Henryk i Kazimierz bracia Kryszczofczyk, kierownicy miejscowej komórki KPP, w których mieszkaniu znaleziono transport literatury pierwszosierpniowej, przywiezionej dnia poprzedniego z OK KPP Łomża. Obu ich przekazano z materjałami oskarżenia władzom sądowym.-

Powiat Łomżyński

W Łomży dnia 9 ub.m. wywieszono transparent z napisami: "Niech żyje międzynarodowy dzień 1 lipca, precz z rządem głodu i wojny".

Dnia 9 ub.m. w Łomży w czasie doprowadzania z więzienia

11

do Sądu Okręgowego, przebywającego pod śledztwem z art.102 K.K. Nisona Jabłonki z Zambrowa w celu doręczenia mu aktu oskarżenia, stawił on opór siłom policyjnej i wznosił okrzyki: "precz z rządem faszystowskim, precz z pachołkami i burżuazją, niech żyje proletarjat itp."

Na dzień 1 sierpnia OK KPP Łomża wydał następujące odezwy szapirograficzne: "

1."Robotnicy i masy pracujące. 1 sierpnia mija 17 lat od dnia kiedy imperjaliści całego świata posłali was na rzeź bratobójczą 10 mil.zabitych, 20 mil.kalek, miljony ludów i sierot - oto skutki zbrodni imperjalistów. A w czyim interesie zabijaliście się 4 lata. Nie w waszym robotnicy!! Przelewaliście krew dla zwiększenia bogactw fabrykantów, bankierów i obszarników dla zdobycia nowych rynków zbytu dla imperjalistów. A wyście dostali śmierć, kalectwo, bezrobocie, nędzę i głód. Nie mniejszą winę w wojnie ponoszą zdrajcy klasy robotniczej.z II-ej międzynarodówki; niemiecka S.D. Nasza P.P.S."Bund" i inni, którzy oszukiwali was wmawiając, że walka idzie nie o bogactwa i rynki zbytu. Dla garstki wyzyskiwaczy, lecz "w obronie Demokracji i Ojczyzny", że po wojnie nastąpi "raj". Teraz wiemy już jaki jest ten raj. Niesłychany kryzys, który ogarnął świat cały, w większym stopniu Polskę, zamykanie coraz większych fabryk, ciągły wzrost bezrobocia, redukcje i tak już głodowych płac. Likwidacja ubezpieczeń społecznych od bezrobocia, kas chorych, nędza i głód, kule i bagnety. Zamiast chleba i pracy oto ten "raj" "raj" z tego kryzysu chce się burżuazja wspólnie z II-gą międzynarodówką razować nową rzezią tym razem przeciw ZSRR jedynemu krajowi, gdzie panuje chłop i robotnik, gdzie niema kryzysu ani bezrobocia, gdzie z każdym dniem otwierają się nowe fabryki, gdzie wprowadzono 7-godzinny dzień pracy itp. Gdy u nas - bezrobocie, głód i nędza. Rząd faszystowski wydaje mil-

jardy z potu i krwi na pracujących na wojsko armaty, gazy trujące i organizacje wojskowe szykując się do wojny przeciw ZSRR, lecz mylą się panowie faszyści i ich sługusy. Robotnik i chłop nie da się już więcej użyć jako mięso armatnie przeciw swym braciom, lecz stanie w obronie ZSRR. Robotnicy Łomży i okolicy w dniu 1 sierpnia KPP wzywa was do masowych demonstracyj pod magistratami urzędami gminnemi przeciw wojnie z ZSRR, przeciw bezrobociu, przeciw redukcjom i obniżce płac, o zasiłki dla bezrobotnych w wysokości utraconego zarobku podatkom i ekspmisjom, masakrowaniu demonstracji robotniczych, o zwolnienie wszystkich więźniów politycznych, przeciw rządowi głodu i bezrobocia,. O rząd robotniczo-chłopski o polską republikę rad. OK KPP Łomża."

2. "Bezrolni i małorolni chłopi i robotnicy folwarczni. 1 sierpnia mija 17 lat od dnia, kiedy międzynarodowa burżuazja rzuciła was w okopy, w których przez cztery lata lała się krew wasza, waszych braci, robotników i chłopów wszystkich krajów. 10 miljonów trupów, 20 miljonów kalek, miljony wdów i sierot oto skutek rzezi. Cztery lata bilićcie się poto, by znów dostać się pod but fabrykantów i obszarników, by zdobywać rynki zbytu dla ich towarów. A wam dostała się śmierć, kalectwo, głód i nędza. Burżuazja i jej lokaje PPS i Wyzwolenie oszukują was..A zamiast pracy i chleba otrzymują bagnety, pałki gumowe i kule. Chłopi zamiast obiecanej ziemi otrzymali faszystowską reformę rolną, komasację i likwidację serwitutów kosztem biedoty chłopskiej. Podatku z roku na rok się podnoszą. A gdy nie macie czem płacić-nasyłają wam policjanta i komornika i zabierają ostatni dobytek z obory. Żadnej pomocy od rządu nie dostajecie. Kredyty są ale tylko dla obszarników i bogatych chłopów. Jeszcze gorsze jest położenie robotników

folwarcznych ciągłe redukcje i obniżki głodowych płac, brak wszelkiego zabezpieczenia, pozbawienie prawa trzymania drugiej krowy, posyłki, eksmisje, wyrzucanie na bruk - oto życie parobka. Ale mało tego. Międzynarodowa burżuazja, chcąc wydostać się z kryzysu szykuje nową wojnę. Tym razem ona chce pchnąć was na ZSRR, ojczyznę proletarjatu, gdzie robotnicy i chłopi powypędzeni na zbity łeb wyzyskiwacze zaprowadzają nowy ład i porządek i nie znają już zupełnie bezrobocia. Burżuazja, która wydaje miljony z waszych wypocin na różnych strzelców, sokołów i wici chce przygotować w nich synów waszych na mięso armatnie przeciwko ZSRR. Chłopi i robotnicy folwarczni. Na prowokację wojenną faszystów przeciwko ZSRR stajemy murem w jego obronie. W dniu 1 sierpnia demonstrujemy przeciwko nowej rzezi światowej, w obronie ZSRR, przeciwko egzekucjom, podatkom, komasacji i likwidacji serwitutów, przeciwko redukcjom robotników folwarcznych i obrywaniu płac, o zasiłki dla bezrobotnych i biedoty chłopskiej, o uwolnienie więźniów politycznych robotników i chłopów. Przeciwko rządom wojny i głodu o rząd robotniczo-chłopski, o polską republikę rad".

Wywieszono w powiecie trzy transparenty i rozrzucono w 4-ch miejscowościach odezwy, w tem na poligonie Czerwony-Bór w miejscu postoju samolotów wojskowych ochranianym przez wojsko.

Zostali aresztowani w Łomży Bencjał Rotsztejn i Izaak Boczkowski w chwili gdy udawali się na jedną z ulic w celu wyrzucenia niesionego przez nich transparentu, oraz Śniadowie Chana Sokół i Mejer Zając, których przekazano z matrejałami oskarżenia władzom sądowym.-

Powiat Ostrowski

Dnia 10 ub.m., wyjechała do Brasylji wybitna w powiecie działaczka komunistyczna Blima Frydman.

Wywieszono w powiecie: dnia 20 ub.m. w Ostrowi-Mazowieckiej 2 transparenty, podpisane przez komitet ostrowski KZN, tamże dnia 27 ub.m. transparent podpisany przez komitet ostrowski KPP, dnia 29 ub.m. w Długosiodle transparent z hasłami pierwszosierpniowemi i dnia 1 b.m. takiż transparent na drodze w odległości 1 klm. od Długosiodła, oraz tegoż dnia 2 transparenty z hasłami pierwszosierpniowemi na stacji kolejowej Przetycz. Rozrzucono około 200 egz. odezw w innych miejscowościach.

Powiat Ostrołęcki Rozrzucono odezwy w dwuch miejscowościach i wywieszono dnia 30 ub.m. transparent na przewodach telefonicznych w pobliżu folwarku Szczawin, pod zarzutem wywieszenia tego tramsparentu został zatrzymany Józef Jóźwik, którego Sędzia Śledczy osadził w więzieniu.-

Powiat Szczuczyński W Grajewie dnia 1 b.m. wywieszono dwa transparenty z hasłami pierwszosierpniowemi, a dnia 29 ub.m. w Szczuczynie znaleziono porzucony transparent z napisem "niech żyje rewolucja".-

b/ Wyroki sądowe.

Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 10 m. skazał z art.102 K.K. michała Prusaka i Judela Wolmana na trzy lata więzienia c. każdego, oraz Franciszka Mojaka na jeden rok c. więzienia.-

--ooooOoooo--

Urząd Wojewódzki Białostocki

Nr. BP.I-3054/31.T.

Dnia 10 sierpnia 1931 roku

Sytuacja sprawozdanie miesięczne nr 8

za miesiąc lipiec 1931 r.

III. Ruch zawodowy.

a/ Klasowe Związki Zawodowe.

W Białymstoku dnia 7 b.m. odbył się zwołany przez Okręgową Komisję Klasowych Związków Zawodowych Bund i PPS CKW wiec w sprawie bezrobocia. Przemawiali Tomasz Kapitułko, sekretarz OKR PPS, Wieszczycki z ramienia PPS CKW, Szoel Goldman, działacz Bundu i Aleksander Reginella. Po ich przemówieniach uchwalono następującą rezolucję: "Zebrani ... protestują przeciwko skróceniu okresu pobierania zasiłków z 17 do 13 tygodni, oraz żądają przywrócenia 17-tygodniowego okresu zasiłkowego, zabezpieczenia wszystkich bezrobotnych przez przywrócenie zasiłków doraźnych, odebranych robotnikom przez rządy sanacji moralnej, uruchomienia przez Magistrat i Urząd Wojewódzki robót publicznych, protestują przeciwko karygodnemu łamaniu ustawy o ośmiogodzinnym dniu pracy przez przedsiębiorców i żądają ażeby władze państwowe położyły temu kres, gdyż w przeciwnym razie sami bezrobotni będą zmuszeni zdobywać dla siebie pracę w tych fabrykach, w których pracują jedni i ci sami robotnicy po 16 godzin na dobę. Zebrani upoważniają komisję okręgową i delegację bezrobotnych do przedłożenia powyższych żądań właściwym władzom".

Jako delegaci bezrobotnych zostali wybrani Wacław Ziniewicz, Ostapczuk i Wilard. Delegacja ta została przyjęta przez Wojewodę w dniu 12 ub.m. i uzyskała zapewnienie, że władze administracji ogólnej uczynią wszystko, co uczynić będą mogły w kierunku złagodzenia skutków bezrobocia i, że chętnie będą pertraktowały z bezrobotnymi w sprawie ich bolą-

czek, jednakże bez jakiegokolwiek pośrednictwa ze strony czynników politycznych /250/.-

Wspomniana delegacja złożyła sprawozdanie z pobytu Pana Wojewody na zwołany powtórnie przez Okręgową Komisję Klasowych Związków Zawodowych wiecu bezrobotnych w dniu 13 ub.m.- Sprawozdanie jej zostało przyjęte przez ogół zebranych do wiadomości, aczkolwiek Tomasz Kapitułko, Goldman i Wieszczycki usiłowali narzucić im przekonanie, że wszelkie zapewnienia władz administracji ogólnej pozostaną tylko zapewnieniami/100/

Szczegółowe sprawozdania o przebiegu tych wieców zostały przedłożone Ministerstwu w opracowaniach specjalnych.-

W Białymstoku dnia 18 ub.m. odbyło się zebranie członków oddziału ZZK przy udziale prezesa Zarządu Okręgowego w Wilnie Karola Krwawicza, który podkreślił m.in., że Rząd nie równomiernie traktuje pracowników państwowych, czego dowodem jest fakt, że wojsku i policji obniżył pensję tylko o 5%. Na zebraniu tem uchwalono rezolucję wyrażającą całkowite zaufanie władzom centralnym ZZK i domagającą się przywrócenia pracownikom państwowym potrąconych 15% poborów.

W Białymstoku dnia 29 ub.m. odbyło się walne zebranie członków Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Włókienniczego w sprawie przestrzegania 8-godzinnego dnia pracy.

W Białymstoku dnia 27 ub.m. odbyło się zebranie Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Garbarskiego w sprawie zatargu na tle warunków płacy i pracy w fabryce skór Bekiera. Zatarg ten został w dniu następnym kompromisowo załatwiony.

W Białymstoku dnia 31 ub.m. odbyło się zebranie Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Włókienniczego w sprawie zatargu na tle podziału pracy w fabryce pluszu Beckiera. Na zebraniu tem usiłowano wynieść rezolucje, wzywającą bobo-

tników tej fabryki do rozpoczęcia strajku w dniu następnym. Rezolucja ta jednakże została odrzucona, po wyjaśnieniu ze Kapitułki, Bogdana i Leszczyńskiego, że strajk robotników w dniu 1 sierpnia byłby niemile widziany przez władze państwowe.

W Grodnie dnia 19 ub.m. odbyło się zebranie członków oddziału Związku Motorców Domowych i służby domowej w sprawie nieprzestrzegania przez właścicieli domów umowy zbiorowej z dozorcami domów. Uchwalono zwrócić się z prośbą o interwencję do Starosty Powiatowego.-

W Ostrowi-Mazowieckiej oddział Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Odzieżowego wybrał nowy zarząd.-

W Grajewie dnia 19 ub.m. prezes Zarządu Okręgowego ZZK w Wilnie, Krwawicz wygłosił odczyt o obecnej sytuacji w kolejnictwie. Podkreślał on, że rozrzutność gospodarki na kolejach państwowych zmniejsza dochodowość tych kolei.

W Wołkowysku dnia 2 ub.m. na zebraniu członków oddziału związku drużyn konduktorskich uchwalono rezolucję, protestującą przeciwko zamierzonej redukcji pracowników kolejowych.

W Łapach, powiatu wys.-mazowieckiego na zebraniu oddziału ZZK w dniu 27 ub.m. uchwalono rezolucję, domagającą się od Rządu przywrócenia pracownikom kolejowym cofniętego 15% dodatku.

W Bielsku-Podlaskim został zorganizowany oddział Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Budowlanego.

Okręgowy Oddział Związku Zawodowego Robotników Rolnych w Bielsku-Podlaskim przystąpił do organizowania w powiecie oddziałów lokalnych związków.

Decyzją Urzędu Wojewódzkiego z dnia 3 b.m. został zamknięty oddział Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Odzieżowego w Jeziorach, powiatu grodzieńskiego, którego działalność zagrażała bezpieczeństwu publicznemu.-

b/ Polskie Związki Zawodowe.

W Grodnie dnia 5 ub.m. na walnem zebraniu członków oddziału PZK postanowiono poprzeć walkę władz centralnych związku o przywrócenie pracownikom kolejowym cofniętego dodatku 15% i przeciwko zamierzonej zmianie ustawy emerytalnej dla tychże pracowników.

c/ Związek Związków Zawodowych.

W lipcu zlikwidowały się samorzutnie oddziały konfederacji gospodarczych związków zawodowych w Białymstoku i Wasilkowie, powiatu białostockiego, oraz oddziały Centralnego Zrzeszenia Związków Zawodowych w Białymstoku i Czarnej-Wsi, powiatu białostockiego, których większość członków przeszła do lokalnych oddziałów odpowiednich związków klasowych.

W połowie lipca centrala związków Zawodowych delegowała do Białegostoku Iwanickiego w charakterze sekretarza na Województwa Białostockie i Nowogródzkie. Wspomniany Iwanicki dotychczas nie wykazał się pracą pozytywną.-

d/ Bezrobocie

Według danych z dnia 9 b.m. na terenie Województwa Białostockiego pozostawało w tym dniu bez pracy 7644. osób, a mianowicie:

Powiat	Ilość	Bezrobocie dn. 9. VII.	Zmniejszenie	Wzrost	Pobiera zapomogi.
Augustowski	46	35	-	11	28
Białystok-Miasto	2637	3045	408	-	712
Białostocki	1125	801	-	324	104
Grodzieński	1729	1850	121	-	164
Łomżyński	508	508	-	-	16
Bielski	830	480	-	350	305
Ostrowski	38	118	80	-	15
Ostrołęcki	-	32	32	-	-
Suwalski	76	80	4	-	14
Sokólski	51	81	30	-	21
Szczuczyński	430	487	57	-	4
Wołkowyski	174	178	4	-	27

Zmniejszenie : 51.

Stan bezrobocia zmniejszył się w Białymstoku z racji dalszego polepszenia się konjunktury przemysłu włókienniczego, który posiada znaczne zamówienia na eksport, w Grodnie i powiecie grodzieńskim wskutek uruchomienia kilku zakładów przemysłowych i zatrudnienia bezrobotnych przez samorządy oraz zachodnich powiatach w związku z trwającym okresem robót rolnych wzrósł zaś w powiecie bielskim wskutek unieruchomienia tartaków państwowych i prywatnych i w powiecie białostockim z powodu unieruchomienia tartaków państwowych i prywatnych, które zakończyły letnią kampanję obróbki drzewa.-

----oooOOO----

20

Urząd Wojewódzki Białostocki

Nr.BP.I-3054/31.T.

Dnia 10 sierpnia 1931 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr8
za miesiąc lipiec 1931r.

21

IV. S t r a j k i.

W dniach od 1 do 5 ub.m. na całym terenie Województwa trwał strajk szoferów i właścicieli autobusów i dorożek samochodowych. W momentach maksymalnego napięcia strajku obejmował on około 90% przedsiębiorstwą utrzymujących komunikację międzymiastową i około 50% taksówek. Strajk miał przebieg spokojny, jeżeli pominąć kilku drobnych wypadków teroru w stosunku do tych szoferów, którzy nie przyłączyli się do strajku. O przebiegu strajku Ministerstwo było powiadamiane doraźnymi meldunkami telefonicznymi.

W Białymstoku dnia 8 ub.m. strajkowało demonstracyjnie około 2800 robotników fabryk włókienniczych. Szczegóły podane zostały Ministerstwu w sprawozdaniu Nr.BP.IV-2553/31.T. z dnia 8 ub.m.

W Grodnie od dnia 9 do dnia 11 bm. trwał strajk 27 pracowników elektrowni i 4 pracowników wodociągu, które uruchomiło wojsko. Szczegóły strajku podane zostały Ministerstwu w sprawozdaniach telefonicznych Nr.BP.IV-2588/31.T. z dnia 10 ub.m.i Nr.BP.IV-2630/31.T. z dnia 13 ub.m.-

W Białymstoku od dnia 22 ub.m. do końca miesiąca strajkowało 23 robotników fabryki mebli Fuksmana . Strajkujący wysunęli żądania wykonywania wszystkich zamówień w fabryce, ponieważ część tych zamówień właściciel fabryki powierzał chałupnikom.

Dnia 29 ub.m. w Białymstoku zastrajkowało 40 tkaczy, i 30 robotników pomocników w fabryce pluszu Beckiera. Strajkujący wysunęli żądanie uznania przez Dyrekcję fabryki związku Zawodowego Robotników Przemysłu Włókienniczego jako organizacji włókienniczej. Strajk w lipcu nie został zlikwidowany.-

---

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BP.I-3054/31 T.

Dnia 10 sierpnia 1931 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.8.

za miesiąc lipiec 1931 r.

V. Stan bezpieczeństwa publicznego.

a/ Ważniejsze przestępstwa i wydarzenia kryminalne.

Powiat Augustowski. W Raczkach dnia 11 ub.m. został zatrzymany i przekazany z materjałami oskarżenia władzom sądowym urzędnik pocztowy Stanisław Powajbo, którema dowiedziono kradzież listów pieniężnych z ambulansu pocztowego.

W Augustowie dnia 6 ub.m. robotnik Izydor Aleksandrowicz z zemsty osobistej poranił ciężko nożem Pejsacha Goldszejna. Aleksandrowicza aresztowano i przekazano władzom sądowym.

Białystok Miasto. Dnia 14 ub.m. w mieszkaniu własnem została ciężko poraniona sztyletem prostytutka Janina Żywolewska przez robotników Reemigjusza Starzyńskiego i Piotra Maciejczuka, których aresztowano.

Powiat Białostocki. W Wasilkowie dnia 8 ub.m. podczas sprzeczki Leonard Dębowski zranił ciężko bagnetem Władysława Utkina.

Powiat Bielski. We wsi Miłkowce-Maćki dnia 14 ub.m. Kazimierz Borzym pozbawił życia dziecko swej narzeczonej, Janiny Górskiej.

Dnia 16 ub.m. w okolicy wsi Piatołowe w gminie Białowieża został zamordowany handlarz Isel Szmul. Pod zarzutem popełnienia morderstwa zatrzymano i przekazano władzom sądowym mieszkańców Hajnówki -Marjana Wyrzykowskiego i Tadeusza Olidowicza.

Powiat Grodzieński. W Grodnie dnia 6 ub.m. porucznik Giewaktowski z kolumny przeciwlotniczej naskutek zwrócenia się do niego posterunkowego P.P. usiłował zatrzymać będącego w stanie pija-

22

Rząd Wojewódzki Białostocki

Nr.BP.I-3054/31.T.

Dnia 10 sierpnia 1931 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.8.
za miesiąc lipiec 1931r.

22

VII. Szpiegostwo, dywersja, sabotaż.

Dnia 11 ub.m. do wsi Wiciuny w gminie Marcinkańce, powiatu grodzieńskiego przybył nielegalnie z Litwy Izydor Żuk, który w roku 1920 zbiegł na Litwę z obawy przed aresztowaniem za należenie do oddziałów partyzanckich. W czasie przebywania na Litwie Żuk pozostawał na usługach wywiadu litewskiego, wobec czego został on zatrzymany i przekazany sądowi grodzkiemu w Grodnie celem ukarania za nielegalne przekroczenie granicy. Równocześnie wdrożono przeciwko niemu dochodzenie o szpiegostwo.-

Dnia 20 ub.m. we wsi Nerowo, gminy Marcinkańce w powiecie grodzieńskim został aresztowany mieszkaniec tejże wsi Władysław Linkiewicz, który ukrywał się od lipca roku 1930 przed aresztowaniem za działalność szpiegowską na rzecz Litwy.- Przy aresztowanym Linkiewiczu znaleziono notatki w języku litewskim, zawierające zadania jakie Linkiewicz otrzymał od wywiadu litewskiego. Aresztowanego Linkiewicza przekazano z materjałami oskarżenia władzom sądowym. do sprawy szpiegowskiej mieszkańców Indury w powiecie grodzieńskim Józefa Mancewicza i Włodzimierza Łagodki.-

----oooooOoooo----

Urząd Wojewódzki Białostocki
Nr.Bn.I-3054/31.T.
Dnia 10 sierpnia 1931 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.8.
za miesiąc lipiec 1931 r.

VI. Sprawy graniczne.

Powiat Grodzieński. Dnia 12 ub.m. mieszkaniec wsi Szmupie w gminie Marcinkańce Jan Wołongiewicz, litwin podejrzany o przemytnictwo usiłował przekroczyć granicę do Litwy na odcinku strażnicy KOP. "Uciecha". Do przekraczającego granicę Wołongiewicza patrol ze wspomnianej strażnicy oddał kilka strzałów, skutkiem czego Wołongiewicz został ranny, jednak już na terytorjum Litwy, gdzie też umieszczono go w szpitalu.-

---oooOooo---

nym plutonowego Nowakowskiego [illegible]ora dowódcy brygady KOP w Grodnie, a gdy tenże usłuchał [illegible]kazu co do zatrzymania się, lecz wyjął rewolwer i usiłował zbiec, dwoma wystrzałami z rewolweru położył go trupem na miejscu.

We wsi Koniuchy, gminy Indura dnia 13 ub.m. mieszkańcy tejże wsi Wasyl Żywalewski, Mikołaj Łazak i Antoni Kozakiewicz na wabawie weselnej u Anastazji Szpicówny pod groźbą noży wymusili od gości i gospodyni domu 12 złotych i poranili ciężko Aleksandra Klimuka.

owiat Kolneński. W Jedwabnem dnia 1 ub.m. Edward i Juljan bracia Szmidt dokonali napadu rabunkowego na Icka Laskę z Jedwabnego, któremu zrabowali 100 złotych gotówką i skórę ze źrebięcia.

We wsi Ignacewo, gminy Stawiski w czasie bójki Marjan Drozdowski zranił ciężko brata swego, Władysława.

We wsi Lipniki, gminy Łyse bracia Stanisław i Walenty Kunie pobili śmiertelnie Stanisława Popielarczyka, który zmarł w szpitalu.

We wsi Szostaki, gminy Jedwabne w czasie sprzeczki Jan Mocarski zranił ciężko Tadeusza Karwowskiego.

We wsi Kubrzany, gminy Jedwabne na tle sporu majątkowego Józef Konopka ciężko poranił ojca swego, Tomasza.-

We wsi Budy-Nowe dnia 14 ub.m. Adolf Zawadzki i Stefan Deptuła podczas bójki na tle majątkowem pobili ciężko Jana Kraszewskiego ze wsi Niemiry.-

We wsi Trzcianka dnia 17 ub.m. Jan Wyszyński podczas sporo o grunt pobił ciężko Katarzynę Sówkę i jej syna Józefa.-

wiat Ostrołęcki Mieszkaniec wsi Białobrzeg - Dalszy w gminie Nowy, Adolf Obryś podczas sprzeczki zranił ciężko tępem narzędziem Piotra Białobrzeskiego.-

wiat Sokólski We wsi Dubaniewszczyzna, w gminie Suchowola podczas bójki

Adolf Baranowski zranił ciężko Aleksandra Czerpaka.

Powiat Szczuczyński. W Grajewie dnia 22 ub.m. został aresztowany dyrektor Powiatowej Kasy Chorych [illegible] pod zarzutem zdefraudowania 15.000 złotych.

Powiat Wysoko-Mazowiecki. We wsi Popowlany gminy Stelmachowo Jan Komorowski poranił ciężko bagnetem Marjana Miastkowskiego.

b/ Zestawienie wypadków i drobniejszych przestępstw.

1/ uszkodzenie ciała w bójkach - 25,
2/ usiłowań zabójstwa - 5,
3/ samobójstw - 15,
4/ różnych nieszczęśliwych wypadków - 33,
5/ kradzieży zwykłych - 23,
6/ kradzieży z włamaniem - 3,
7/ świętokradztwa - 1,
8/ oporu władzy - 6.

c/ Wypadki samochodowe.

W ciągu miesiąca zanotowano 11 wypadków samochodowych w których jedna osoba poniosła śmierć i 24 osoby odniosły cięższe obrażenia ciała. Na omówienie zasługuje wypadek samochodowy w powiecie grodzieńskim, który zdarzył się dnia 8 ub.m. na szosie Grodno-Skidel. Mianowicie uległ katastrofie na 11 klm od Grodna na szosie Grodno-Skidel samochód, wiozący pogotowie sanitarne z Grodna na miejsce pożaru w Łunnie. Skutkiem katastrofy zabity został strażak Kiejchym Kołczyński a 18 innych strażaków zostało rannych, w tem kilku ciężko.-

d/ P o ż a r y.

Zestawienie danych o pożarach:

W lipcu na terenie Województwa Białostockiego miały miej-

29

sce następujące pożary, powstałe wskutek:

1/ nieostrożnego obchodzenia się z ogniem - 47,

2/ wadliwej budowy kominów - 29,

3/ z przyczyn nieustalonych - 46,

4/ podpalenia z zemsty osobistej - 5,

5/ podpalenia w celu uzyskania premji ubezpieczeniowej - 14,

6/ od uderzenia piorunów - 17. Razem 158.

Pożary te wyrządziły straty:

1/ do 2.000 zł. każdy - 60,

2/ od 2 do 5.000 zł. - 47,

3/ od 5 do 10.000 zł. - 31,

4/ od 10 do 15.000 zł. - 5,

5/ od 15 do 20.000 zł. - 2,

6/ od 20 do 35.000 zł. - 3,

7/ do 50.000 zł. - 4,

8/ do 100.000 złotych - 3,

9/ do 300.000 zł. - 1,

10/1.000.000 zł. - 1.

Ogólna suma strat wyrządzonych przez wyszczególnione pożary wynosi około dwuch miljonów złotych. Większe z tych pożarów są następujące.

We wsi Wodzki, gminy Topczewo w powiecie bielskim dnia 27 czerwca spłonęło 11 zagród. Straty wynoszą około 40.000 złotyc Pożar powstał wskutek nieostrożnego obchodzenia się z ogniem

We wsi Rygałówka, gminy Kurjanka w powiecie augustowskim dnia 6 ub.m. wskutek nieostrożnego obchodzenia się z ogniem spłonęło 7 domów, 13 stodół i 2% zabudowań. Straty wynoszą około 50.000 zł.

W miasteczku Łunna, powiatu grodzieńskiego dnia 8 ub.m. wskutek nieostrożnego obchodzenia się z ogniem spłonęło 55 domów i tyleż zabudowań gospodarczych z inwentarzem. Straty wynoszą około miljona złotych.

We wsi Kartowce, gminy Roś w powiecie wołkowyskim wskutek wadliwego urządzenia komina, dnia 8 ub.m. spłonęło 36 zabudowań. Straty wynoszą 43.000 złotych

We wsi Siewoszki, gminy Podorosk, w powiecie wołkowyskim dnia 16 ub.m. wskutek nieostrożnego obchodzenia się z ogniem spłonęły 4 zagrody włościańskie. Straty wynoszą 35.000 zł.

We wsi Jaczniki, gminy Kurjanka w powiecie augustowskim dnia 28 ub.m. wskutek nieostrożnego obchodzenia się z ogniem spłonęło 43 zagrody. Straty wynoszą około 300.000 zł.

We wsi Plutycze, gminy Wyszki, powiatu bielskiego wskutek nieostrożnego obchodzenia się z ogniem dnia 17 ub.m. spłonęło 56 domów mieszkalnych, 4 stodoły, 55 chlewów i inwentarz żywy. Straty wynoszą 235.000 złotych.

We wsi Sady, gminy Narojki w powiecie bielskim dnia 20 ub. m. wskutek nieostrożnego obchodzenia się z ogniem spłonęło 9 zagród. Straty wynoszą 57.000 złotych.-

e/ Ocena ogólna.

Stan bezpieczeństwa publicznego we wszystkich powiatach Województwa był dobry, zarówno pod względem politycznym, jako też kryminalnym.-

----oooooOoooo----

25

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI

Nr.BP.I-3431/31.T.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.9. za miesiąc sierpień 1931 rok.

Białystok, dnia 10. września 1931 r.

T A J N E - P I L N E !
-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
Departament Polityczny
w W a r s z a w i e.
-.-:-:-:-:-:-:-:-

Urząd Wojewódzki przesyła sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.9. za miesiąc sierpień 1931 rok / z zakresu bezpieczeństwa publicznego, ruchu wywrotowego i ruchu zawodowego/.-

Za Wojewodę
/ M. S y s k a /
Naczelnik Wydziału Bezp.Publ.

Odpisy otrzymują:

1/ Pan Wojewoda w Wilnie,
2/ " " w Nowogródku,
3/ " " w Brześciu nad Bugiem,
4/ " " w Warszawie,
5/ " " w Tarnopolu,
6/ " " w Stanisławowie,
7/ " " w Lublinie,
8/ " " w Łodzi,
9/ Samodzielny Ref.Informac. DOK.III. w Grodnie,
10/ " " " DOK. I. w Warszawie,
11/ " " " DOK. IX. w Brześciu nad Bugiem,
12/ Pan Prokurator Sądu Apelacyjnego w Warszawie,
13/ " " " " w Wilnie,
14/ " " " Okręgowego w Białymstoku,
15/ " " " " w Suwałkach,
16/ " " " " w Łomży,
17/ " " " " w Grodnie,
18/ K.O.P. "Brygada Grodno" w Grodnie,
19/ Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego.
20/ Pan Starosta Grodzki w Białymstoku.
21/ Pany Naczelnik Urzędu Skarbowego w/m.

H.F

2

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BP.I-3431/31.T.
Dnia 10 września 1931 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.9.
za miesiąc sierpień 1931 rok.

I. Sytuacja ogólna.

W pierwszych dniach miesiąca prowadzona była przez organizacje wywrotowe kampanja, wiążąca się przyczynowo z dniem 1 sierpnia. W kampanji tej wspomniane organizacje wykazały znaczną samodzielność, polegającą na wydawaniu we własnym zakresie odezw i ulotek . Przejawy kampanji notowano niemal do pierwszej połowy sierpnia włącznie ogólnie na terenie Województwa, w poszczególnych bowiem miejscowościach elementy wywrotowe prowadziły akcje lokalne. Do tego rodzaju akcyj należały - akcja OK.KPZB. i OK.Mopru w Grodnie w związku z trwającą tamże od dnia 7 do 14 sierpnia b.r. głodówką 150 więźniów politycznych w więzieniu, oraz akcja OK.KPZB. Białystok, dotycząca zagadnień bezrobocia. Od dnia 18 sierpnia niemal na całym terenie Województwa organizacje wywrotowe naskutek polecenia KC.KPP. prowadziły kampanję walki z nowym regulaminem więziennym, przyczem w dniach 18 i 19 sierpnia b.r. zapowiadały na dzień 20 sierpnia b.r. ogólną głodówkę więźniów politycznych w wszystkich więzieniach i wystąpienia zewnętrzne na poparcie tej głodówki. Zapowiedź ich nie została zrealizowana, gdyż dzień 20 sierpnia b.r. przeminął w Województwie zupełnie spokojnie. Po dniu 20 sierpnia elementy wywrotowe wszczęły kampanję przygotowawczą do obchodu Międzynarodowego Dnia Młodzieży, którą zazębiały ścisle z akcją protestacyjną, przeciwko wprowadzeniu w życie nowego regulaminu więziennego.- Prawie wszystkie instancje okręgowe i dzielnicowe KPP. i KPZB. wydały lokalne odezwy i ulotki, poświęcone tej kampanji.

3

26

Na gruncie ruchu zawodowego ważniejsze wydarzenia nie zaszły, jeżeli pominąć prowadzone przez PPS i Okręgową Komisję klasowych związków zawodowych w Białymstoku kilkakrotne próby wywołania ogólnego strajku robotników przemysłu włókienniczego. Próby te spotkały się z negatywnym stanowiskiem wspomnianych robotników.-

Sytuacja w przemyśle kształtowała się zróżniczkowanie. Przemysł włókienniczy w Białymstoku i białostockim okręgu przemysłowym z racji dobrej konjunktury /duże zamówienia eksportowe i na rynek wewnętrzny/ rozszerzył stan zatrudnienia robotników w porównaniu z lipcem o 700 robotników. Dobrą konjunkturę miał również przemysł garbarski, pogorszyła się natomiast konjunktura dla przemysłu drzewnego, zwłaszcza w powiecie bielskim, w którym została wstrzymana praca w tartakach państwowych, zatrudniających około 800 robotników.-

Nastroje wśród bezrobotnych uległy znacznej poprawie w Białymstoku i powiecie łomżyńskim w innych zaś powiatach nie budziły obaw.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-

4

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BP.I-3431/31.T.
Dnia 10 września 1931 r.

Informacyjne sprawozdanie miesięczne Nr. 9
za miesiąc sierpień 1931 r.

II. Ruch wywrotow

a/ Przejawy działalności elementów wywrotowych.

Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi.

Białystok-miasto. Dnia 8 sierpnia podczas masówki w hucie szklanej został aresztowany przybyły dnia 17 lipca b.r. do Białegostoku członek Centralnego Wydziału Zawodowego KPZB, Józef Ciesielski, działający oficjalnie jako członek Zarządu Głównego Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Szklanego w Polsce. Ciesielskiego przekazano z materjałami oskarżenia władzom sądowym.-

Dnia 13 sierpnia została zatrzymana funkcjonarjuszka KC KPZB Chana Szklar, zamieszkała ostatnio w Warszawie. Zatrzymaną przekazano z matwrjałami oskarżenia władzom sądowym.-

Dnia 23 sierpnia b.r. rozrzucono w Białymstoku kilkadziesiąt egzemplarzy różnych wydawnictw komunistycznych, traktujących o akcji przeciwko nowemu regulaminowi więziennemu i kampanji Międzynarodowego Dnia Młodzieży. Egzemplarze tych wydawnictw zostały przesłane Ministerstwu Spraw Wewnętrznych.-

Dnia 30 sierpnia b.r. został aresztowany w Białymstoku poszukiwany przez Wydział Śledczy w Wilnie były technik OK KPZB Wilno Józef Jodko.-

Dnia 31 sierpnia b.r. rozrzucono w Białymstoku kilkadziesiąt egzemplarzy wydawnictw komunistycznych, poświęconych kampanji Międzynarodowego Dnia Młodzieży i akcji przeciwko nowemu regulaminowi więziennemu. Egzemplarze wydawnictw przesłano Ministerstwu Spraw Wewnętrznych.-

Powiat Białostocki

W Gonciądzu dnia 10 sierpnia b.r. znaleziono odezwy i ulotki

27.

komunistyczne, oraz kartki do kwesty z pieczątką miejscowego stowarzyszenia "Biblioteka im. I. Pereca".-

W Supraślu dnia 27 sierpnia rb. rozrzucono kilkadziesiąt egzemplarzy szapirograficznej odezwy Lewicy Związków Zawodowych wzywające robotników fabryki włókienniczej Cytrona do strajku protestacyjnego w celu zmuszenia go do odwołania ogłoszonego wymówienia pracy.-

Pod zarzutem kolportażu tych odezw został zatrzymany i przekazany robotnik wspomnianej fabryki Sokowiej Aleksander.-

Powiat Grodzieński W dniach 6 i 7 sierpnia rozrzucono w Grodnie i powiecie grodzieńskim około 200 egz. wydawnictw komunistycznych, dotyczących kampanji pierwszosierpniowej i akcji OK KPZB Grodno przeciwko obostrzeniu regulaminu w więzieniu grodzieńskiem.-

W dniach od 7 do 14 sierpnia b.r. w więzieniu grodzieńskiem trwała głodówka około 150 więźniów politycznych, którą OK KPZB Grodno usiłował poprzeć wystąpieniami zewnętrznemi. Przejawem tych usiłowań było wydanie specjalnej ulotki, którą rozrzucono w Grodnie 27 sierpnia r.b. w

Tegoż dnia został obrzucony kamieniami balkon naczelnika więzienia, zaś dnia 13 sierpnia grupa wyrostków komunistycznych obrzuciła kamieniami front gmachu więziennego.

W związku z urządzeniem demonstracji antypaństwowej dnia 1 sierpnia we wsi Ujminowce, gminy Brzostowica-Wielka zostali zatrzymani Michał Konik, Piotr Kurmiel, Michał Bołta, Władysław Wołczewski i Bronisława Wołczewska, z których Bronisława Wołczewska została przez władze sądowe oddana pod dozór policji. Pozostali zaś osadzeni w więzieniu.-

W Grodnie dnia 21 sierpnia został aresztowany i przekazany z materjałami oskarżenia funkcjonarjusz wydziału zawodowego KC KPZB Mikołaj Kiryluk, mieszkaniec wsi Nowosiółki, gminy Zabłocie

w powiecie Biała-Podlaska.

Dnia 23 sierpnia w Braostowicy-Wielkiej został zatrzymany ukrywający się przed aresztowaniem za urządzenie demonstracji pierwszosierpniowej we wsi Ujminowce mieszkaniec tejże wsi Gabryel Konik, którego przekazano z materjałami oskarżenia władzom sądowym.-

We wsi Alekszyce dnia 19 sierpnia w czasie dorocznego odpustu prawosławnego /w roku ubiegłym w tym dniu w Alekszycach miało miejsce połączone ze strzelaniem do policji wystąpienie posłów Flegonta Wołyńca i Ignacego Dworczanina/ rozrzucono większą ilość komunistycznych odezw pierwszosierpniowych .-

~~Dnia 1 sierpnia~~

b/ Komunistyczna Partja Polski.

Powiat Kolneński W Stawiskach dnia 20 sierpnia rozrzucono szapirograficzne odezwy KD KPP w Grajewie w sprawie kampanji przeciwko nowemu regulaminowi więziennemu.-

Powiat Łomżyński. W Łomży i Rutkach dnia 19 i 20 sierpnia rozrzucono kilkadziesiąt egzemplarzy odezwy OK Kapru w Łomży, wzywających do demonstracyj dnia 20 sierpnia przeciwko nowemu regulaminowi więziennemu.-

Dnia 28 sierpnia i 1-go września wywieszono w powiecie trzy transparenty z hasłami kampanji dnia 6 września.-

Powiat Ostrowski Dnia 20 sierpnia w Broku i Zarębach-Kościelnych wywieszono plakaty, wzywające do wystąpień przeciwko regulaminowi więziennemu i zapowiadające głodówkę więźniów politycznych, zaś dnia 21 sierpnia w Ostrowi-Mazowieckiej wywieszono transparent, wzywający do walki w obronie rewolucyjnych więźniów politycznych.-

Dnia 31 sierpnia w Ostrowi-Mazowieckiej rozrzucono kilkanaście egzemplarzy odezwy KD KPP Ostrów-Mazowiecka, traktującej o kampanji

28

Międzynarodowego Dnia Młodzieży.-

Powiat Ostrożecki Dnia 19 sierpnia w Ostrożęce wywieszono transparent z hasłami protestu przeciwko nowemu regulaminowi więziennemu, a dnia 28 taki sam transparent we wsi Ponikiew-Mała, gminy Goworowo.-

Powiat Szczuczyński Dnia 18 sierpnia rozrzucono we wsi Słucz, gminy Radziłłów i w Grajewie w obrębie koszar 9 pułku strzelców konnych wydawnictwa komunistyczne, omawiające zapowiedzianą na dzień 20 sierpnia głodówkę więźniów politycznych i kampanji Międzynarodowego Dnia Młodzieży, zaś dnia 20 sierpnia w Grajewie wywieszono transparent z hasłami akcji przeciwko nowemu regulaminowi więziennemu.-

c/ Wyroki sądowe.

Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 21 sierpnia b.r. skazał z art.102 K.K. Motela Marejna na 4 lata ciężkiego więzienia.-

Sąd Okręgowy w Łomży wyrokiem z dnia 17nsierpnia skazał z art. 102 K.K. mieszkańców powiatu ostrowskiego Lejzora Lewina na trzy lata, Rochlę Olszakównę na 1 rok i Joska Najborga na 8 miesięcy więzirnia.-

-----oooOooo-----

8

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BP.I-3054/31.T.
Dnia 10 września 1931 roku

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.9.
za miesiąc sierpień 1931 r.

III. Ruch zawodowy.

a/ Klasowe Związki Zawodowe.

W Białymstoku dnia 24 sierpnia Okręgowa Komisja Klasowych Związków Zawodowych zwołała konferencję poszczególnych fabryk włókienniczych, na której rozważano sprawę poparcia strajków robotników fabryki pluszu Beckera. Po ożywionej dyskusji ogół delegatów wypowiedział się przeciwko propozycji Okręgowej Komisji Klasowych Związków Zawodowych co do proklamowania ogólnego strajku protestacyjnego robotników przemysłu włókiemniczego w Białymstoku, który miałby na celu przyśpieszenie likwidacji strajku we wspomnianej fabryce.

W Białymstoku dnia 25 sierpnia na zebraniu członków Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Metalowego powzięto uchwałę, domagającą się przywrócenia 17-tygodniowego okresu zasiłkowego i rozpoczęcia robót publicznych w celu zatrudnienia bezrobotnych członków związku.

W Bielsku-Podlaskim dnia 15 ub.m. odbyło się przy udziale sekretarza OKR PPS CKW Białystok, Tomasza Kapitułki zebranie członków miejscowego oddziału Związku Zawodowego Robotników Rolnych.

W Grodnie w związku z zatargiem pomiędzy właścicielami drukarń i pracownikami drukarskimi, powstały na tle niewypłacania zaległych zarobków i do obniżenia płac tygodniowych z 40 na 35 złotych, odbyło się dnia 12 sierpnia zebranie ogólne Związku Zawodowego Pracowników Drukarskich przy udziale delegata Zarzą-

29

du Głównego Związku, na którem postanowiono przeciwstawić się zdecydowanie wszelkim próbom obniżenia płac zarobkowych Omawiany zatarg został zlikwidowany oświadczeniem właścicieli drukarń, że narazie płac zarobkowych obniżać nie będą. Za wyłamanie się z pod dyscypliny związkowej w czasie trwania zatargu został usunięty ze stanowiska prezesa Związku i z Bundu Jelin Abram, na którego miejsce jako prezesa powołano Owsieja Rosjańskiego.-

b/ Związek Drużyn Konduktorskich.

W Wołkowysku dnia 14 sierpnia odbyło się przy udziale posła Wojciechowskiego walne zebranie członków miejscowego oddziału związku, na którem omawiano sprawy organizacyjne i uposażenia kolejarzy. Poseł Wojciechowski wygłosił na tem zebraniu referat o sytuacji politycznej i gospodarczej w kraju. Zebranie zakończono okrzykami na cześć Marszałka Piłsudskiego.-

c/ B e z r o b o c i e.

Według danych z dnia 9 b.m.na terenie Województwa Białostockiego pozostawało w tym dniu bez pracy 7352 osób, a mianowicie:

P o w i a t	Ilość	Bezrobocie dnia 9.VIII.	Zmniejszenie	Wzrost	Pobiera zapomogi
Augustowski	38	46	8	-	2
Białystok-Miasto	2227	2637	410	-	392
Białostocki	1088	1125	37	-	262
Grodzieński	1660	1729	69	-	112
Łomżyński	535	508	-	27	13
Bielski	920	830	-	90	290
Ostrowski	76	38	-	38	8
Ostrołęcki	65	-	-	65	-
Suwalski	74	76	2	-	14
Sokólski	49	51	2	-	4
Szczuczyński	431	430	-	1	5
Wołkowyski	189	174	-	15	41
	Zmniejszenie 228.				

Stan bezrobocia zmniejszył się szczególnie w Białymstoku wskutek rozszerzenia stanu zatrudnienia robotników w przemyśle włókienniczym, zwiększył się natomiast w powiecie bielskim z racji wstrzymania pracy w tartakach państwowych Białowieży i Hajnówce. Z pośród wykazanych wyżej bezrobotnych zatrudnieni są przy robotach publicznych i robotach leśnych prawie wszyscy bezrobotni w powiecie łomżyńskim, około 200 bezrobotnych przy robotach publicznych w Białymstoku, powyżej 50 w powiecie białostockim i tyluż w powiecie grodzieńskim.-

-----oooOooo-----

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr BP.I-3054/31.T.
Dnia 10 września 1931r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.9.
za miesiąc sierpień 1931r.

IV. STRAJKI.

W dniach od 11 do 20 sierpnia trwał strajk 35 robotników odlewni żelaza Jowela Gotlieba w Białymstoku z powodu zalegania robotnikom z wypłatą zaległych zarobków. Właściciel odlewni zobowiązał się regulować w miarę możności wspomniane zarobki.-

Wspomniany w poprzedniem sprawozdaniu strajk 40 tkaczy i 30 robotników pomocniczych w fabryce pluszu Beckera w Białymstoku nie został w ciągu miesiąca zlikwidowany.-

----oooOOooo----

12

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BP.I-3431/31.T.
dnia 10 września 1931 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr 9.
za miesiąc sierpień 1931 r

V. Stan bezpieczeństwa publicznego

a/ Ważniejsze przestępstwa i wydarzenia kryminalne

Powiat Białostocki.

W Michałowie dnia 22 sierpnia b.r. Jan Konończuk uderzył kamieniem w głowę Józefa Fabjanowicza, który po upływie kilku godzin zmarł. Zabójca aresztowany.-

We wsi Kropiwnica, gminy Kalinówka Jan Szkutnik zranił śmiertelnie cegłą w głowę Jana Woźniaka, który zmarł. Zabójcę aresztowano.-

Powiat Bielski.

W Siemiatyczach w nocy z dnia 14 na 15 sierpnia b.r. nieznani sprawcy dostali się przez okno do lokalu Sądu Grodzkiego skąd, niezdoławszy otworzyć kasy, skradli 2 rewolwery, z których jeden był własnością sekretarza Sądu, drugi zaś stanowił dowód rzeczowy do sprawy.-

We wsi Nętna, gminy Nadziwiłówka dnia 12 sierpnia b.r. w czasie bójki o zagon owsa poprzebijali się wzajemnie nożami Bronisław Ławryniuk, mieszkaniec wsi Chlebczyn, powiatu konstantynowskiego i Michał Filipiuk ze wsi Nętna, z których pierwszy zmarł dla następnego w szpitalu w Brześciu n/Bugiem.-

Dnia 25 sierpnia b.r. w odległości pół kilometra od wsi Jasień na terenie powiatu brzeskiego w lesie został postrzelony Józef Chorąży, nadleśniczy Nadleśnictwa Dziadowlańskiego w powiecie bielskim. Chorąży otrzymał trzy rany postrzałowe i po przewiezieniu do szpitala w Prużanie zmarł.-

Powiat Łomżyński.

W Zambrowie dnia 6 sierpnia b.r. podczas legitymowania w lokalu miejscowego posterunku P.P. zatrzymanego Józefa Chylińskiego ze wsi Dzierzby w powiecie sokołowskim, wyjął on

raptownie z kieszeni rewolwer i usiłował wystrzelić do posterunkowego Malinowskiego co mu uniemożliwiono. Posiadany przez Chylińskiego rewolwer nabity był 6-ma kulami, a nadto Chyliński posiadał w kieszeni jeszcze 11 kul. W wyniku dochodzenia ustalono, że Chyliński jest zawodowym złodziejem i, że od marca b.r. grasował na terenie powiatów łomżyńskiego, wysoko-Mazowieckiego i ostrowskiego. W związku z aresztowaniem Chylińskiego zlikwidowano band szpiegowską we wsi Poryte, do której oprócz Chylińskiego wchodzili Józef i Józefa małżonkowie Nowaccy, sołtys Jan Wasilewski i Filip Fnołow, b.internowany kozak ze wsi Zbikowo. Podczas dokonanych u nich rewizyj ujawniono mnóstwo cennych rzeczy pochodzących z kradzieży.-

W Zambrowie dnia 23 sierpnia b.r. posterunkowy z obsady miejscowego posterunku P.P. Franciszek Kwiatkowski zatrzymał będącego w stanie pijanym i awanturującego się szeregowca 71 p.p. Hipolita Pisińskiego, który stawił posterunkowego Kwiatkowskiemu opór czynny, a następnie został odbity przez innych żołnierzy, kolegów Pisińskiego . Posterunkowy Kwiatkowski zdołał jedynie zatrzymać bagnet Pisińskiego. Po upływie kilku minut Pisiński udał się na posterunek P.P. w otoczeniu swoich kolegów żołnierzy /kilkunastu/, którzy wyłamali drzwi i wdarli się siłą do lokalu posterunku, domagając się zwrotu bagnetu zabranego Pisińskiemu. W pewnym momencie szeregowiec Pisiński rzucił się na Komendanta posterunku P.P., przodownika Napartego, wobec czego posterunkowy Kwiatkowski dobył rewolweru i oddał strzał do Pisińskiego, raniego w klatkę piersiową. Naskutek wystrzału żołnierze rozbiegli się. Rannego Pisińskiego przewieziono do szpitala w Zambrowie. Ustalono, że Pisiński, pochodzący z okolic Zambrowa przed wstąpieniem do wojska podejrzany był o udział w morderstwie, dokonanym w styczniu 1929 r. na rodzinie administratora majątku Poryte Swieżyńskiego, a pozatem karany był kilkakrotnie więzieniem za

różne przestępstwa kryminalne -

Powiat Ostrowski. Dnia 13 sierpnia b.r. na 6 klm. szosy Ostrów-Różana został napadnięty w celach rabunkowych i zamordowany siekierą Aleksander Szulkowski ze wsi Majdan-Wąsewski, gminy Komorowo. Mordercę aresztowano.-

Powiat Ostrołęcki. Dnia 11 sierpnia b.r. mieszkańcy wsi Laskowiec, gminy Rzekuń - rybacy Antoni Grabowski i Józef Zysk w czasie bójki nad rzeką Narwią spadli z wysokości około 3-ch metrów do rzeki, przyczem oszołomiony uderzeniem-w głowę podczas bójki Grabowski utonął.-

b/ Zestawienie wypadków i drobniejszych przestępstw.

1/ Uszkodzenie ciała w bójkach - - 8.
2/ Usiłowań zabójstwa - - - 4.
3/ Samobójstw - - - - 5.
4/ Różnych nieszczęśliwych wypadków - 16.
5/ Kradzieży zwykłych - - - 18.
6/ Kradzieży z włamaniem - - 6.
7/ Drobnych napadów rabunkowych - - 6.
8/ Dzieciobójstwa - - - 5.
9/ Zgwałcenia - - - 7.
10/ Oporu władzy - - - 9.

c/ Wypadki samochodowe.

W ciągu miesiąca zanotowano 12 wypadków samochodowych i motocyklowych. W wypadkach tych poniósł śmierć prowadzący motocykl Mieczysław Pasternakiewicz, inspektor białostockiego oddziału Towarzystwa Ubezpieczeń "Europa", 3 osoby zostały poranione ciężko, zaś 6 osób odniosło lekkie uszkodzenia ciała.-

45

310

d/ Pożary

Zestawienie danych o pożarach:

W sierpniu na terenie Województwa Białostockiego miały miejsca następujące pożary, powstały wskutek:

1/ Nieostrożnego obchodzenia się z ogniem - - 22.
2/ Wadliwej budowy kominów - - - - 5.
3/ Z przyczyn nieustalonych - - - - 6.
4/ Podpalenia z zemsty osobistej - - - 2.
5/ Podpalenia w celu uzyskania premji ubezpiecz. 1.
6/ Od uderzenia piorunów - - - 5. Razem - 43.

Pożary te wyrządziły straty:

1/ Do 2.000-złotych każdy - 9.
2/ od 2.000 do 5.000 zł. - 10.
3/ od 5.000 do 10.000 zł. - 9.
4/ od 10.000 do 15.000 zł. - 3.
5/ od 15.000 do 20.000 zł. - 7.
6/ od 20.000 do 30.000 zł. - 2.
7/ 35.000 zł. - - 1.
8/ 50.000 zł. - - 1.
9/ 100.000 zł. - - 1.

Ogólna suma strat wyrządzonych przez te pożary wynosi ponad 400.000 zł.-

Większe z tych pożarów są następujące:

Dnia 6 sierpnia b.r. we wsi Jałówka, gminy Sidra w powiecie sokólskim spłonęło 11 zagród. Przyczyna pożaru - nieostrożne obchodzenie się z ogniem . Straty 35.000 złotych.-

Dnia 3 sierpnia b.r. we wsi Nowosady, gminy Kołłowiczowce w powiecie augustowskim spłonęły 4 domy, 14 stodół ze zbiorami , 10 zabudowań gospodarczych i inwentarz żywy i martwy. Przyczyna pożaru - nieostrożne obchodzenie się z ogniem. Straty - 50.000 złotych.-

Dnia 11 sierpnia b.r. we wsi Kobylin gminy Rogienice w powiecie kolneńskim wskutek nieostrożnego obchodzenia się z ogniem spłonęło 8 zagród. Straty - 100.000 złotych.-

e/ Ocena ogólna.

Stan bezpieczeństwa publicznego pogorszył się pod względem kryminalnym w powiatach bielskiem i białostockim, pozostawał zaś bez zmian pod względem politycznym. Ogólnie oceniany może być jako dobry.

-:-:-:-:-:-:-:-:-

14
32

OJEWÓDA BIAŁOSTOCKI
Nr.BP.I-3431/39 T.
dnia 10 września 1931 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.9.
za miesiąc sierpień 1931 rok.

VI. Sprawy graniczne.

a/ Przemyt.

W powiecie szczuczyńskim zatrzymano przemytnika Józefa Barszczewskiego z przemytem 94 sztuk niemieckich zapalniczek białych niklowanych, oraz przemytników Całko Zawodowicza i Izraela Karmina z przemytem 20 klg. szychu i 22 zapalniczek, przemyconych z Niemiec.

-:-:-:-:-:-:-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BP I-3431/31 T.

Dnia 10 września 1931 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr. 9

za miesiąc sierpień 1931r.

VII. Szpiegostwo, dywersja, sabotaż.

negatywne.-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BP.I-3754/31.T.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.10. za miesiąc wrzesień 1931 r.-

Białystok, dnia 9 października 1931 r.

33

TAJNE - PILNE

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Departament Polityczny

w Warszawie

Urząd Wojewódzki przesyła sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.10 za miesiąc wrzesień 1931 r. /z zakresu bezpieczeństwa publicznego, ruchu wywrotowego i ruchu zawodowego/.-

Za Wojewodę

/M.Syska/

Naczelnik Wydziału Bezp.Publicznego

Odpisy otrzymują:

Pan Wojewoda w Wilnie,
" " w Nowogródku,
" " w Brześciu n/Bugiem,
" " w Warszawie,
" " w Tarnopolu,
" " w Stanisławowie,
" " w Lublinie,
" " w Łodzi,
Samodzielny Referat Informacyjny D.O.K.III w Grodnie,
" " " " I w Warszawie,
" " " " IX w Brześciu n/Bugiem,
Pan Prokurator Sądu Apelacyjnego w Warszawie,
" " " " w Wilnie,
" " " Okręgowego w Białymstoku,
" " " " w Suwałkach,
" " " " w Łomży,
" " " " w Grodnie,
K.O.P. "Brygada Grodno" w Grodnie,
Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego,
Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w miejscu.-

2

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI
Nr.BP.I-3754/31.T.
Białystok, dn.10/X.1931r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.10.
za miesiąc wrzesień 1931r.

34

I. Sytuacja ogólna.

Działalność elementów wywrotowych w ciągu miesiąca wiązała się przyczynowo z kampanjami obchodu dnia 6 września Międzynarodowego Dnia Młodzieży i protestacyjną przeciwko wprowadzeniu w życie nowego regulaminu więziennego. Pierwsza z tych kampanji zaznaczyła się silniej przejawami zewnętrznymi działalności elementów wywrotowych w powiatach zachodnich Województwa, objętych strefą działania KPP., druga zaś wyraziła się w 3-dniowej głodówce więźniów politycznych więzienia w Białymstoku, Grodnie i Łomży, wywieszaniu transparentów i kolportażu wydawnictw z hasłami tej kampanji. Wspomniana głodówka pomimo wszelkie usiłowania organizacyj wywrotowych jedynie w Grodnie spotkała się z zainteresowaniem ze strony legalnych organizacyj robotniczych. Mianowicie grodzieńska Okręgowa Komisja Klasowych Związków Zawodowych na posiedzeniu w dniu 20 września na wniosek komunisty uchwaliła proklamować dnia 22 września 2-godzinny strajk protestacyjny, który jednak do skutku nie doszedł. Z uzyskanych w ciągu miesiąca informacyj i materjałów konfidencjonalnych wynika, że instancje kierownicze partji komunistycznej kładą obecnie duży nacisk na wywołanie strajku robotników przemysłu włókienniczego w Białymstoku i białostockim okręgu przemysłowym, oraz strajku robotników rolnych, szczególnie w powiatach z ludnością białoruską, a więc grodzieńskim, wołkowyskim i bielskim.

Z przejawów ruchu zawodowego zasługują na uwagę zabiegi Związku Zawodowego Pracowników tytoniowych w Grodnie o anulowanie zarządzenia dyrekcji Monopolu Tytoniowego co do redukcji z dniem 30 września oddziału wyrobu papierosów w Państwowej Fabryce wyrobów tytoniowych w Grodnie i poczynania Okręgowej Komisji Klasowych Związków Zawodowych w Białymstoku, mające na celu spowodowanie uznania przez poszczególnych przemysłowców Klasowych związków zawodowych jako reprezentacje robotników w sprawach warunków pracy i płacy.

Naskutek znanych Ministerstwu zaleceń Komisji Centralnej Klasowych Związków Zawodowych, zawartych w jej okólnikach Nr.13 z dnia 3 sierpnia i Nr.14 z dnia 14 września organizacje robotnicze, ulegające wpływom PPS OKW i Bund w Białymstoku, Bielsku-Podlaskim i Ostrowi-Mazowieckiej ustosunkowały się negatywnie do akcji rządowej organizowania komitetów do spraw bezrobocia. W Białymstoku miał miejsce fakt, że przywódca Bundu ławnik Magistratu Benjamin Flomenbaum wniósł sprzeciw przeciwko uchwale członków zarządu miasta i pracowników miejskich co do samoopodatkowania się ich na cele pomocy bezrobotnych. Okręgowa Komisja Klasowych Związków Zawodowych w Grodnie większością głosów powzięła uchwałę, podkreślającą, że organizacje robotnicze winny wziąć udział w organizowanej przez czynniki rządowe i samorządowe akcji pomocy bezrobotnym, gdyż bez ich udziału w tej akcji nie da ona należytych korzyści bezrobotnym. W Suwałkach do powiatowego komitetu do spraw bezrobocia wszedł w charakterze wiceprezesa Gałaj Wawrzyniec, prezes OKR PPS Suwałki i prezydent miasta Suwałk, w Łomży zaś redaktor "Wspólnej Pracy" i jeden z przywódców PPS, ławnik Franciszek Hryniewicz. Wyraźnego przeciwdziałania traktowanej akcji poza wspomnianem wyżej wystąpieniem ławnika Flomenbauma dotychczas ze strony PPS i Bundu nie stwierdzono.

Na rynku pracy zanotowano nieznaczne zwiększenie się bezrobocia wskutek ukończenia robót sezonowych w poszczególnych powiatach i zachwianie się wyjątkowo dobrej dotąd konjunktury dla przemysłu włókienniczego z powodu spadku kursu funta angielskiego. Przemysł ten w ostatnich miesiącach pracował intensywnie i niemal wyłącznie na eksport do Anglji, wobec czego spadek kursu funta stał się dla niego dotkliwy, tembardziej, że odbiorcy na rynkach angielskich kategorycznie odrzucili jego propozycje co do zmiany warunków tranzakcyj stosownie do wysokości spadku kursu funta, względnie zawieranie tranzakcyj w złotych lub dolarach amerykańskich Pomimo to przemysłowcy białostoccy postanowili za wszelką cenę utrzymać angielskie rynku zbytu chociażby kosztem znacznych oszczędności w produkcji i redukcji płac robotniczych. W związku z tem wymówili oni z dniem 2 września w sposób ustawowo przewidziany pracę robotnikom i prawdopodo-

bnie po upływie terminu dwutygodniowego będą usiłowali przyjąć ich na nowych warunkach; co niewątpliwie spowodowałoby reakcję ze strony klasowych związków zawodowych, które są już odpowiednio w tym kierunku nastawiane.

W dziedzinie bezpieczenstwa publicznego najważniejszem wydarzeniem było wprowadzenie postępowania doraźnego przed sądami powszechnymi. Ogół społeczeństwa dopatrywał w niem troski Rządu o zapewnianie ładu i bezpieczeństwa w kraju, natomiast działacze stronnictw opozycyjnych i prasa opozycyjna, a także prasa żydowska oceniali decyzję Rządu co do wprowadzenia postępowania doraźnego jako krok niewłaściwy w odniesieniu do ~~[illegible]~~ wymiaru sprawiedliwości, podyktowany obawą przed wystąpieniami bezrobotnych.-

-------oooOooo-------

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BP.I-3754/31.T
Dnia 10.X. 1931 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.10.

za miesiąc wrzesień 1931 roku.

II. Ruch wywrotowy

a/Przejawy działalności elementów wywrotowych

Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi

Białystok Miasto. W związku z głodówką w dniach 20,21 i 22 września głodówką 144 więźniów politycznych w więzieniu białostockiem zanotowano następujące przejawy działalności zewnętrznej elementów wywrotowych:

W nocy z dnia 18 na 19 września w różnych punktach miasta uskuteczniono na ścianach domów przy użyciu szablonów hasła kampanji przeciwko nowemu regulaminowi więziennemu.

W nocy z dnia 19 na 20 września rozrzucono około 200 egzemplarzy różnych wydawnictw / w tem nekrologi omawiające w sposób demagogiczny śmierć zmarłych ostatnio więźniów politycznych w więzieniach białostockiem i grodzieńskiem/,traktujących o wspomnianej kampanji.

Dnia 21 września wywieszono transparent z napisem"Do walki z białym terorem,śmierć katom defenzywy,śmierć prowokatorom"

Tegoż dnia w godzinach wieczorowych przy zbiegu ulic Kupieckiej i Żydowskiej młodzież komunistyczna i komunizująca w liczbie około 100 osób usiłowała urządzić demonstracje,która w zarodku została zlikwidowana.Demonstanci zdołali zaledwie wznieść okrzyki "Precz z białym terorem,precz z nowym rygorem w więzieniu, precz z faszyzmem,niech żyje partja komunistyczna".Pod zarzutem udziału w demonstracji zostali zatrzymani Rachela Kunszt, Fajwel Buntman,Szejna Surażska i Rachela Winokur.

Dnia 22 września wywieszono plakat z napisem "10.000 więźniów politycznych stoi w walce głodowej przeciwko faszystowskiemu re

gulaminowi więziennemu, walka więźniów politycznych jest twoją walką proletarjuszu KZM", oraz trzy plakaty z napisami "10.000 więźniów politycznych w ogniu walki głodowej. Robotnika, tylko twoja solidarna walka dopomoże odbić atak faszyzmu. Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi. Cześć pamięci tow. Szyszela, Bandarowicza, zamordowanych w kaźni białostockiej. Śmierć defenzywiackim katom. Cześć pamięci tow. Szyszela i Bandarowicza. Precz z krwawym terorem faszystowskim. Tysiące młodych chłopów i robotników głodują trzeci dzień w więzieniach Polski faszystowskiej. Do walki o uwolnienie wszystkich więźniów politycznych KZMZB. Trzeci dzień głodują więźniowie polityczni. Śmierć żbirom defenzywy.

Dnia 26 września rozrzucono około 300 egzemplarzy różnych wydawnictw odezw i ulotek, traktujących o aktualnych we wrześniu kampanjach i akcjach komunistycznych.

Powiat Bielski. W majątku Ostrożany, gminy Narojki dnia 8 września znaleziono na drodze obok kościoła 37 egzemplarzy wydawnictw komunistycznych dziesięciu różnych edycyj, wydanych przez K.OKPZB.

Na dzień 6 września wyjechali z Siemiatycz do Wysokiego Litewskiego w powiecie brzeskim celem wzięcia udziału w odchodzie międzynarodowego dnia młodzieży Jankiel Blam i Moszko Garber, znani działacze komunistyczni.

Powiat Grodzieński. W związku z przygotowaniami elementów wywrotowych do obchodu w dniu 6 września Międzynarodowego Dnia Młodzieży zostali zatrzymani w Grodnie Szaja Epsztejn, technik OKKPZB, Rochla Abramowicz, łącznik OKKPZB dla KMKPZB Grodno, Bejla Lacka, technik KMKPZB Grodno, Fruma Gordon, członkini KMKZMZB Grodno, Dymitr Oniszczyk, członek KZMZ Mordchel Wasilski, członek techniki OKKPZB. Podczas rewizji w mieszkaniu Wasilskiego ujawniono skład literatury OKKPZB, a u Szaji Epsztejna i Rochli Abramowicz korespondenję partyjną. Ponadto na podstawie zeznań Bejli Lackiej został zatrzymany Benjamin Gofman, jeden z wybitniejszych w Grodnie komunistycznych działaczy młodzieżowych. Wszystkich wymienionych przekazano z materjałami oskarżenia

władzom sądowym. Zbiegli przed zatrzymaniem wybitniejsi młodzieżowi działacze komunistyczni Mojżesz Adin, maturzysta i Szołem Farber.

Dnia 5 września została zatrzymana w Grodnie i przekazana władzom sądowym członkin KZMZB Perl Biała, która w dniu 3 września rozdawała robotnikom odezwy przed Niemeńską fabryką wyrobów introligatorskich

Dnia 9 września został zatrzymany w Grodnie i przekazany władzom sądowym pod zarzutem kolportażu odezw w dniu 11 sierpnia i udziału w demonstracji komunistycznej przed więzieniem grodzieńskiem w dniu 13 sierpnia Mojsze Jelin.

W związku z kampanją dnia 6 września zanotowano następujące przejawy działalności zewnętrznej komunistów:

Dnia 6 września w gminie Skidel wywieszono trzy transparenty z napisami"Niech żyje Dzień .M.R.Chłop.Precz z wojną przeciw ZSRR. Niech żyje rewolucja socjalistyczna KZMZB, OK.GRodno.Niech żyje M.D., walka przeciw rządowi okupacji, głodu, wojny i teroru, wszyscy do obrony ZSRR, do walki o rząd robotniczoćchłopski".

Dnia 6 września rozrzucono odezwy w m.Jeziory, wsi Bondary, gminy Jeziory i we wsi Jarmolicze, gminy Indura.

Dnia 3 września podczas remontu szkoły powszechnej we wsi Hubinka, gminy Jeziory znaleziono na strychu wydawnictwa komunistyczne i kwitarjusz opłat członkowskich hurtka b.BWRHRomady we wsi Pyry, gminy Jeziory, które w swoim czasie schował b.sekretarz tegoż hurtka, obecnie stróż nazwanej szkoły Mikołaj Karpowicz.

Dnia 8 września na słupie telefonicznym obok wsi Pohorany Dolne, gminy Łasza wywieszono transparent z napisem" Niech żyje MDP, precz z wojną przeciw ZSRR, precz z rządem faszystowskim Piłsudskiego, ani grosza podatków dla rządu nędzy i głodu".

Ponadto w powiecie grodzieńskim w trzech miejscowościach rozrzucono starych wydań odezwy KCKPZB w nieznacznej ilości.

powiat Wołkowyski. Dnia 6 września w Swisłoczy wyrzucono transparent z napisem Niech żyje KP, precz z nowym regulaminem więzien[illegible] z białym terorem

niech żyje solidarność proletarjatu".

Dnia 3 września zatrzymano pod zarzutem kolportowania odezw komunistycznych na terenie gminy Piaski i przekazano z materjałami oskarżenia władzom sądowym Jana Dolnika, Mikołaja Dziemiszewicza, Ignacego Wołkowicza, Sergiusza, Józefa i Demiana Jaroszuków, oraz Cyprjana, Dziemieszczuka ze wsi Dzieszkowce w gminie Wołpa, powiatu grodzieńskiego.

Dnia 13 września zatrzymano i przekazano władzom sądowym mieszkańca Piasek Mikołaja Czubryka, u którego podczas rewizji znaleziono 70 egzemplarzy różnego rodzaju odezw komunistycznych.

Pozatem w trzech miejscowościach powiatu rozrzucono wydawnictwa komunistyczne.

Komunistyczna Partja Polski

Powiat Łomżyński. W związku z obchodem Międzynarodowego Dnia Młodzieży w Rutkach na ścianach domów namalowano przez szablon hasła komunistyczne, oraz rozrzucono aktualne wydawnictwa w pięciu miejscowościach powiatu.

Były instruktor wojewódzki b. Zjednoczenia Lewicy Chłopskiej Samopomoc, Bolesław Falkowski, zamieszkały w Rutkach przystąpił do do organizowania tamże drużyny samoobrony, której zadaniem ma być podtrzymywanie akcji antypodatkowej i przeciwdziałanie sekwestratorom szczególnie w tych wypadkach, kiedy dokonywany będzie sekwes u działaczy komunistycznych na wsi.

Dnia 10 września został zatrzymany i przekazany z materjałami oskarżenia władzom sądowym pod zarzutem kolportowania wydawnictw komunistycznych mieszkaniec wsi Rutki-Tartak Aleksander Roszkowski.

Dnia 21 września na lotnisku wojskowem około wsi Wygoda i na drodze od wsi Wygody do st. Czerwony-Bór rozrzucono kilkadziesiąt egzemplarzy różnych wydawnictw komunistycznych.

Powiat Ostrowski. Dnia 3 września w Ostrowi-Mazowieckiej wywieszono dwa transparenty z napisami "Do robotników i chłopów. Niech żyje międzynarodowy dzi

młodzieży, niech żyje jednolity front młodzieży pod przewodnictwem KZM. Precz z rządem kryzysu, bezrobocia i wojny, precz z faszyzmem i socjalfaszyzmem, precz z faszystowskim regulaminem więziennym, do obrony więźniów politycznych niech żyje międzynarodowa solidarność robotniczo-chłopska, niech żyje polska republika rad, niech żyją bojowe demonstracje w niedzielę dnia 6 września, precz ze zbrojeniami faszyzmu do wojny z ZSRR, precz z obniżkami, precz z ustawą przemysłową precz ze zmniejszeniem szkół powszechnych i zawodowych, precz z rządem kryzysu, głodu, ciemnoty mas i wojny przeciw ZSRR, niech żyje międzynarodówka komunistyczna młodzieży, niech żyje KPP i KZM awangarda mas robotniczych. Komitet Ostrowski KZM."

Dnia 2 września na szosie prowadzącej z Ostrowi-Mazowieckiej do Broku rozklejono plakaty z hasłami "Precz z faszystowskim regulaminem więziennym, precz z przebieraniem więźniów politycznych w ubrania więzienne, precz z masakrami więźniów politycznych"

Dnia 14 września w Ostrowi-Mazowieckiej rozrzucono różnego rodzaju wydawnictwa komunistyczne, związane z kampanją komunistyczną przeciwko nowemu regulaminowi więziennemu. Pod zarzutem kolportowania tych wydawnictw został zatrzymany i przekazany władzom sądowym Kałman Dąb z Ostrowi-Mazowieckiej.

W Ostrowi-Mazowieckiej elementy wywrotowe urządziły trzy masówki, poświęcone wspomnianej wyżej kampanji.

wiat Ostrołęcki. Pod zarzutem podburzania bezrobotnych m. Ostrołęki do wystąpień ulicznych został zatrzymany i przekazan władzom sądowym Józef Janczewski.

W drodze nielegalnej zbiegli zagranicę i wyjechali prawdopodobnie do Paragwaju Lejba Beno, pozostający na wolności pod śledztwem za działalność wywrotową i Mortko Wiszniа, notowany działacz komunistyczny.

W powiecie w trzech wypadkach rozrzucono wydawnictwa komunistyczne.

iat Szczuczyński. Rozrzucono w trzech wypadkach odezwy K.CKPP, aktualne na wrzesień i wywieszono dnia 5 września w Szczuczynie transparent z napisem "Precz z białym terorem przeciwko więźniom politycznym"

Dnia 26 września w Grajewie został zlikwidowany KDEPP, w związku z czem zostali zatrzymani i przekazani z materjałami oskarżenia władzom sądowym mieszkańcy Grajewa Mordchaj-Jabko Bursztyn, sekretarz, Stefan Wojtanis technik, oraz członkowie Franciszek Grzegorzewski, Henryk Sobolewski, Jan Sobolewski Józef Bućko, Leon Balcewicz, Ema Lew, i Roman Kłodecki. Odnaleziono u zatrzymanych większą ilość przygotowanej do kolportażu literatury komunistycznej, taśmę szapirograficzną czcionki kauczukowe ręcznej drukarenki i inne materjały.

b/ Głodówka więźniów politycznych.

W dniach 20, 21 i 22 na polecenie KCKPP więźniowie polityczni w więzieniach białostockiem, grodzieńskiem i łomżyńskim przeprowadzili trzechdniową głodówkę jako protest przeciwko wprowadzeniu w życie nowego regulaminu więziennego. Głodowało w pierwszym dniu w Białymstoku 144 więźniów, w Grodnie 144 i w Łomży 56. W dniach następnych liczba odmawiających przyjmowania pokarmu była mniejsza, część bowiem głodujących załamała się.

W Grodnie OKKPZB zwrócił się Okręgowej Komisji Klasowej Związków Zawodowych o poparcie głodówki więźniów politycznych. Na posiedzeniu tejże komisji w dniu 20 września na wniosek delegata wspomnianego OK Komisja powzięła uchwałę co do proklamowania dwugodzinnego strajku protestacyjnego w dniu 22 września. Strajk ten nie doszedł do skutku z racji bezzwłocznego zareagowania na rzeczoną uchwałę ze strony czynników państwowych i społecznych.

c/ Wyroki sądowe.

Sąd Okręgowy w Łomży wyrokiem z dnia 7 września skazał z art. 102 KK Romana Bielickiego na dwa lata i Aleksandra Modzelewskiego na trzy lata więzienia.

OJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr NB. I-3754/31.T.
nia 10.X.1931 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr 10

za miesiąc wrzesień 1931 roku.

11

III Ruch zawodowy.

a/Klasowe Związki Zawodowe.

W Białymstoku został zorganizowany Związek Maszynistów i Palaczy Kotłowych, liczący 43 członków. Związek ten zgłosił swe przystąpienie do Okręgowej Komisji Klasowych Związków Zawodowych.

W Białymstoku dnia 19 września odbyło się walne zebranie członków miejscowego oddziału ZZK przy udziale prezesa Zarządu Okręgowego ZZZ w Wilnie, Franciszka Stążewskiego, który złożył sprawozdanie z odbytego walnego zjazdu delegatów ZZK. Sprawozdanie to zostało przyjęte przez zebranych bez sprzeciwu. Następnie Stążewski i prezes oddziału Kalicińsk omawiali rzekome represje władz kolejowych względem niewygodnych dla niej politycznie pracowników kolejowych, zamierzenia Rządu co do pogorszenia warunków pracy i płacy na kolejach państwowych i szkodliwą dla wspomnianych pracowników działalność Z.KP. Stążewski nadto podkreślał, że Rząd nie czyni nic w kierunku zapobieżenia nędzy mas robotniczych, dla których ma tylko bagnety policyjne i sądy doraźne i, że pracownicy kolejowi są obecnie tem legendarnem wojskiem uśpionem, które w każdej chwili pod naporem konieczności życiowej może się obudzić i rozpocząć działanie t.j. strajk. /60/

W Białymstoku na zebraniu Związku Zawodowego Włókniarzy /PPSCKW/ powzięto uchwały, dotyczące przestrzegania przez robotników 8-mio godzinnego dnia pracy i dotychczasowych stawek zarobkowych.

W Grodnie dnia 7 września odbyło się zebranie Związku Zawodowego Robotników i Robotnic Przemysłu Tytoniowego pod przewodnictwem prezesa Najsmana. Przemawiał delegat Centrali Związku Antoni Zdanowski, który stwierdził przedewszystkiem, że robotnicy państwowych fabryk tytoniowych muszą brać udział w ogólnej walce robotników o poprawę bytu, a następnie zapoznał zebranych z projektem Dyrekcji Monopolu Tytoniowego co do zredukowania dni pracy w tygodniu, zwolnienia mężatek i niewypłace-

nia trzeciej raty 13 pensji, która miała być wypłacona dnia 1 października. Dalej Zdanowski oświadczył, że Rząd czyni oszczędności budżetowe kosztem klasy robotniczej i wskutek tego nietylko nie prowadzi racjonalnej walki z bezrobociem, lecz powiększa liczbę bezrobotnych, że rozbija solidarność klasy robotniczej, przeprowadza w sposób krzywdzący najbiedniejszych redukcje w przedsiębiorstwach państwowych i tp. Drugi z kolei mówca, Kazimierz Krasiński, sekretarz Okręgowej Komisji Klasowych Związków Zawodowych wzywał zgromadzonych do przestrzegania solidarności robotniczej, warunkującej powodzenie wszelkiej walki robotników o polepszenie warunków bytowania, przyczem jako przykład przytoczył lipcowy strajk pracowników elektrowni i wodociągu w Grodnie, którego istotnym powodem było zwolnienie z pracy dwuch członków Związku Pracowników Instytucyj Użyteczności Publicznej. Po przemówieniu Krasińskiego przyjęto odczytaną przez niego rezolucję podkreślającą, że pracownicy fabryki tytoniowej w Grodnie zgadzają się na zredukowanie jednego dnia pracy w tym tygodniu z tem jednak, że pozostawiona będzie ta sama płaca zarobkowa, jak dotychczas za pełny tydzień pracy, sperzeciwiają się kategorycznie wszelkim redukcjom mężatek, żądają natychmiastowego wypłacenia jednodekadowego dodatku tytułem trzeciej raty trzynastej pensji i uznania przez dyrekcję fabryki przedstawicieli związku za prawnego obrońcę robotników i ich pełnomocnika przy wszelkiego rodzaju pertraktacjach z dyrekcją i, że potępiają metodę tejże dyrykcji prowadzenia rozmów z poszczególnymi robotnikami fabryki. Zebranie zostało zakończone przemówieniem komunizującej Atłas Małki, która podkreślała konieczność popierania związku i opłacania regularnie składek członkowskich. /150/.

Dnia 23 września odbyło się powtórnie zebrania wspomnianego związku w celu omówienia sprawy likwidacji oddziału wyrabiającego papierosy w państwowej fabryce wyrobów tytoniowych w Grodnie. W sprawie tej interwenjowała w Dyrekcji Monopolu Tytoniowego delegacja w składzie prezesa Wajsmana, Białozierowa i Tarasewicza, oraz Zdanowskiego z Centrali Związku. Przemawiali Wajsman i Wojdka, którzy zapoznali zebranych ze szczegółami li[illegible]ji wspomnianego oddziału i związanej z tem redukcji do

dnia 30 września około 200 robotników, przyczem zaznaczali, że redukcja obejmie przedewszystkiem mężatki których mężowie pracują w fabryce tytoniowej, względnie instytucjach państwowych i samorządowych.
Następnie przemawiał poseł Stanisław Dubois, który oskarżał Rząd o niezdolność do przeprowadzenia celowej walki z bezrobociem i dążenie do oszczędzania kosztem najbiedniejszym mas pracujących. Na zakończenie zebrania Kazimierz Krasiński oświadczył, że redukcje w fabryce tytoniowej zainteresowani robotnicy zawdzięczać mogą brakowi solidarności wśród ogółu robotników i sługom burżuazji /300/

Dnia 27 września w Grodnie odbyło się walne zebranie miejscowego oddziału ZZK przy udziale prezesa Zarządu Okręgowego ZZK w Wilnie, Franciszka Stążewskiego. Zebranie zakończyło się kompletną porażką Stążewskiego, któremu oświadczono wręcz, że dużo obiecuje, a nic nie robi, a następnie obrzucono różnego rodzaju wyzwiskami i okrzykami.

W Grodnie dnia 20 września na posiedzeniu Okręgowej Komisji Klasowych Związków Zawodowych omawiano zgodnie z wytycznemi okólników Nr.13 i 14 Komisji Centralnej Klasowych Związków Zawodowych sprawę ustosunkowania się do prowadzonej przez czynniki rządowe, samorządowe i społeczne akcji pomocy bezrobotnym, przyczem zdecydowano wbrew tym wytycznym wziąć udział w tej akcji, wychodząc z założenia, że akcja ta bez udziału w niej robotniczych organizacyj zawodowych nie uwzględni należycie interesów i potrzeb bezrobotnych.

W Wołkowysku dnia 12 września b.r. zebranie walne członków miejscowego Oddziału ZZK., na którem przyjęto do wiadomości sprawozdania z odbytego w lipcu zjazdu walnego delegatów ZZK./30/.-

b/ Zjednoczenie Zawodowe Polskie.

W Białymstoku dnia 5 września - miesięczne zebranie Związku Dozorców Domowych w sprawach organizacyjnych./60/.-.

c/ Związek Maszynistów Kolejowych.

W Białymstoku dnia 7 września b.r. zebranie walne oddziału Zwią-

zku Maszynistów Kolejowych. Na zebraniu nie przyjęto do wiadomości sprawozdania prezesa oddziału Kozarzewskiego z działalności Zarządu za czas od 1 stycznia do 1 września b.r., uchwalono votum nieufności temuż prezesowi Kozarzewskiemu z racji niewłaściwego prowadzenia gospodarki związkowej i wyłoniono komisję do przeprowadzenia kontroli tej gospodarki. Następnie wybrano nowy zarząd z prezesem Janem Jaworowskim, prorządowcem. W zebraniu brał udział prezes Okręgowego Zarządu Związku Maszynistów Kolejowych Schabowski.-

d/ B e z r o b o c i e.

Według danych z dnia 9 b.m. na terenie Województwa Białostockiego pozostawało w tym dniu bez pracy 7567 osób, a mianowicie:

P o w i a t	Ilość	Bezrobocie dnia 9.XX.	Zmniejszenie	Wzrost	Pobiera zapomogi.
gustowski	12	38	26	-	2
ałystok-Miasto	2255	2227	-	28	274
ałostocki	1052	1088	36	-	346
odzieński	1910	1660	-	250	135
mżyński	536	535	1	-	14
elski	860	920	60	-	239
trowski	155	76	-	79	115
trołęcki	65	65	-	-	-
walski	68	74	6	6	14
kólski	63	49	-	14	3
zuczyński	347	431	84	-	10
kowyski	244	189	-	55	55

W z r o s t : 215.

Stan bezrobocia zwiększył się w Białymstoku w związku z załamaniem się kursu funta angielskiego, w powiecie grodzieńskim wskutek ograniczenia pracy w kilku zakładach przemysłowych i zakończenia robót sezonowych, oraz w powiatach ostrowskim i wołkowyskim z powodu zakończenia robót sezonowych.-

---oooOooo---

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI
Nr.BP.I-3754/31.T.
ia 10 październ.1931r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr
za miesiąc wrzesień 1931r.

IV. S T R A J K I.

W Białymstoku dnia 14 b.m. został zlikwidowany kompromisowo strajk 40 tkaczy i 30 robotników pomocniczych w fabryce pluszu Beckera, rozpoczęty w dniu 27 lipca b-r. Robotnicy uzyskali podwyżkę płac z 9 na 12 groszy od 1000 rzutów na warsztatach pojedyńczych, oraz do 47 groszy od tylu żutów na warsztatach podwójnych. Pozatem dyrekcja fabryki uznała Klasowy Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Włókienniczego za przedstawiciela robotników fabryki, upoważnionego do pertraktowania z dyrekcją fabryki we wszystkich sprawach robotników.

0000009-----00000

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BP.I-3754/31.F.
Dnia 10 październ.1931r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.10.
za miesiąc wrzesień 1931r.

V. Stan bezpieczeństwa publicznego.

a/ ważniejsze przestępstwa i wydarzenia kryminalne.

Powiat Bielski. We wsi Pasynki dnia 15 września na polach majątku pocerkiewnego, dzierżawionego przez Korpusińskiego gromada wiejska wypędziła bydło w celach wypasu. Gromadzie przewodzili sołtys Nazar Wesołowski, Parfiry Wieliczko, Stefan Wieliczko, Kuprjan Zabłocki, Sergjusz Piotrowski i Antoni Zabrocki, których za wyjątkiem ukrywającego się Antoniego Zabrockiego zatrzymano i przekazano władzom sądowym.
We wsi Milniki w powiecie prużańskim w nocy z dnia 12 na 13 września w czasie obławy urządzonej w puszczy białowieskiej celem ujęcia Stanisława Suparsona /bandyty/ oraz dezerterów Jana Szostika z powiatu prużańskiego i Onufrego Łazaruka z powiatu brzeskiego patrol policyjny, składający się z szeregowych PP z powiatów bielskiego i prużańskiego osaczył śpiących w stodole wspomnianych dezerterów. Osaczeni zdołali zbiec po wymianie strzałów, zasłoniwszy się kobietami, które z nimi nocowały w stodole. Jedna tych kobiet Anna Horeniuk została ranna w nogę.

Dnia 17 września o godz.4 min.30 na 138 klm. szlaku Hajnówka-Narewka pociąg osobowy Nr.825 został obrzucony z prawej strony biegu kamieniami, wskutek czego w wagonie 3-ej klasy została wybita szyba.

Dnia 20 września o godz.15 min.54 na 14 klm. szlaku Lewki-Hajnówka pociąg osobowy Nr.11 najechał na położony na szynach próg kolejowy, nie doznał jednak uszkodzenia.-

Powiat Grodzieński. Dnia 3 września policja w Bersztach wykryła około kolonji Dolnica w gminie Berszty urządzoną w lesie państwowym potajemną

gorzelnię przez Bazylego Kuryłę, Jana Kuryłę, Konstantego Kuryłę, mieszkańców kolonji Dolnica, oraz Grzegorza Woronkę i Szymona Rozmysło, mieszkańców wsi Suchary, których zatrzymano.

We wsi Putryszkię gminy Wiercieliszki dnia 26 września został postrzelony Władysław Tałandziewicz przez syna swego Mieczysława, który usiłował zabić ojca na tle sporu majątkowego. Z Mieczysławem Tałandziewiczem współdziałała żona Władysława Tałandziewicza, która nie żyje z nim od dłuższego czasu.-

Powiat Kolneński. Dnia 16 września w Kolniezostał zatrzymany podający się za -Jeana Marjenne osobnik, który odmówił wszelkich zeznań. Ponieważ zachodzi podejrzenie,że jest on albo szpiegiem,albo też zbiegłym przestępcą kryminalnym, przeto przekazano go władzom sądowym, a jednocześnie wszczęto dochodzenia celem uzyskanych bliższych odeń wiadomości.-

Powiat Łomżyński W Zambrowie dnia 6 września podczas bójki ulicznej Jan Gromka zranił nożem śmiertelnie Jana Maliszewskiego, który po upływie 30 minut zmarł. Jana Gromkę aresztowano.-

W Łomży dnia 7 września sekwestratorowi miejskiemu Henrykowi Bułynko podczas dokonywania egzekucji podatkowej w mieszkaniu Jankla Brzozy córka tego ostatniego stawiła czynny opór, a następnie zraniła go w rękę tępem narzędziem.

W Łomży w nocy z dnia 16 na 17 września do ogrodu Bolesława Michaleckiego wrzucono petardę typu wojskowego, która eksplodowała, nie wyrządzając jednak większych szkód.

W Łomży dnia 18 września Jadwiga Myszkowska z zemsty oblała kwasem karbolowym Władysławę Korzeniecką,ze wsi Jednaczewo,która doznała poparzenia twarzy i uszkodzenia oka.-

Powiat Ostrowski W Ostrowi-Mazowieckiej dnia 19 września tłum żydów w liczbie około 1000 osób, podburzony przez rabina Zingera zdemolował zakład fryzjerski Szmula Osowskiego, zaś samego Osowskiego potarbował dość ciężko i lżej jego żonę. Powodem wystąpienia tłumu było otwie-

ranie przez Osowskiego zakładu fryzjerskiego w soboty i święta żydowskie. Rabina i 7 podżegaczy tłumu zatrzymano i przekazano ich władzom sądowym. Zostali oni zwolnieni do czasu rozprawy sądowej częściowo za kaucją, częściowo zaś pod dozór policji. Szczegóły sprawy zostały uwzględnione w specjalnem sprawozdaniu do Ministerstwa.

Dnia 20 września mieszkańcy wsi Rząśnik Włościański w gminie Komorowo Bolesław Trochcicki i Józef Podrażka dopuścili się gwałtu na osobie sekwestratora gminnego w Węsewie Jana Hnacia i zadali mu lekkie uszkodzenie ciała w chwili, gdy usiłował on zabrać im zasekwestrowaną krowę.-

Powiat Ostrołęcki We wsi Pomiany, gminy Rzekuń policja wykryła dnia 18 września potajemną gorzelnię, prowadzoną przez Józefa Gizińskiego.-

Powiat Sokólski We wsi Jałowo, gminy Dąbrowskiej dnia 12 września Benedykt Stramkowski podpalił z zemsty stodołę Jana Panasiewicza. Stramkowskiego zatrzymano i przekazano sędziemu śledczemu w Sokółce, który osadził go w areszcie i wszczął przeciwko niemu śledztwo w trybie doraźnym.

Powiat Suwalski We wsi Zusno, gminy Czostków, dnia 9 września został postrzelony w nogę przez okno Zygmunt Skrocki. ~~Sprawca nieznany~~.-

W Suwałkach dnia 20 września został poraniony ciężko kamieniami i pikijem mieszkaniec wsi Trzcianne gminy Kuków Aleksander Gryko, który dnia następnego zmarł. Sprawców Wacława Szusta, Kazimierza Albanowicza i Piotra Poświatowskiego, mieszkańców Suwałk aresztowano i przekazano władzom sądowym.-

Powiat Wołkowyski W lesie około wsi Menczele; gminy Szydłowice dnia 5 września został zamordowany Michał Bielicz, mieszkaniec wsi Janyszeę w gminie Mścibów.

We wsi Ogrodniki gm. Mścibów dnia 7 września został postrzelony przez nieznanych sprawców Wincenty Kurdziuk.

We wsi Mosznie, gminy Szydłowice dnia 19 września około 100 miesz-

kańców tejże wsi uzbrojonych w kije i kamienie wystąpiło przeciwko dozorcy robót meljoracyjnych Zygmuntowi Łysakowskiemu, który został pobity. Zajście zlikwidowała policja, która zatrzymała i przekazała władzom sądowym 11 podżegaczy tłumu.

Dnia 22 września o godz.14-ej po przejściu pociągu pośpiesznego starszy torowy stacji Wołkowysk Józef Piwowarczyk stwierdził na 99 klm.szlaku kolejowego Wołkowysk-Zelwa podpalenie zasłon śniegowych,poukładanych obok toru. Ponadto ustalił on, że naprzeciw podpalonych zasłon śniegowych zostały ułożone w poprzek toru wyrwane uprzednio ze swoich miejsc przy torze kolejowym 2 słupy z sygnałami kolejowymi "G". Na jednym z tych słupów nakładzione były kamienie o średnicy 17 cm. Wdrożone niezwłocznie dochodzenie doprowadziło do ujęcia sprawcy opisanego ~~xxxxxx~~ zamachu na bezpieczeństwo toru kolejowego Wincentego Kopcia z majątku Mosieniczce, zwolnionego w dniu 26 czerwca ub.roku z więzienia po odbyciu 10 lat kary więzienia za zbójstwo swego szwagra. Aresztowany Kopeć zeznał,że zamachu dokonał z powodu zniechęcenia się do życia i nieuleczalnej choroby w tym celu, ażeby zostać skazanym na śmierć przez Sąd doraźny. Szczegóły sprawy zostały uwzględnione w oddzielnem sprawozdaniu do Ministerstwa.

We wsi Dziewiatkowce,gminy Tereszki dnia 28 września został napadnięty Jan Plikus ze wsi Zborów gminy Tereszki, którego pobito i zrabowano mu 53 zł.-

Powiat Wysoko-Mazowiecki W Wysokiem-Mazowieckiem dnia 22 września w czasie sprzeczki Antoni Kropiwnicki zabił siekierą brata swego Leopolda.

b/ Zestawienie wypadków i ważniejszych przestępstw

W ubiegłym miesiącu zanotowano wypadków:

1/ uszkodzenia ciała w bójkach	17
2/ usiłowań zabójstwa	5
3/ samobójstw	4

4/ rożnych nieszczęśliwych wypadków	14	
5/ kradzieży zwykłych	13	na sumę około 15.000 zł.
6/ kradzieży z włamaniem	7	na sumę 14.000 zł.
7/ drobnych napadów rabunkowych	5	
8/ dzieciobójstwa	6	
9/ zgwałcenia	4	
10/ oporu policji władzy	7.	

c/ Wypadki samochodowe.

W Zambrowie, powiatu łomżyńskiego dnia 19 września jadący z nadmierną szybkością autobus, prowadzony przez kierowcę Bolesława Burzyńskiego najechał z tyłu na jadącego rowerem Józefa Romańskiego ucznia gimnazjum w Łomży, który dostał się pod autobus i uległ śmiertelnemu poranieniu. Zmarł on dnia następnego w szpitalu w Łomży.

Pozatem zanotowano w ubiegłym miesiącu 8 wypadków samochodowych w których 5 osób doznało cięższych obrażeń ciała.-

d/ Pożary.

Zestawienie danych o pożarach:

We wrześniu na terenie Województwa Białostockiego miały miejsce następujące pożary, powstałe wskutek:

1/ nieostrożnego obchodzenia się z ogniem - 21,
2/ wadliwej budowy kominów - 5,
3/ z przyczyn nieustalonych - 5,
4/ podpalenia z zemsty osobistej 5,
5/ podpalenia w celu uzyskania premji ubezpieczeniowej - 3, razem 39.

Pożary te wyrządziły straty:

1/ do 2.000 zł. każdy -4.
2/ od 2.000 zł.do 5.000 zł.- 9.
3/ od 5.000 zł.do 10.000zł.-12.
4/ od 10.000 zł.do 15.000 zł. - 6.
5/ od 15.000 zł.do 20.000 zł. - 2.

500.000 złotych.

We wsi Będźkowo, powiatu szczuczyńskiego dnia 23 września spłonęło 7 chlewów, 6 szop i 6 stodół z tegorocznemi zbiorami i inwentarzem. Straty wynoszą około 60.000 zł. Przyczyna pożaru nieustalona.

Dnia 26 września we wsi Rutkowskie gminy Bożejewo w powiecid łomżyńskim spłonęły dwa domy, 5 stodół ze zbiorami, 2 chlewy i narzędzia rolnicze. Straty wynoszą 30.300 zł. Przyczyna pożaru - nieostrożne obchodzenie się z ogniem.

Dnia 10 września w majątku Tworki, gminy Bełda w powiecie szczuczyńskim spłonęły stodoła, obora, stajnia, wozownia i barak folwarczny ze zbożem i inwentarzem żywym. Straty wynostą 42.500 zł. Pożar powstał od iskry z lokomotywy.

Dnia 15 września we wsi Pasieczniki Duże, gminy Orla w powiecie bielskim wskutek zbrodniczego podpalenia spłonęła 1 zagroda. Straty wynoszą około 31.000 zł.- Sprawców podpalenia aresztowano i przekazano władzom sądowym.

e/ Ocena ogólna.

Stan bezpieczeństwa publicznego zarówno pod względem politycznym, jako też kryminalnym zmianom nie uległ. Ogólnie oceniany może być jako dobry.-

--ooOoo--

2

44

WODA BIAŁOSTOCKI
BP.I-3754/31.T.
10 październ.1931r

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.10.
za miesiąc wrzesień 1931r.

VI. Sprawy graniczne

iat Grodzieński — Mieszkańcy wsi Gierdasze, położonej po stronie litewskiej, posiadający łąki po stronie polskiej obok wsi Przewałka i Szandubra w gminie Porzecze dnia 11 września przybyli za przepustkami na te łąki celem skoszenia trawy, lecz wobec stwierdzenia, że trawa na tych łąkach została stratowana i częściowo wypasiona zrezygnowali z koszenia jej i oświadczyli, że zwrócą się do władz litewskich ze skargą celem otrzymania odszkodowania za poniesione straty.-

iat Kolneński — Dnia 2 września pod wsią Wincenta w pobliżu słupa granicznego Nr.116 nieznany obywatel z Płutowa w Prusach Wschodnich, przechodząc około granicy oddał strzał w kierunki terytorjum Polski z dubeltówki.-

---oooOOOooo---

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BP.I-3754/31.T.
Dnia 10 października 1931r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.
za miesiąc wrzesień 1931r.

VII. Szpiegostwo, dywersja, sabotaż.

N e g a t y w n e.-

oOoOOoOOoOOoOOoOOoOO

457

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI

Nr.SP.I-6210/31.T.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.11 za miesiąc październik 1931r.-

Białystok, dnia 10 listopada 1931 r.

T A J N E - P I L N E

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Departament Polityczny

w W a r s z a w i e

Urząd Wojewódzki przesyła sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.11 za miesiąc październik 1931 r. /z zakresu bezpieczeństwa publicznego, ruchu wywrotowego i ruchu zawodowego/.-

Za W o j e w o d ę

Wyska

/M.S y s k a/

Naczelnik Wydziału Bezp.Publicznego

Odpisy otrzymują:

1/ Pan Wojewoda w Wilnie,
2/ " " w Nowogródku,
3/ " " w Brześciu n/Bugiem,
4/ " " w Warszawie,
5/ " " w Tarnopolu,
6/ " " w Stanisławowie,
7/ " " w Lublinie,
8/ " " w Łodzi,
9/ Samodzielny Referat Informacyjny D.O.K.III w Grodnie,
10/ " " " " I w Warszawie,
11/ " " " " IX w Brześciu n/Bugiem,
12/ Pan Prokurator Sądu Apelacyjnego w Warszawie,
13/ " " " " w Wilnie,
14/ " " " Okręgowego w Białymstoku,
15/ " " " " w Suwałkach,
16/ " " " " w Łomży,
17/ " " " " w Grodnie,
18/ K.O.P."Brygada Grodno" w Grodnie,
19/ Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego,
20/ Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
21/ Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w miejscu.-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BP.I-4210/31.T.

Białystok, dn.10 listopada 1931r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.13.
za miesiąc październik 1931 r.

I. Sytuacja ogólna.

W okresie sprawozdawczym organizacje wywrotowe prowadziły stosunkowo nasiloną akcję kolportażu wydawnictw w związku z komunistyczną kampanją przeciwko wprowadzeniu postępowania doraźnego przed sądami powszechnymi i nowemu regulaminowi więziennemu,niezależnie od permanentnie prowadzonych akcyj,do których w pierwszym rzędzie należała akcja antypodatkowa. Akcja ta polegała m.in.na propagowaniu hasła "ani grosza podatku rządowi głodu, bezrobocia i wojny". Według określeń wydawnictw komunistycznych jest ona wogóle,a w o-becnym okresie jesiennym w szczególności akcją podstawową, gdyż przeprowadzona umiejętnie ugodzić może silnie w organizację aparatu państwowego dyktatury faszystowskiej. Pozatem na uwagę zasługują dostrzegane w październiku wysiłki elementów wywrotowych w kierunku wywołania t.zw. strajku kartoflanego,który miał na celu m.in. spowodowanie zgniota tych ilości kartofli,którą większa własność ziemska i bogatsze włościaństwo przeznaczyć mogły na cele organizowanej przez powiatowe komitety do spraw bezrobocia akcję pomocy bezrobotnym, oraz agitacja za nielegalnem wyjeżdżaniem do Rosji Sowieckiej. W agitacji tej przekonywali komuniści zwłaszcza ludność białoruską, a szczególnie w wieku przedpoborowym, że znajdzie ona w Rosji doskonałe warunki pracy i bytowania.Była ona o tyle skuteczna,że w ostatnich tygodniach jedynie z powiatu grodzieńskiego wyemigrowało nielegalnie do Rosji Sowieckiej około 30 osób, z których większość została przez władze sowieckie uwięziona , a następnie przerzucona do Polski.Traktowana agitacja,zresztą rozpoczęta późno na terenie Województwa Białostockiego,bo w tym czasie kiedy była już w kolportażu masowym odezwa KCKPP wzywająca ludność białoruską, ażeby zamiast emigrować do Rosji organizowała walkę rewolucyjną w Polsce, miała na celu wyłącznie zatarcie wrażenia ,jakie na ludności tej wywarła w swoim czasie masowa ucieczka włościan z Rosji do Polski przed kolektywizacją.

465

Z poczynań organizacyjnych partji komunistycznej zasługują na uwagę t.zw. nejonizacja większych rejonów KPZB w powiatach grodzieńskim i wołkowyskiem,polegająca na tworzeniu z każdego rejonu większego 2-3 rejonów mniejszych,rozbudowa sieci komórek w partjynym okręgu grodzieńskim i wydzielanie okręgu wołkowyskiego,który terenowo objąć ma puszczańskie /puszcza białowieska/ okręgki przemysłu drzewnego.Lokalnymi akcjami komunistycznymi były -akcja w Rutkach,powiatu łomżyńskiego w związku z wyborami wójta, w których komuniści wystawili swoich kandydatów i uzyskali dla nich ponad 50 głosów i działalność komunistów grodzieńskich w związku z redukcją robotników w miejscowej państwowej fabryce tytoniowej.

W ruchu zawodowym uzewnętrzniła się działalność P.P.S. i klasowych związków zawodowych, szczególnie w Białymstoku i białostockim okręgu przemysłowym w odniesieniu do poczynań Wojewódzkiego Komitetu do spraw bezrobocia i inspekcji pracy, zmierzających do zatrudnienia żywicieli rodzin we zakładach przemysłowych zamiast tych osób,dla których praca w tych zakładach nie stanowi jedynego źródła egzystencji i do redukcji dni w pracy w tygodniu zamiast redukcji robotników .Działalność ta polegała na organizowaniu oporu robotników włącznie do strajku przeciwko wymierzeniom wprowadzenia wytycznych Rady Ministrów z dnia 26 sierpnia b.r. co łagodzenia skutków bezrobocia. Wytycznym tym PPS i klasowe związki zawodowe przeciwstawiały żądanie redukcji godzin pracy dziennej w przemyśle przy utrzymaniu dotychczasowych stawek zarobkowych i uruchomienie trzech zmian zamiast dwuch i czterech zamiast trzech, godząc się na zatrudnieni podlegających redukcji robotników w drodze podziału pracy tylko w tych wypadkach, w których robotnicy ci nie wypracowali jeszcze czasokresu, uprawniającego ich do pobierania ustawowych zasiłków z Funduszu Bezrobocia.

Stan bezrobocia zwiększył się o 1770 bezrobotnych z powodu załamania się konjunktury w przemyśle włókienniczym wskutek spadku kursu funta angielskiego i ukończenia robót sezonowych. Na dzień 9 b.m. liczba bezrobotnych w całem Województwie wynosiła 9337. Zpośród tej liczby ponad

W najbliższych tygodniach liczba ta nie ulegnie prawdopodobnie zwiększ
gdyż spodziewane jest uruchomienie do kampanji jesiennej wszystkich ta
ków państwowych. Nastroje bezrobotnych były zadawalniające, a przynaj
nie dostrzeżone nigdzie możliwości większych demonstracyj bezrobotnych
tembardziej, że naogół rozwija się pomyślnie akcja Wojewódzkiego i pow
towych komitetów do spraw bezrobocia w kierunku organizowania pomocy b
ronotnych, zarówno w formie zatrudniania ich, jako też wyżywienia i zaop
wania w opał.

47

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BP.I-4210/31.T.

Dnia 10 Listopada 1931 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.11.

za miesiąc październik 1931r.

II. Ruch wywrotowy.

a/ Przejawy działalności elementów wywrotowych.

Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi.

Białystok-Miasto. Dnia 21 ub.m. w obrębie fabryki włókienniczej Sokoła i Zilberfehiga rozrzucono kilkadziesiąt egzemplarzy odezwy KC. Czerwonej Pomocy BZ. bez daty i miejsca wydania, traktującej o sądach doraźnych i nowym regulaminie więziennym.-

Egzemplarze tejże odezwy w języku żydowskim rozrzucono w znaczniejszej ilości dnia 30 ub.m. w obrębie kilku fabryk.-

Powiat Białostocki. Komitet Rejonowy KPZB w Gródku w październiku prowadził akcję dywersyjną w odniesieniu do miejscowego oddziału Związku Strzeleckiego.-

Komunizujący Piotr Kulińczyk i Szymon Kulińczyk ze Starosielc, którzy zostali zatrudnieni przy montażu mostu kolejowego przez rzekę Połowicę przy stacji kolejowej Woropajewo dnia 19 ub.m. porzucili pracę i zbiegli do Rosji Sowieckiej.-

Powiat Grodzieński W październiku znacznemu nasileniu uległa działalność elementów wywrotowych w gminie Brzostowica-Wielka, szczególni na odcinku organizowania t.zw.strajku kartoflanego. Celem tego strajku w myśl wytycznych KC KPZB miało być przeciwdziałanie rządowej akcji pomocy bezrobotnym z uwagi na to, że kartofle w Województwie Białostockiem będą stanowiły jeden z ważniejszych produktów tej pomocy. Przejawy agitacji za strajkie kartoflanym dostrzeżono dnia 8 ub.m. w majątku Iwaszkiewicze gdzie jednak do strajku nie doszło.

We wspomnianej gminie zorganizowano 12 nowych komórek partyjnych, w tem 2 żeńskie. Jedna z tych komórek we wsi Alekszyce w celu uzyskania pieniędzy na cele partyjne dokonała kradzieży [illegible] pudów zboża u zamożniejszego gospodarza, który aczkolwiek wiedział, kto skradł mu zboże, nie zameldował o tem policji z obawy przed zemstą.

W tejże gminie niektórzy wybitniejsi działacze komunistyczni zaniedbali swoje gospodarstwa co do obsiewu i obróbki pola naskutek agitacji, że w najbliższym czasie na ziemiach wschodnich Rzplitej wybuchnie rewolucja, która odda w ręce ludności bogactwa nagromadzone przez obszarników i kułaków.

Dnia 9 ub.m. w związku z redukcją robotników oddziału wyrobu papierosów w państwowej fabryce tytoniowej w Grodnie rozrzucone zostały w obrębie tej fabryki egzemplarze odezwy Lewicy Związkowej w języku polskim i żargonie, odbite na szapirografie, a nawołujące do przeciwstawienia się wspomnianej redukcji.-

Egzemplarze tej odezwy rozrzucone zostały ponownie koło nazwanej fabryki dnia 15 ub.m.

Dnia 30 ub.m. na stacji kolejowej w Grodnie został zatrzymany technik KC KPZB, Chil Sztamler, pochodzący z Warszawy z transportem 15 kg. literatury komunistycznej, przeznaczonej dla OK KPZB Grodno na dzień 7 listopada, a przywiezionej przez zatrzymanego z Wilna.

Dnia 3 b.m. w wyniku przeprowadzonych dochodzeń zostali zatrzymani w Grodnie Chaja Bonk vel Tajc ps."Wanda" vel "Bronka", instruktorka objazdowa KC KPZB, pochodząca z Wilna której mąż Jankiel Bonk jest funkcjonarjuszem Wydziału zawodowego KC KPZB, Aleksander Łuczek, piekarz z Grodna, technik OK KPZB Grodno i Mikołaj Daszkiewicz również piekarz z Grodna, członek techniki OK KPZB Grodno, obaj ponadto członkowie

48 ✗

białoruskiego Komitetu Dzielnicowego KPZB w Grodnie. Tegoż dnia przejęto w Grodnie 10 kg. literatury komunistycznej, do kolportażu w dniu 7 b.m.

W ciągu miesiąca dostrzegano w powiecie grodzieńskim wypadki nielegalnego uchodźtwa białorusinów, a szczególnie młodzieży w wieku przedpoborowym do Rosji Sowieckiej naskutek agitacji o rzekomem dobrobycie i zapotrzebowaniu na siły robocze w ośrodkach przemysłowych. Szczegóły w tej materji zostały podane Ministerstwu w opracowaniach specjalnych. Zaznaczyć należy, że wspomniana agitacja, przecięta zresztą obecnie odezwą KC KPP o konieczności organizowania walki rewolucyjnej w Polsce, zamiast ucieczki do Rosji, miała na celu zdemontowanie wrażenia, jakie na ludność Ziem Wschodnich Rzeczypospolitej wywarła masowa w swoim czasie ucieczka z Rosji Sowieckiej do Polski włościan białoruskich przed kolektywizacją.-

Powiat Bielski

W powiecie rozrzucono w trzech wypadkach odezwy komunistyczne w nieznacznej ilości i wywieszono trzy transparenty z napisami "Niech żyje rewolucja listopadowa, precz z rządem faszystowskim", oraz w nocy z dnia 4 na 5 b.m. na budynkach Magistratu i TUR. wypisano kredą czerwoną hasła kampanji listopadowej.-

oooOoooOOO-OOOoooOooo

Dnia 20 ub.m. podczas rozprawy sądowej w Sądzie Okręgowym w Białymstoku została aresztowana na polecenie władz sądowych śledczych Helena Budnik z Supraśla, powiatu białostockiego, znana działaczka komunistyczna w legalnych przybudówkach KPZB.-

8

b/ Komunistyczna Partja Polski.

Powiat Łomżyński

W nocy z dnia [illegible] b.m. w Łomży wywieszono dwa transparenty z hasłami: "Niech żyje 7 listopada, precz z wojną przeciwko ZSRR, niech żyje KPP, niech żyje Polska Republika Rad" zaś w nocy z dnia 4 na 5 b.m. we wsi Poryte transparent z hasłami: "Niech żyje rewolucja ludowa, niech żyje Polska Republika Rad".-

Powiat Ostrowski

W Ostrowi-Mazowieckiej dnia 9 ub.m. rozrzucono kilkadziesiąt egzemplarzy ulotek sierpniowych i wrześniowych KC KPP, traktujących o akcji przeciwko sądom doraźnym i nowemu regulaminowi więziennemu. Takież ulotki rozrzucono obok tartaku w Rostkach-Wielkich.

Dnia 7 ub.m. zatrzymano w Ostrowi-Mazowieckiej Chaima Garnka, który dostarczał wydawnictwa komunistyczne Lucjanowi Kozerze z Udrzynka.

Dnia 30 ub.m. na przystanku kolejowym w Zarębach Kościelnych wywieszono transparent z napisami:" Niech 7 listopad dzień rewolucji rosyjskiej, niech żyje ZSRR, precz z wojną przeciw ZSRR, precz z dyktaturą faszystowską, uwolnić więźniów politycznych, niech żyje zbrojne powstanie robotników i żołnierzy, niech żyje KPP i KZM.-

Powiat Szczuczyński

Dnia 8 ub.m. w Radziłłowie rozrzucono sierpniowe odezwy KC KPP. Pod zarzutem rozrzucenia tych odezw zostali zatrzymani Władysław Płoński, szofer z Grajewa, Lejba Farberowicz, młynarz i Moszko Szwarcberg właściciel samochodu, zamieszkali w Szczuczynie. Sędzia Śledczy osadził Płońskiego i Szwarcberga w więzieniu, zaś Farberowicza zwolnił za kaucją w sumie 1000 złotych.-

-------0-------

49 f

W wyborach dnia 11 ub.m. wójta gminy w Rutkach, gdzie istnieje dość silna komórka KPZB, komuniści wysunęli swoich kandydatów Władysława Sokołowskiego i Piotra Konopkę, z których pierwszy uzyskał 32 głosy drugi zaś 25 głosów na ogólną ilość 1120 głosujących.-

o/ Wyroki sądowe.

Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 16 ub. m. skazał z art.102 K.K. Izraela Gelsztejna i Jankla Zusela na 4 lata c.więzienia każdego, oraz Brocha Szustela na 2 lata c.więzienia, uniewinił zaś współoskarżonego Jankla Szapiro.

Tenże Sąd wyrokiem z dnia 19 ub.m. skazał z art.102 K.K. Chaima Dacha i Abrama Rybę na 5 lat c.więzienia każdego.

Tenże Sąd wyrokiem z dnia 19 ub.m. skazał z art.102 K.K. Włodzimierza Stankiewicza na 6 lat c.więzienia i Jakóba Gulko na 4 lata c.więzienia.

Tenże Sąd wyrokiem z dnia 30 ub.m. skazał z art.102 K.K. Michlę Rufmanównę na 4 lata c.więzienia, uniewinił zaś współoskarżonego Stanisława Surmę.-

Sąd Okręgowy w Grodnie wyrokiem z dnia 26 ub.m. uniewinił oskarżonych z art.102 K.K. Maksima Rykosika, mieszkańca wsi Starzyńce, gminy Brzostowica-Wielka, oraz Szepsela Segałowicza i Mortchela Owsiejewicza mieszkańców Brzostowicy-Wielkiej.

Tenże Sąd wyrokiem z dnia 29 ub.m. uniewinił oskarżoną z art.102 K.K. Wierę Walejko, mieszkankę wsi Brzostowiczany w gminie Brzostowica-Wielka powiatu grodzieńskiego.

Sąd Okręgowy w Łomży wyrokiem z dnia 14 ub.m. skazał z art. 102K.K. Olacha-Izaaka Enocha, Chonę Niedownika, Dawida Rudnika, Benojeżk Rotsztejna, Taubę Czerwonko, Rotsztejna Izraela, Pejsacha Frytsztejna, Elę Frytsztejna, Olacha Benjamina i Szymona Wajsborta na 4 lata c.więzienia każdego, oraz Szolima Pianko na 1 rok więzienia, uniewinnił zaś 12 współoskarżonych i wyłączył sprawy 4 oskarżonych, którzy w międzyczasie zbiegli do Rosji Sowieckiej.

Tenże Sąd wyrokiem z dnia 15 ub.m. skazał z art.102 K.K. Wolfa Rachmana z Ostrowi-Mazowieckiej na 4 lata c.więzienia.

Tenże Sąd wyrokiem z dnia 21 ub.m. skazał z art.102 K.K. Mojżesza Kalinę i Dawida Fryń na 4 lata c.więzienia, oraz Jana Wdziekońskiego i Szmula Słowika z Zambrowa na 5 lat c.więzienia, uniewinnił zaś współoskarżonego Józefa Tymińskiego ze wsi Poryte w powiecie łomżyńskim.

Tenże Sąd wyrokiem z dnia 2 b.m. skazał z art.102 K.K. Benojeżka Rotsztejna i Izaaka Boczkowskiego z Łomży na 4 lata c.więzienia każdego.

Tenże Sąd na sesji wyjazdowej w Grajewie dnia 25 ub.m. skazał z art.102 K.K. Fiszela Jakubińskiego na 4 lata c.więzienia.-

-----oooo0oooo-----

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BP.I-4210/31.T.
dnia 10 listopada 1931r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.11.
za miesiąc październik 1931r.

III. Ruch zawodowy.

a/ Klasowe Związki Zawodowe.

W Białymstoku dnia 8 ub.m. na zebraniu Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Garbarskiego postanowiono wstrzymać zapisywanie nowych członków do czasu zatrudnienia wszystkich dotychczasowych.

W Białymstoku dnia 10 ub.m. odbyło się posiedzenie sekcji piekarzy w Związku Zawodowym Robotników Przemysłu Spożywczego w celu zorganizowania samodzielnego klasowego Związku Zawodowego Robotników piekarskich. Sekcja ta zamierza w ten sposób wyeliminować się ze Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Spożywczego, i motywuje krok swój tem, że wspomniany związek opanowany jest przez komunistów. Przyjęto statut Związku, a wybory zarządu odłożono do następnego zebrania, które w październiku nie odbyło się.

W Białymstoku dnia 24 ub.m. odbyło się zwołane przez Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Spożywczego zebranie robotników piekarskich polskich i żydowskich w sprawie ośmiogodzinnego dnia pracy, zwalczania bezrobocia i przestrzegania ośmiogodzinnego dnia pracy w piekarniach. Przewodniczył Abram Nowodworski, znany działacz komunistyczny, referował zaś sekretarz Okręgowej Komisji Klasowych Związków Zawodowych Tomasz Kapitułko, który usiłował wygłosić przemówienie wybitnie polityczne i skierowane przeciwko osobie Marszałka Piłsudskiego, wobec czego zebranie zostało przez Komisję rozwiązane./100/.

W Białymstoku na zebraniu Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Skórzanego uchwalono rezolucję, wyrażającą solidaryzowanie się robotników przemysłu skórzanego z oskarżonymi w procesie brze-

skim posłami.

W Białymstoku dnia 3 b.m. na międzyzwiązkowej konferencji zwołanej przez OKR PPS i Okręgową Komisję Klasowych Związków Zawodowych wypowiedziano się kategorycznie przeciwko dążeniom Wojewódzkiego Komitetu do spraw bezrobocia i inspekcji pracy do przeprowadzenia redukcyj dni pracy zamiast redukcyj robotników w przemyśle włókienniczym w związku z załamaniem się konjunktury dla tegoż przemysłu z powodu spadku kursu funta angielskiego. Konferencja ta uchwaliła natomiast rezolucję podkreślającą konieczność zmniejszenia godzin pracy dziennej z 8 do 6-u z zachowaniem dotychczasowych zarobków w celu zatrudnienia robotników, zagrożonych redukcją. Na tejże konferencji sekretarz Okręgowej Komisji Klasowych Związków Zawodowych Tomasz Kapitułk zaznajomił zebranych z okólnikiem Centralnej Komisji Klasowych Związków Zawodowych w sprawie wywierania drogą protestów nacisku na Komisję Rozbrojeniową Ligi Narodów celem przyśpieszenia jej prac.-

W Nurcu i Milejczycach, powiatu bielskiego odbyły się z udziałem posła Stanisława Dubois dnia 11 ub.m. zebrania oddziałów Związku Małorolnych, organizowanego przez PPS dość forsownie w tym powiecie. Na zebraniach tych poseł Dubois wygłosił przemówienia polityczne.

W Nurcu powiatu bielskiego odbyło się również przy udziale posła Dubois dnia 8 ub.m. zebranie oddziału Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Drzewnego w sprawach organizacyjnych i politycznych.

W Krynkach, powiatu grodzieńskiego dnia 13 ub.m. odbyło się zebranie członków miejscowego oddziału Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Skórzanego, na którem uchwalono przeciwstawić się wszelkim próbom obniżenia zarobków w garbarniach.-

W Ostrołęce dnia 11 ub.m. odbyło się przy udziale delegata Różańskiego z Warszawy zebranie członków Oddziału ZZK.

51 8

Wspomniany Różański wygłosił dłuż ze przemówienie, w którem podkreślał rozrzutność w gospodarce kolejowej, krzywdzenie przez rząd ogół pracowników kolejowych i konieczność popierania przez ten ogół poczynań Zarządu Głównego ZZK.

W Łapach, powiatu wysoko-mazowieckiego odbyło się dnia 19 ub.m. zebranie miejscowego oddziału ZZK. przy udziale prezesa Zarządu Okręgowego w Wilnie Stążewskiego, który wypowiadał się przeciwko rządowej akcji walki z bezrobociem i pomocy bezrobotnym, podkreślając, że robotnik polski "gardzi jałmużną, a żąda pracy" /80/.-

b/ Chrześcijańskie Zjednoczenie Zawodowe.

W Białymstoku powstał Związek Zawodowy Palaczy i Maszynistów fabrycznych, liczący około 80 członków.-

c/ B e z r o b o c i e.

Według danych z dnia 9 b.m. na terenie Województwa Białostockiego pozostawało w tym dniu bez pracy 9337 osób, a mianowicie:

P o w i a t	Ilość	Bezrobocie dnia 9.X.	Zmniejszenie	Wzrost	Pobiera zapomogi.
Augustowski	539	12	-	527	335
Białystok-Miasto	2640	2255	-	385	343
Białostocki	930	1052	122	-	243
Grodzieński	1680	1910	230	-	306
Łomżyński	933	536	-	397	38
Bielski	920	850	-	70	254
Ostrowski	200	155	-	45	175
Ostrożęcki	389	65	-	324	35
Suwalski	168	68	-	100	16
Sokólski	120	63	-	57	8
Szczuczyński	418	347	-	71	14
Wołkowyski	400	244	-	156	53
W z r o s t		1770.			

Stan bezrobocia zwiększył się w Białymstoku w związku z załamaniem się konjunktury dla przemysłu włókienniczego, w Augustowie z powodu ograniczenia pracy w Państwowych Zakładach Przemysłu Drzewnego w Filipowo, w powiecie łomżyńskim wskutek zakończenia robót sezonowych i z tegoż powodu w powiatach ostrołęckim i suwalskim, w powiatach wołkowyskim i sokólskim z racji ograniczenia pracy w przemyśle garbarskim, oraz w powiecie bielskim wskutek redukcji robotników w prywatnych zakładach przemysłu drzewnego, mającej na celu obniżenie płacy zarobkowej.

Wykazany na dzień 9 b.m. stan bezrobocia w Województwie ulegnie w najbliższych tygodniach dość znacznej zniżce w związku ze spodziewanem uruchomieniem tartaków państwowych na okres kampanji jesiennej i rysującą się już poprawą konjunktury dla przemysłu dyktowego.

Z pośród bezrobotnych zatrudnionych było w dniu 9 b.m. przy robotach publicznych, wyrębie drzewa w lasach państwowych itp., 30 w powiecie augustowskim, 90 w Białymstoku, 120 w powiecie białostockim, 70 - w grodzieńskim, 370 w łomżyńskim, 40 w bielskim, 30 w ostrowskim, 40 w suwalskim, 100 w szczuczyńskim i 120 w wołkowyskim.-

d/ Akcja cennikowa.

W związku z załamaniem się konjunktury dla przemysłu włókienniczego w białostockim okręgu przemysłowym wskutek spadku kursu funta angielskiego przemysłowcy po zbadaniu sytuacji na rynkach angielskich postanowili w miarę możności utrzymać te rynki kosztem pewnych oszczędności w produkcji i obniżenia stawek zarobkowych. Obniżenie tych stawek zastosowali oni przedewszystkiem w odniesieniu do robotników pracujących dla większych zakładów przemysłowych przędzalni i tkalni zarobkowych, którym obniżyli płacę od 5 do 15% od 1000 wdarsów w zależności od jakości warsztatów i wyrabianego towaru. Przeciwko tej obniżce pracownicy wspomnianych tkalni i przędzalni zaprotestowali strajkiem w listopadzie b.r.-

52 45

Ponadto przemysłowcy przystąpili pod koniec miesiąca do r
wania drugich zmian w oddziałach tkackich i przędzalniczych sw
fabryk częściowo wskutek ograniczania produkcji, częściowo zaś
w celu przeniesienia tej produkcji na warsztaty zarobkowe, ażeby
zmniejszyć jej koszty o świadczenia socjalne, których nie ponos
właściciele zarobkowych tkalni i przędzalni.-

Właściciele tych warsztatów z kolei w wielu wypadkach w c
uchylanie się od świadczeń socjalnych powydzierżawiali wikcyjni
warsztaty tkackie i przędzalnicze swym robotnikom. Tego rodzaju
fakty niezmiernego postępowania przemysłowców są przedmiotem d
chodzeń.-

Na tle zmniejszania kosztów produkcji przez przemysłowców
powstawały w ciągu miesiąca liczne zatargi ich z robotnikami, k
re jednak ostrzejszych form nie przybrały i zakończyły się kom
sowo.

Akcja cennikowa robotników miała także miejsce w przemyśl
garbarskim, w którym utrzymane zostały dotychczasowe stawki zar
we. Ogólnie biorąc stawki płacy zarobkowej w żadnej z gałęzi prze
słu nie zostały obniżone, co jednakże nie wyklucza możliwośc
obniżenia ich w listopadzie.-

-----o-----

16

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.Bp.I-4210/31.T.

Dnia 10 listopada 1931r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.11.

za miesiąc październik 1931r.

IV. S T R A J K I.

Od dnia 15 ub.m. do końca miesiąca trw strajk 32 robotników fabryki włókienniczej Finkla w Białymstoku.

Od dnia 9 ub.m. do końca miesiąca trwał w Białymstoku strajk 7 robotników w wykończalni skór Prużańskiego. W obu wypadkach powodem strajku była obrona dotychczasowego cennika płac.

W Grodnie w dniu 30 października zastrajkowało 14 nauczycieli żydowskiego gimnazjum społecznego w związku z powziętą przez Radę opiekuńczą tegoż gimnazjum uchwały o zmniejszeniu poborów nauczycielskich do 15%.

Dnia 3 b.m. nauczyciele rozpoczęli pracę, sam zatarg nie został jednak zlikwidowany, gdyż rada nie cofnęła swojej uchwały.-

------ooo------

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI
Nr.BP.I-4210/31.T.
dnia 10 listopada 1931 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.11.
za miesiąc październik 1931r.

53

V. Stan bezpieczeństwa Publicznego.

a/ Ważniejsze przestępstwa i wydarzenia.

Powiat Augustowski

Około wsi Studzinieczne na Reginę Jakubowską, mieszkankę Augustowa napadli Jan Dojnik i Kazimierz Kwiatkowski obaj karani już za napad, którzy zrabowali jej 20 zł. Obu aresztowano.-

Powiat Białostocki

Na szosie Białystok-Żednia - dnia 8 ub.m. zostali napadnięci powracający furmanką z Białegostoku małżonkowie Chronowscy z kolonji Piłatowszczyzna przez uzbrojonego w obcięty karabin i zamaskowanego osobnika, który zrabował im galanterję wartości 25 zł.

We wsi Kurjany, gminy Dojlidy mieszkaniec wsi Karakule Józef Świrydowicz zranił ciężko nożem w szyję Antoniego Malinowskiego.

We wsi Majdan dnia 21 ub.m. bracia Aleksander i Józef Malinowski ze wsi Nowa-Wieś poranili ciężko Józefa Muklę.-

Powiat Bielski

We wsi Chorosznowo, gminy Kąty Józef Stefan Tatarczuk pobił śmiertelnie brata swego Stefana, który dnia następnego zmarł.

Na drodze Dziatkowice - Malewicze, gminy Kąty Szymczuk vel Kondraciuk vel [illegible] zrabował Franciszkowi Sibanowi 55 złotych. Szymczuka aresztowano.

Około osady Narewka dnia 24 ub.m. został zabity Paweł Olichwier ze wsi Grodzisk, gminy Tarnopol w powiecie wołkowyskim, jako podejrzanych o zabójstwo zatrzymano Ale-

Ksandra Bruszkiewicza z gminy Tarnopol w powiecie wołkowyskim i Józefa Szerlina z osady Narewka.-

Powiat Grodzieński

Na drodze Grodno-Łuna dnia 13 ub.m. pomiędzy wsią i kolonją Kołpaki, gminy Tornica został napadnięty przez dwuch osobników powracający z Grodna do kolonji Kołpaki Antoni Girda, któremu pod groźbą rewolweru zabrano 32 zł. ci sami osobnicy po upływie kilkunastu minut napadli na zdążającego z Grodna do wsi Pohorany-Dolne Jana Szubę i zrabowali mu 18 zł.-

Powiat Kolneński

We wsi Korzeniste gminy Mały-Płock znany awanturnik Stanisław Rydzewski zranił ciężko w głowę Stanisława Buraka, który doznał wstrząsu mózgu.

We wsi Zabiele, gminy Czerwone podczas bójki na tle nieporozumień majątkowych Bronisław Góralczyk zranił ciężko Aleksandra Nikla.-

Powiat Łomżyński

We wsi Chorzele dnia 10 ub.m. został ciężko pobity Stanisław Choiński przez Marjana Jarząbka i Antoniego Gordyńskiego.

W nocy z dnia 30 na 31 ub.m. w kancelarji Nadleśnictwa Łomżyńskiego w Jednaczewie rozpruto kasę ogniotrwałą i skradziono z niej 150 złotych. Pod zarzutem popełnienia tej kradzieży zostali zatrzymani Władysław Tomaszewski i Stanisław Kowalewski z Łomży.-

Powiat Ostrowski

Z zakrystji kościoła parafjalnego w Jelonkach skradziono dnia 30 ub.m. 115 złotych.-

We wsi Załuski - Lipniewo, gminy Warchoły popełniono kradzież z włamaniem u Józefa Załuski, któremu zabrano 1750 złotych, 98 dolarów, 120 rubli w złocie, 7 rubli srebrnych i 7.000 rubli w banknotach rosyjskich. -

54/14

Powiat Ostrołęcki — Aresztowany został Józef Jankowski, mieszkaniec wsi Płoszyce, gminy Durlasy za dokonane w kwietniu zabójstwo mieszkańca wsi Zofia Pałczyka.-

Powiat Wołkowyski — Ujęto Zygmunta Włoczewskiego i Wiktora Apanowicza ze wsi Ejminowce, gminy Brzostowica-Wielka w powiecie grodzieńskim, sprawców napadu rabunkowego i zabójstwa Jana Plikusa, mieszkańca wsi Zborów, gminy Tereszki w powiecie wołkowyskim we wrześniu b.r. /vide sprawozdanie sytuacyjne miesięczne Nr.10/.-

Ujęto również Sergjusza Grodczyka i Jana Czepajko ze wsi Iwaszkiewicze, gminy Międzyrzec w powiecie wołkowyskim i Włodzimierza Aleksiejczyka z gminy Mirzewskiej, powiatu słonimskiego, sprawców napadu rabunkowego w dniu 5 września b.r. na Kochanowicza ze wsi Karolin, gminy Zelwa w powiecie wołkowyskim.-

b/ Zestawienie wypadków i ważniejszych i przestępstw.

W ubiegłym miesiącu zanotowano wypadków:

1/ Uszkodzenia ciała w bójkach - - -	18,
2/ usiłowań zabójstwa - - - -	6,
3/ samobójstw - - - - -	9,
4/ różnych nieszczęśliwych wypadków - -	21,
5/ kradzieży zwykłych - - - -	44,
6/ kradzieży z włamaniem - - - -	10,
7/ drobnych napadów rabunkowych - -	9,
8/ dzieciobójstw - - - - -	2,
9/ zgwałcenia - - - - -	2,
10/ oporu policji - - - - -	2,
11/ potajemnego gorzelnictwa - - -	2.

b/ Wypadki samochodowe

Dnia 24 ubr. na szosie Kuźnica-Grodno w powiecie sokólskim samochód ciężarowy prowadzony przez kierowcę Bazyli Iokowicza z Białegostoku najechał na furmankę Jakóba Szaszyna ze wsi Wojnowce, gminy Kuźnica w powiecie sokólskim. Szaszyn poniósł śmierć na miejscu. Kierowcę Iokowicza aresztowano i przekazano władzom sądowym.

Powiatem zanotowano w ubiegłym miesiącu 6 wypadków samochodowych, w których 5 osób doznało ciężkich obrażeń ciała.

d/ P o ż a r y.

Zestawienie danych o pożarach:

W październiku na terenie Województwa Białostockiego miały miejsce następujące pożary powstałe wskutek:

1/ nieostrożnego obchodzenia się z ogniem 14,
2/ wadliwej budowy komina 17,
3/ z przyczyn nieustalonych 15,
4/ z zemsty osobistej 3,
5/ w celu uzyskania premji ubezpieczeniowej .. 1,

Pożary te wyrządziły straty:

1/ do 2000 zł. każdy 24,
2/ od 2000 zł. do 5000 zł. 12,
3/ od 5000 zł. do 10000 zł. 5,
4/ od 10000 zł. do 15000 zł. .. .. ..
5/ od 15000 zł. do 20000 zł. 4,
6/ od 20000 zł. do 30000 zł. 1,
7/ 35000 zł. .. ..
8/ 50000 zł. 1,

9/ 100000 zł. - - - 2,

10/ 800000 zł. - - - 1,

Ogólna suma strat wyrządzonych przez te pożary wynosi ponad 1.240.000 zł.

Większe z tych pożarów są następujące:

Dnia 8.X.br. w folwarku Janinki, gminy Krasnowo w powiecie suwalskim /własność Wacława Borewicza/ spłonęła stodoła ze zbożem, stajnia, chlew, parowa mlócarnia, pasza i narzędzia rolnicze. Pożar powstał od iskry z lokomobili. Straty wynoszą ogółem 114900 zł.

Dnia 20.X.br. we wsi Rostki, gminy Stawiski w powiecie kolneńskim spłonęło 16 domów, 11 stodół ze zbiorami, 13 chlewów, oraz narzędzia gospodarcze, sprzęty domowe, 2 konie, i kilka sztuk trzody chlewnej Przyczyna pożaru zapalenie się sadzy w kominie. Straty wynoszą 100.000 zł.

Dnia 24.X.br. w miasteczku Stawiski, powiatu kolneńskiego spłonęły dom mieszkalny, śpichrz i cztery zabudowania gospodarcze. Przyczyna pożaru podpalenie przez niewykrytego dotąd sprawcę. Straty wynoszą 45000 zł.

Dnia 28.X.br. w składnicy drzewa tartaku państwowego w Hajnówce, powiatu bielskiego spłonęło 1400 metrów^3 desek sosnowych i świerkowych wartości 800.000 zł. Pożar powstał wskutek nieostrożnego obchodzenia się z ogniem robotników w pobliżu jednej ze składnic desek. Oprócz tego spłonęło 4 domki robotników przylegających do tartaku wartości około 20.000 zł.

e/ Ocena ogólna.

Stan bezpieczeństwa publicznego pogorszył się ogólnie pod względem kryminalnym w sensie zwiększenia się w październiku ilości przestępstw, popełnionych z chęci zysku i pod względem politycznym w sensie zaostrzenia się nastrojów ludności białoruskiej w powiatach grodzieńskim i wołkowyskim. Przyczyn

tego pogorszenia należy dopatrywać w obecnej sytuacji gospodarczej i sw[illegible] [illegible]ą agitacji czynników nieodpowiedzialnych. Pomimo to stan bezpieczeństwa ogólnie może być oceniany jako dobry.-

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BP.I-4210/31.T.
Dnia 10 listopada 1931 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.11.
za miesiąc październik 1931 r.

16

VI. Sprawy graniczne.

Powiat Augustowski

Przygraniczna ludność wiejska wywyca do Niemiec zboże, gdzie ceny na nie wyższe są o 3 zł. na metrze od cen na rynkach krajowych.-

Powiat Grodzieński

Władze litewskie przystąpiły w dniu 15 ub.m. do odbudowy mostu na rzece Merecznance /do połowy rzeki/ koło wsi Puhacze.-

Powiat Ostrołęcki

Za nielegalne przekroczenie granicy zostali zatrzymani i przekazani władzom sądowym Jan Piórkowski, Konstanty Mierzejewski i Rozalja Gołaś ze wsi Pełty gminy Myszyniec, Franciszek Olender i Teofil Olender ze wsi Cupel gminy Czarnia, Władysław Nikss, Lujanna Nikss ze wsi Michałowo, gminy Czarna, Stanisław Dawidczyk, Moszek Sztejnberg i Blima Sztejnberg z Łomży.

Dnia 19 ub.m. na punkcie przejściowym Dąbrowa został zatrzymany powracający z Prus Wschodnich Walenty Kulis, mieszkaniec wsi Zalas, pow. powiatu kolneńskiego, który jako uchylający się od służby wojskowej został przekazany żandarmerji wojskowej.

Dnia 16 ub.m. władze niemieckie wysiedliły do Polski Jana Nędzarka, obywatela polskiego Województwa Warszawskiego, który przebywał w Prusach od roku 1914, ponieważ Nędzarek posiadał zaświadczenie Konsulatu Polskiego w Olsztynie, że ma prawo przebywać w Niemczech i nie podlega wysiedleniu, przeto został on odesłany do granicy, gdzie jednak żandarm niemiecki zagroził mu użyciem broni, gdyby usiłował przekraczać granicę. O fakcie tym

spisano protokuł.

Dnia 20 ub:m. we wsi Michałowo, gminy Czarnia odbyło się posiedzenie polsko-niemieckiej granicznej komisji mieszanej w sprawie naruszenia granicy ze strony niemieckiej w roku 1930 na odcinku granicznym od rzeki Omulwi w kierunku słupa granicznego 0.52. Szczegóły konferencji zostały uwzględnione w przesłanym Ministerstwu protokule.-

Powiat Szczuczyński W dniach 20 i 25 ub.m. zatrzymano przemyt 600 cygar i 174 brzytew, pochodzenia niemieckiego.-

-----o-----

25

57

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BP.I-4210/31.T.
Dnia 10 Listopada 1931r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.11.
za miesiąc październik 1931r.

VXI. Szpiegostwo, dywersja, sabotaż.

N e g a t y w n e.-

58

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI

Nr.Sp.I. 4651/31.T.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.12 za miesiąc listopad 1931 r.

Białystok, dnia 7 grudnia 1931 roku.

TAJNE - PILNE!

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
Departament Polityczny

w Warszawie.

Urząd Wojewódzki przesyła sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.12. za miesiąc listopad 1931 r. / z zakresu bezpieczeństwa publicznego, ruchu wywrotowego i ruchu zawodowego/.-

Za Wojewodę

/ A. Wyszkiński/
w/z.Naczelnika Wydziału Bezp.Publ.

Odpisy otrzymują:

1/ Pan Wojewoda w Wilnie,
2/ " " w Nowogródku,
3/ " " w Brześciu nad Bugiem,
4/ " " w Warszawie,
5/ " " w Tarnopolu,
6/ " " w Stanisławowie,
7/ " " w Lublinie,
8/ " " w Łodzi,
9/ Samodzielny Ref.Informac.DOK.III. w Grodnie,
0/ " " " DOK. IX. w Brześciu nad Bugiem,
1/ " " " DOK. I. w Warszawie,
2/ Pan Prokurator Sądu Apelacyjnego w Warszawie,
3/ " " " " w Wilnie.
4/ " " Okręgowego w Białymstoku,
5/ " " " w Łomży,
6/ " " " " w Grodnie,
7/ " " " " w Suwałkach,
8/ K.O.P. "Brygada Grodno" w Grodnie,
9/ Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego,
0/ Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
1/ Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w/m.-

B.P.

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.B.P.I-4651/31.T.
Białystok, dnia 10.XII.1931r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.12
za miesiąc listopad 1931 roku

I. Sytuacja ogólna.

Okres sprawozdawczy, jeżeli chodzi o organizacje wywrotowe, rozpoczął się kampanją obchodu XIV rocznicy rewolucji listopadowej. Kampanja ta była, biorąc ogólnie, intensywniejsza, niż w latach poprzednich i szczególnie silnie zaznaczyła się w powiecie grodzieńskim, co skłoniło organa bezpieczeństwa do przeprowadzenia likwidacji najbardziej aktywnych w tym powiecie Komitetów Rejonowych KPZB w Brzostowicy Wielskiej i Alekszycach, których akcja antypodatkowa zaważyła dość silnie na wpływach podatkowych w gminach Brzostowica-Wielka, Brzostowica Mała i częściowo Hołynka. Po za wspomnianą kampanją, o której przebiegu Rząd Wojewódzki doniósł Ministerstwu w specjalnem sprawozdaniu, oranizacje wywrotowe prowadziły nasiloną akcję antypodatkową pod hasłem "ani grosza Rządowi nędzy, głodu, bezrobocia, teroru i wojny" które w praktyce zmieniane było w odniesieniu do ludności wiejskiej "nie będziemy płacili podatków i długów, bo płacić nie jesteśmy w stanie" Pod koniec miesiąca elementy wyrotowe rozpoczęły przygotowania do kampanji "dnia głodowego", który w myśl uchwał Kominternu powinen przypaść na dzień 25 lutego 1932 roku, został jednakże wyznaczony prawdopodobnie w związku z XVII Konferencją WKP/b/ i oceną przez KCKPP obecnej sytuacji w Polsce, która w wydawnictwach komunistycznych określana jest jako wyraźnie "przedrewolucyjna - na dzień 15 grudnia b.r. Oceniając poczynione w listopadzie spostrzeżenia, dotyczące ruchu wywrotowego, należy podkreślić przedewszystkiem, że dominowało w nim w strefie działania KPZB nastawienie na przygotowywanie ruchu dywersyjnego. W przyczynowym związku z tem nastawieniem pozostawała agitacja za emigracją do Rosji Sowieckiej. W agitacji tej, trwającej pomimo wydania przez KCKPP we wrześniu b.r. odezwy, wzywającej ludność Polski do powstrzymania się od emigracji do Rosji Sowieckiej i rozpoczęcie [illegible] [illegible] w szczególności było

59

w granicach Polski operowano argumentem, że w Rosji panuje dobrobyt i odczuwalny jest zaciemny brak robotników w ośrodkach przemysłowych. Wykorzystywanie nielegalnej emigracji do Rosji Sowieckiej przez KPZB i wywiad sowiecki oświetlają specjalne sprawozdania Urzędu Wojewódzkiego do Ministerstwa. Dość intensywna wreszcie była działalność komunistów na gruncie związków zawodowych w białostockim okręgu przemysłu włókienniczego, pińskim okręgu przemysłu drzewnego i Wołkowysku, oraz wśród bezrobotnych. Działalności ich sprzyjała w dużym stopniu ta okoliczność, że we wspomnianych ośrodkach nastroje wśród częściowo pracujących i bezrobotnych zaostrzały P.P.S. i Bund. Zarówno P.P.S, jako też Bund prowadziły akcję wymierzoną przeciwko Wojewódzkiemu i powiatowym komitetom dla spraw bezrobocia, raz inspekcji pracy w dziedzinie realizowania uchwał Rady Ministrów z dnia 26 sierpnia b.r. i organizowania akcji pomocy bezrobotnym. Polegała ona na przekonywaniu pracujących robotników, że nie powinni godzić się na jakiekolwiek propozycje co do redukcji dni, względnie godzin pracy przy odpowiedniem zmniejszeniu zarobków i bezrobotnych że winni żądać pracy i zapomóg od Państwa i samorządów zamiast filantropijnej pomocy o charakterze jałmużny od komitetów dla spraw bezrobocia. Naskutek tej agitacji w poszczególnych fabrykach włókienniczych w Białymstoku i powiecie białostockim, które w związku z kryzysem walutowym i wprowadzeniem wysokich ceł ochronnych w Anglii -jako pracujące dla rynków angielskich - przystąpiły w pierwszych dniach listopada do redukcji drugiej zmiany robotników, robotnicy pierwszej zmiany odrzucili propozycje przedsiębiorców co do podzielenia się pracą z drugą zmianą. Na tem tle doszło nawet do strajku w kilku fabrykach i licznych zatargów. Ostatecznie sprawa redukcji dni pracy w przemyśle włókienniczym przestała być aktualną wskutek całkowitego niemal załamania się konjunktury dla tego przemysłu po wprowadzeniu ceł ochronnych w Anglii. O ile przeciwdziałanie PPS i Bundu w odniesieniu do komitetów dla spraw bezrobocia w dziedzinie zmiany robotników i redukcji dni pracy dało widoczne rezultaty, o tyle zawiodła zupełnie akcja tych partji na odcinku paraliżowania pomocy bezrobotnym. Wojewódzki i powiatowe komitety do spraw bezrobocia zdołały

Sytuacja gospodarcza była ciężka. W podstawowych gałęziach przemysłu dla Województwa Białostockiego /drzewny, włókienniczy, garbarski/ bądź panował zastój, bądź też następowało szybkie zakanywanie się konjunktury, wskutek czego bezrobocie wzrosło niemal o 2500 osób. Wzrost bezrobocia został złagodzony zatrudnieniem około 1000 bezrobotnych przy robotach fortecznych w Osowcu i robotach publicznych za fundusze państwowe, oraz przy robotach w lasach państwowych. W ostatnim wypadku warunki pracy dla bezrobotnych są zgoła nieszczególne z powodu niskich płac / 2 do 2zł. 50 groszy/ i znacznych odległości miejsc zatrudnienia od miejsc zamieszkania. Nastroje wśród bezrobotnych zatrudnionych przy tych robotach są nieszczególne.

Ogólnie nastroje wśród bezrobotnych nie są tego rodzaju, by budziły obawy co do możliwości wykorzystania ich przez czynniki wywrotowe i niesodpowiedzialne.

Bezrobocie wzrosło w listopadzie o 1421 osób.

Z innych wydarzeń, omówionych w części szczegółowej sprawozdania, należy podkreślić wykrycie organizacji szpiegowskiej, której dwuch członków zostało powieszonych w Grodnie dnia 4 b.m.

J[illegible] Białostocki

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.12.

za miesiąc listopad 1931 r.

60

Nr.I-481/31.T.

dnia 13 grudnia 1931 r.

II. Ruch wywrotowy.

a/ Przejawy działalności elementów wywrotowych.

1/ Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi.

Powiat Augustowski.

W związku z kampanją dnia 7 listopada b.r. w Augustowie rozrzucono wydane przez KO.KPP. Augustów odezwy komunistyczne.

Białystok- miasto.

Dnia 5 listopada b.r. rozrzucono około 200 egzemplarzy szapirograficznej odezwy OK.KZMB.Białystok p.t."Do całej młodzieży pracującej miasta Białegostoku".-

Dnia 7 ub.m. w kilku dzielnicach miasta wypisano przy pomocy szablonów na parkanach i domach napisy antypaństwowe z hasłami kampanji dnia 7 listopada.

Dnia 7 listopada b.r. grupa młodzieży komunistycznej usiłowała urządzić pochód demonstracyjny przy ulicach Marszałka Piłsudskiego i Kupieckiej /20/ została jednakże rozproszona. Na miejscu niedoszłej demonstracji rozrzucono kilkadziesiąt egzemplarzy szapirograficznej odezwy OK.KPZB.Białystok pt."7 listopada wszyscy do strajków politycznych i demonstracji bojowej".-

Kilkadziesiąt egzemplarzy tejże odezwy rozrzucono dnia 10 listopada b.r.

Dnia 11 listopada b.r. rozrzucono około 200 egzemplarzy odezwy komórki KPZB. włókniarzy białostockich pt."Do walki z przerzuceniem ciężaru kryzysu na masy pracujące.-

Dnia 23 listopada b.r. rozrzucono około 200 egzemplarzy różnego rodzaju odezw i ulotek KO.KPZB. i KO.KZMB., aktualnych w czasie.-

Powiat Białostocki.

Dnia 17 listopada b.r. w czasie rewizji u poszlakowanego o działalność wywrotową Józefa Króblewskiego w Supraślu znaleziono zbiór pieśni rewolucyjnych, wydanych w Moskwie 1919 r.-

Powiat Bielski.

W związku z kampanją dnia 7 listopada wywieszono sześć transparentów w Strabli, oraz gminach Pasynki i Orla z hasłami wspomnianej kampanji.-

Dnia 12 listopada b.r. we wsi Krasnawieś, gminy Dubiażyn wywieszono transparent z hasłami kampanji dnia 7 listopada.

Znani w powiecie bielskim działacze komunistyczni Sender Ołtuski i Symcha Szczytnicki wydalili się z powiatu i prawdopodobnie zbiegli do Rosji Sowieckiej.-

Powiat Grodzieński.

W związku z obchodem kampanji dnia 7 listopada b.r. wywieszono w Grodnie i powiecie grodzieńskim w dniach od 8 - 12 listopada b.r. 22 transparenty, oraz urządzono pochody dnia 7 listopada we wsi Brzostowiczany, gminy Brzostowica-Wielka/60/ i we wsi Rudowlany, gminy Łożynka /15/. Naskutek tych wystąpień organa bezpieczeństwa przeprowadziły likwidację Komitetów Rejonowych KPZB. w Brzostowicy-Wielkiej i Aleksyczach. Aresztowano i przekazano z materjałami oskarżenia wład om sądowym 34 osoby. Szczegóły likwidacji zostały przedstawione Ministerstwu w sprawozdaniu z dnia 7 grudnia b.r. Nr.DP.III-4621/31.P. Po dniu 12 listopada b.r. wywieszono po jednym transparencie w gminach Mierdzieliszki i Łasza z hasłami kampanji listopadowej.-

W dniu 19 ub.m. aresztowano dalszych członków KR.KZPZB. Aleksyce - Aleksandra Szejtera, Michała Makulika, Stefana Adamczuka, Józefa Kota, Włodzimierza Miśkiewicza ze wsi Oleksyce, Włodzimierza Ganszyńskiego ze wsi Podbagieniki i Aleksandra Zamirowskiego ze wsi Kowale, gminy Mała-Brzostowica. Przed aresztowaniem zbiegło około 10 działaczy komunistycznych, a m.in. Stefan Jakubczyk, sekretarz KR.KPZB. Aleksyce. Wszyscy aresztowani zostali osadzeni w więzieniu.-

Dnia 29 listopada b.r. około folwarku Zielitkowo w gminie Hornica został wywieszony transparent z napisem w języku polskim "Precz z białym terorem. Żądamy wycofania korpusu policji. Żądamy zwolnienia zaaresztowanych chłopów z Brzeźnicy, niech żyje socjalna rewolucja."

Inst Sokólski. Koło wsi Szudziałowo dnia 7 listopada b.r. wywieszono transparent z hasłami kampanji listopadowej.-

Inst Wołkowyski. Dnia 7 listopada b.r. wywieszono w powiecie 4 transparenty z hasłami kampanji listopadowej, a m.in. z hasłami akcji antypodatkowej.

Ciągu miesiąca w Wołkowysku dostrzegana była ze strony komunistów akcja, mająca na celu sianie fermentów wśród bezrobotnych.-

Dnia 24 listopada b.r. w Wołkowysku została zatrzymana na podpunkcie funkcjonarjuszka KO.KPZB. Ilka Bereczańska z filna vel Chaja Kapłan z Kołpy. Po osadzeniu jej w więzieniu rozpoczęła ona głodówkę i symulowanie choroby w celu uchylenia się od złożenia zeznań. Jednocześnie KO.KPZB. Wołkowysk rozpoczął silne starania w kierunku przekupienia policji i wydobycia Bereczańskiej z więzienia.-

Dnia 26 listopada b.r. w Wołkowysku rozrzucono kilkanaście egzemplarzy szapirograficznej odezwy Komitetu Kopru Wołkowysk w językach polskim i żydowskim, traktującej o rzekomem znęcaniu się policji nad aresztowaną Bereczańską.-

2/ Komunistyczna Partja Polski.

Inst Łomżyński. W dwuch wypadkach rozrzucono wydawnictwa komunistyczne w nieznacznej ilości egzemplarzy.

Inst Ostrowski. Wywieszono jeden transparent w Ostrowi-Mazowieckiej i rozrzucono około 60 egzemplarzy różnego rodzaju ulotek i odezw centralnych i lokalnych z hasłami kampanji listopadowej.-

Dnia 25 listopada b.r. w Ostrowi-Mazowieckiej ujawniono 466 egzemplarzy aktualnych wydawnictw KC.KPP., KC.Kopru i KC.KZMWP.

Powiat Ostrołęcki — W Ostrołęce dnia 30 listopada b.r. rozrzucono kilkadziesiąc egzemplarzy sierpniowych i wrześniowych b.roku odezw KC. KPP.-

Powiat Szczuczyński — Około Grajewa dnia 18 listopada b.r. wywieszono transparent z hasłami kampanji listopadowej, zaś w Grajewie naklejono plakat z takiemiż hasłami.-

b/ Wyroki sądowe.

Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 9 listopada b.r. skazał z art.102 cz.I. K.K. Efroima Arbuza na 6 lat c.w. i Chaima Kownera na 4 lata c.w.

Tenże Sąd na sesji wyjazdowej w Bielsku dnia 24 listopada b.r. skazał z art.102 K.K. Stefana Onełjaniuka na 4 lata c.w.

Sąd Okręgowy w Grodnie wyrokiem z dnia 16 listopada b.r. skazał z art.102 K.K. Wasyla Dziedzina vel Lewa Zawadzkiego vel Piljasińskiego na 6 lat c.w.

Tenże Sąd wyrokiem z dnia 30 listopada b.r. skazał z art. 121 cz.I.K.K. Aleksandra Żołudka na 1 rok więzienia.

Sąd Okręgowy w Łomży wyrokiem z dnia 16 listopada b.r. skazał z art.102 cz.I. K.K. Józefa Nasiadkę na 4 lata c.w., uniewinnił zaś współoskarżonego Jankla Surka.

Tenże Sąd wyrokiem z dnia 25 listopada b.r. skazał z art. 102 cz.I. K.K. Jakusiela Frydmana i Jankla Lejbę Rajtera na 3 lata więzienia z.d.p. każdego.

J. A. BI[illegible]

Nr PP. I-4651/31.B.

[illegible] grudnia 1931 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr 12

za miesiąc listopad 1931 r.

III. Ruch zawodowy.

a/ Lokalne Związki Zawodowe.

W Białymstoku dnia 8 listopada b.r. odbyło się zebranie członków Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Włókienniczego w związku z załamaniem się konjunktury dla przemysłu włókienniczego z powodu wprowadzania wysokich ceł ochronnych w Anglji. Na zebraniu wypowiedziano się przeciwko zamierzeniom Wojewódzkiego Komitetu do Spraw Bezrobocia i inspekcji pracy co do redukcji dni pracy zamiast robotników w tych fabrykach włókienniczych w których z racji załamania się konjunktury miała być zredukowana druga zmiana. Nadto zebranie określiło swój negatywny stosunek do prowadzonej przez Wojewódzki Komitet do Spraw Bezrobocia akcji pomocy bezrobotnym, podkreślając, że bezrobotni żądają pracy nie zaś jałmużny.-

W Białymstoku dnia 25 listopada b.r. na zebraniu Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Garbarskiego postanowiono ujawnić wszystkie nielegalne garbarnie, zatrudniające niewykwalifikowanych robotników i zastosować podział pracy w garbarniach pracujących, aby zatrudnić bezrobotnych garbarzy.

Tamże dnia w Białymstoku na zebraniu Związku Zawodowego Pracowników Użyteczności Publicznej zdecydowano przeciwdziałać zamierzeniom co do redukcji płac tych pracowników.

Pod koniec miesiąca w Białymstoku Związek Zawodowy Robotników Kuśnierskich rozpoczął akcję w kierunku zaewidencjonowania w P.U.P. i uzyskania zapomóg dla szeregu chałupników w związku z otwarciem a dniem 30 listopada sklepu firmy "Bata".-

Odczyt Związku Zawodowego Robotników Budowlanych w Białymstoku Podlaskim zakończył Starostwo Powiatowego następujący rezorjem:

" Oddział Centralnego Związku Robotników Budowlanych w Bielsku-Podlaskim zwraca się za pośrednictwem P.T.Starostwa w Bielsku-Podlaskim do Zarządu Głównego Funduszu Bezrobocia w Warszawie z następującem przedstawieniem:

W roku bieżącym sezon budowlany był bardzo słaby. Większość robotników budowlanych nie znalazła wogóle pracy. Ci,którzy pracę otrzymali, przepracowali wszystkiego po parę tygodni. Bardzo nieliczni z nas przepracowali 20 tygodni, wymaganych ustawą do uzyskania prawa do zasiłku z Funduszu Bezrobocia.-

Postanowienie o t.zw. sezonie martwym pozbawia jednak tych nielicznych robotników budowlanych, drogowych, ziemnych, cegielnianych, którzy mają po 20 tygodni przepracowanych w ciągu sezonu, prawa do zasiłku z funduszu Bezrobocia w czasie od 15 grudnia do 1 marca 1931 r. Postanowienie to jest w najwyższym stopniu krzywdzące nas i z tego względu domagamy się uchylenia t.zw. sezonu martwego.-

Niezależnie od tego ze względu na to, że w bieżącym sezonie większość robotników budowlanych nie przepracowała ustawą wymaganych 20 tygodni - domagamy się objęcia akcją na zwyczajną ogółu bezrobotnych robotników budowlanych drogowych, ziemnych i cegielnianych pozostających wraz z rodzinami w ostatecznej nędzy.-

Wyrażając przekonanie, że władze zrozumieją powagę chwili i przychylą się do postulatów w tym memorjale zawartych - pozostajemy z należytem poważaniem".-

W Hajnówce dnia 27 listopada b.r. na zebraniu członków Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Drzewnego, odbytem pod przewodnictwem sekretarza Okręgowej Komisji Klasowych Związków Zawodowych w Białymstoku, Tomasza Kapitułki, wysunięto żądanie skrócenia dnia pracy w miejscowej fabryce chemicznej do 6-ciu godzin w celu zatrudnienia większej ilości robotników.-

Na zebraniu oddziału Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Drzewnego w Nurcu,powiatu bielskiego wypowiedziano się za koniecznością zwalczania [illegible] nawiązywania robotników do przedsię-

63

przemysłu drzewnego, przy której przyjmowani są przedewszystkiem okoliczni włościanie, godzący się na dogodniejsze dla przemysłowców warunki pracy.

Rada Klasowych Związków Zawodowych w Bielsku-Podlaskim złożyła na ręce burmistrza m.Bielska-Podlaskiego następującą uchwałę w sprawie pomocy bezrobotnym: "Rada Związków Zawodowych w Bielsku-Podlaskim protestuje przeciwko identyfikowaniu bezrobotnych z ubogimi, co miało miejsce w niektórych wypadkach ze strony tak zwanych opiekunów społecznych, oraz zasadniczo stoi na stanowisku przeciwnym traktowaniu pomocy dla bezrobotnych jako jałmużny, uważając, że bezrobotnym należą się pełne zasiłki od Państwa lub praca. Z powyższych względów przedstawiciela naszego w komitecie trzech uważamy li tylko za obserwatora, nie biorąc żadnej odpowiedzialności moralnej za sposób prowadzenia i źródła pomocy dla bezrobotnych. Żądamy od Magistratu ogłoszenia rejestracji wszystkich bezrobotnych, gdyż opiekunowie społeczni akcję tę traktują z filantropijnego punktu widzenia, pomijając nieraz najbardziej potrzebujących pomocy. W razie rejestracji uważamy za konieczne objęcie spisem również bezrobotnych, zamieszkałych w majątku Hołowiesk, a terytorjalnie przynależnych do gminy Orla ze względu na tą, że gmina Orla odległa jest od Bielska o 10 klm. Domagamy się dla bezrobotnych: 1/urzędowego wstrzymania eksmisji bezrobotnych, zalegających z komornem na okres jednego roku, 2/jednorazowego zasiłku na niezbędne potrzeby gospodarcze, 3/pomocy odzieżowej, 4/wydawania suchych produktów spożywczych, 5/pomocy opałowej, 6/dożywiania dzieci bezrobotnych w szkołach i poza szkołą i 7/ bezpłatnej pomocy lekarskiej."

Oddział Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Drzewnego w Hajnówce na zebraniu w dniu 16 listopada powziął uchwałę, stwierdzające, że zamierzenia Dyrekcji Lasów Państwowych w Białowieży, co do zniżki płac robotniczych z 3zł.20 gr. do 2 zł. 80 groszy ma na celu rozbicie związków zawodowych. Przeciwdziałając temu, oddział zwolnił od opłacania składek członkowskich bezrobotnych i biednych, obarczonych dużemi rodzinami.

W Krynkach powiatu grodzieńskiego dnia 17 listopada na posiedzeniu działu Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Skórzanego postanowiono nie dopuścić do zamierzonego przez właścicieli garbarń obniżania płac robotniczych o 15%. Na tamże zebraniu prezes zarządu oddziału kupmizujący Ajzyk Zajdel Zalewski nawoływał zebranych, ażeby uchylili się od współpracy z miejskim komitetem dla spraw bezrobocia dowodząc, że w komitecie tym zasiadają ziemianie, dyrektorzy, bankierzy, fabrykanci i księża i że bezrobotni nie chcą jałmużny od komitytetu, a tylko pracy lub zapomóg od Magistratu.

W Porzeczu powiatu grodzieńskiego dnia 22 listopada odbyło się przy udziale Bruszkiewicza, prezesa i Krasińskiego, sekretarza Okręgowej Komisji Klasowych Związków Zawodowych w Grodnie odbyło się zebranie członków lokalnego oddziału Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Drzewnego w sprawach organizacyjnych /40/.

W Grodnie dnia 23 listopada odbyło się zebranie żydowskiego "wiązku Drukarzy w sprawie robotniczej spółdzielni wydawniczej "Drukarz", która ma na celu uruchomienie drukarni w celu zatrudnienia bezrobotnych drukarzy. Wybrano zarząd spółdzielni i postanowiono dołożyć wszelkich starań, ażeby wspomniana drukarnia została jak najrychlej uruchomiona.

Rada Klasowych Związków Zawodowych Białsk w Wołkowysku zgłosiła następujące żądania pod adresem miejskiego komitetu dla spraw bezrobocia: prawa współdziałania z komitetem narówni z innymi czynnikami i prawa kontroli jego działalności, dostarczania pracy żydowskim robotnikom narówni z robotnikami chrześcijańskimi, dożywianie, ubieranie i bezpłatne kształcenie dzieci bezrobotnych przy równoczesnem zaopatrywaniu ich bezpłatnie w podręczniki i pomoce naukowe, udzielanie specjalnych zapomóg bezrobotnym chorym, bezpłatna pomoc lekarska dla bezrobotnych i ich rodzin, bezpłatne korzystanie przez bezrobotnych z bibliotek, kin itp.

Oddziały Związku Maszynistów Kolejowych w Białymstoku i Wołkowysku uchwaliły kategoryczne protesty przeciwko projektowi rozporządzenia Pana Ministra

komunikacji o obniżeniu płac za przejechane kilometry i za godziny nadliczbowe.

W Wołkowysku dnia 29 listopada na zebraniu członków miejscowego oddziału Z.Z.K., odbytem przy udziale prezesa Zarządu Okręgowego Związku w Wilnie, Stążewskiego przejęto do wiadomości sprawozdanie ze zjazdu walnego delegatów Z.Z.K w Warszawie i postanowiono poprzeć wszelkie usiłowania Zarządu Głównego Z.Z.K., zmierzające do obrony zagrożonych warunków bytowania pracowników kolejowych

Na walnem zebraniu oddziału Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Skórzanego w Świsłoczy, powiatu wołkowyskiego wybrano nowy zarząd, złożony całkowicie z działaczy komunizujących.

Bezrobocie.

Według danych z dnia 9 b.m. na terenie Województwa Białostockiego pozostawało w tym dniu bez pracy 10758 osób, mianowicie:

Powiat	Bezrobocie dnia 9.XI.	d.9/XII	Zmniejszenie	Wzrost	Pobą zapomogi.
Augustowski	532	611	-	72	321
Białystok Miasto.	2640	3456	-	816	823
Białostocki	93o	808	78	-	266
Grodzieński	1680	1957	30	277	388
Łomżyński	933	1154	-	221	29
Bielski	920	890	30	-	332
Ostrowski	200	252	-	52	191
Ostrołęcki	389	290	99	-	61
Suwalski	168	145	23	-	17
Sokólski	120	146	-	26	9
Szczuczyński	418	536	-	118	14
Wołkowyski	400	480	-	80	22
Kolneński	-	18			
Wys.Mazowiecki.		15			

Wzrost: 1421

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr B.P.I-4651/31.T.
Dnia 10 grudnia 1931r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr. 12

za miesiąc listopad 1931 roku

IV Strajki.

W Białymstoku od dnia 2 do dnia 11 listopada trwał strajk 360 pracowników tkalni i przędzalni zarobkowych, pracujących dla większych fabryk włókienniczy. Strajk zakończył się zawarciem umowy, obniżającej dotychczasowe stawki zarobkowe wspomnianych pracowników od 5 do 15%.

TEKOŁA BIAŁOSTOCKI
.B.P.I-4651/31.T
10 grudnia 193 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr. 12

za miesiąc listopad 1931 roku

65

V Stan bezpieczeństwa publicznego

a/ Ważniejsze przestępstwa i wydarzenia

iat Augustowski — We wsi Barszcze, gminy Pruska Józef Małachowski i Stanisław Rybka z zemsty osobistej usiłowali pozbawić życia Miachała Polkowskiego z kolonji Solistówka, gminy Bargłów, który został postrzelony przez Małachowskiego.

We wsi Hołynka Walerjan Mazewski z zemsty na tle zawodu miłosnego włożył do pieca w mieszkaniu Pawła Homańczuka materjał wybuchowy, którego eksplozja większych szkód nie wyrządziła.

iat Bielski — W Siemiatyczach w nocy z dnia 8 na 9 listopada dokonano włamania do banku ludowego, gdzie z rozprutej kasy zabrano ponad 8 tysięcy złotych gotówką i weksli na sumę 250 tysięcy złotych. Sprawcy zostali ujęci.

We wsi Potoki, gminy Domanowo został zabity z rewolweru przez spłoszonych złodziei nauczyciel miejscowej szkoły powszechnej Darjusz Mazur. Jeden ze sprawców zabójstwa został ujęty w powiecie wysoko-mazowieckim.

iat Łomżyński — W Łomży w nocy z dnia 18 na 19 listopada usiłowano dokonać kradzieży w kancelarji Sądu Grodzkiego. Skradziono jedynie gotówką 2 zł.50 gr., nie ruszając aktów.

iat Ostrowski — W Ostrowi-Mazowieckiej w nocy z dnia 5 na 6 listopada zawodowi złodzieje Stanisław Osiecki, Władysław Miłek i Marja Leszko, przybyli z Warszawy skradli w kościele parafjalnym dwa srebrne posłacane kielichy i nieznaczną sumę pieniężną z rozbitej przez nich puszki. Wymienionych aresztowano.

Organa bezpieczeństwa powiatu ostrowskiego zlikwidowały

szajkę złodziejską, która dokonała szeregu kradzieży w powiecie ostrowskim i sąsiednich. Zostali aresztowani Bronisław Kolnowski i Bronisław Kaczmarczyk z Warszawy, Roman Switarski, Marjan Styczyński, Juljan Suchta ze wsi Kuczubiec w powiecie ostrołęckim, Czesława Lewandowska z Przemysza /złodzieje/ Moszek Pupkiewicz z Warszawy, Marja Kujawina z Kaczewa i Jankiel Jakowiec i jego córka Estera z Różan/paserzy/

Powiat Sokólski W Sokółce dnia 18 listopada Kazimierz Borodowicz pod groźbą rewolweru zrabował w restauracji swego brata 400 złotych siostrze, a następnie usiłował strzelić do brata. Borodowicza aresztowano.

We wsi Chodorówka -Stara w związku z procesem majątkowym Piotr, Antoni i Henryk Buszkewscy zamordowali przy pomocy siekiery Paulinę Piotrowską. Sprawców aresztowano.

b/Zestawienie innych wypadków i przestępstw.

W ubiegłym miesiącu zanotowano wypadków:

1/Uszkodzenia ciała w bójkach 8,

2/Uszkodzenia ciała w innych okolicznościach 9,

3/Samobójstw 5,

4/Usiłowań zabójstwa 6,

5/Różnych nieszczęściwych wypadków, które zakończyły się śmiercią -13 /tyleż osób poniosło śmierć/,

6/Kradzieży zwykłych - 23,

7/Kradzieży z włamaniem - 6,

8/Drodnych napadów rabunkowych -2,

Dzieciobójstw - 5,

10/Zgwałcenia -8,

11/Oporu policji -4,

12/Potajemnego gorzelnictwa -3,

13/Fałszerstwa pieniędzy - 2.

c/Wypadki samochodowe

W ciągu miesiąca zanotowano 8 wypadków samochodowych, w których 6 osób zostało ciężko rannych i 7 osób odniosło lżejsze obrażenia

d/ Pożary

Zestawienie danych o pożarach:

W listopadzie na terenie Województwa Białostockiego miały miejsce następujące pożary, powstałe wskutek:

1/nieostrożnego obchodzenia się z ogniem - 13,

2/z przyczyn nieustalonych 3,

3/z podpalenia z zemsty 3. Razem 19.

Pożary te wyrządziły straty:

1/ do 2000 złotych każdy - 10.

2/od 2 do 5 tysięcy zł. 8

3/50 tysięcy złotych 1

Ogólna suma strat wyrządzonych przez te pożary wynosi 90 tysięcy złotych

W Wołkowysku dnia 23 listopada wskutek nieostrożnego obchodzenia się z ogniem w halach rynkowych spłonął jeden sklep i dach nad 22 innymi sklepami. Straty wynoszą około 50 tysięcy złotych.

e/ Ocena ogólna.

Stan bezpieczeństwa publicznego zarówno pod względem politycznym, jako też kryminalnym ogólnie w Województwie w listopadzie w porównaniu ze stanem w październiku poprawił się dość znacznie. Ogólnie oceniać go należy jako dobry.

Sytuacja na pograniczu miesięczne Nr 12

za miesiąc listopad 1931 roku

VI. Sprawy graniczne

Powiat Augustowski. Zatrzymano przemyt 198 kg. cukru z Litwy wraz z przemytnikami.

Powiat Kolneński Zatrzymano przemyt 10 kg. surowego jedwabiu z Niemiec wraz z przemytnikami.

Powiat Ostrołęcki Zatrzymano przemyt 11 kg. koronek z Niemiec wraz z przemytnikami.

Za nielegalne przekroczenie granicy zatrzymano i przekazano właściwym sądom 12 osób.

Dnia 26 listopada na terenie Prus Wschodnich w pobliżu granicy w okolicy wsi Spaliny został ciężko ranny z broni palnej przez niemiecką straż graniczną obywatel polski Franciszek Nasiadka, mieszkaniec wsi Antonja w gminie Wyszyniec. Rannego Nasiadkę władze niemieckie skierowały do szpitala w Szczynie, gdzie zmarł.

Powiat Suwalski. Zatrzymano przemycone z Niemiec 120 kg. sacharyny wraz z przemytnikiem.

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI
Nr.B.P.I 4651/31.T.
Dnia 19 grudnia 1931 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.12
za miesiąc listopad 1931 roku

67

VII. Szpiegostwo, dywersja i sabotaż

Zlikwidowana została organizacja szpiegowska Konstantego Gonczaruka i Aleksandra Łukszy/sprawozdanie do Ministerstwa z dnia 23 listopada Nr.B.P.III-4426/31.P/, oraz aresztowani szpiedzy Lejb Dawidowicz i Lebuś Brudner i Fajwel Karp /sprawozdanie do Ministerstwa z dnia 5 grudnia Nr.B.P.III-4577/31.P.

KOMENDA BIAŁOSTOCKI
Nr.B.P.I-46[illegible] 31 r.
Dnia 10 gru[illegible] 1931 roku.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.12

za miesiąc listopad 1931 roku.

VIII Varia.

Sąd Okręgowy w Łomży po 11-sto dniowej rozprawie wyrokiem z dni 6 listpada skazał członków bandy rabunkowej, która w latach od 1920 do 1924 zamordowała podczas rabunku 32 osoby w powiatach wysko-mazowieckim, ostrowskim, łomżyńskim i w[illegible]skim: Czesława Raczkowskiego, Adama Bidzińskiego i Bronisława [illegible]yszyńskiego na karę śmierci przez powieszenie, Jana Wiśniewskiego na 15 lat c.w., Zygmunta Raczkowskiego na 10 lat c.w., Mikołaja Drewnowskiego na 5 lat c.w., Olgę Korolun vel Raczkowską na 4 lata c.w., Leokadję Raczkowską na 4 lata c.w., Martę Bidzińską na rok więzienia, oraz uznał winnymi współdziałania z bandą Walerjana Raczkowskiego i Marcjannę Drewnowską, lecz z powodu przedawnienia zwolnił ich od kary.

68

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI

Nr.BP.75/32.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr 1. za miesiąc grudzień 1931 r.

Białystok, dnia 18. stycznia 1932 roku.

T A J N E - P I L N E !

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
Departament Polityczny

w Warszawie.

Urząd Wojewódzki przesyła sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.1. za miesiąc grudzień 1931 r./z zakresu bezpieczeństwa publicznego, ruchu wywrotowego i ruchu zawodowego/.-

Za Wojewodę

/ St.Modliński/
Naczelnik Wydziału Bezp.Publ.

Odpisy otrzymują:

1/ Pan Wojewoda w Wilnie,
2/ " " w Nowogródku,
3/ " " w Brześciu nad Bugiem,
4/ " " w Warszawie,
5/ " " w Tarnopolu,
6/ " " w Stanisławowie,
7/ " " w Lublinie,
8/ " " w Łodzi,
9/ Samodzielny Ref.Informac.DOK.III. w Grodnie,
10/ " " " DOK. IX. w Brześciu nad Bugiem,
11/ " " " DOK. I. w Warszawie,
12/ Pan Prokurator Sądu Apelacyjnego w Warszawie,
13/ " " " " w Wilnie,
14/ " " " Okręgowego w Białymstoku,
15/ " " " " w Grodnie,
16/ " " " " w Suwałkach,
17/ " " " " w Łomży,
18/ K.O.P. Brygada Grodno" w Grodnie,
19/ Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego,
20/ Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
21/ Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w/m.

K.P.

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BP.76/32.T.

Białystok, dn.10.grudnia 1932r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.1.

za miesiąc grudzień 1932r.

I. Sytuacja ogólna.

Okres sprawozdawczy w płaszczyźnie bezpieczeństwa publicznego i sytuacji w przemyśle cechują gwałtowny wzrost bezrobocia i nasilenie akcji wywrotowej wśród bezrobotnych. Bezrobocie w grudniu wzrosło w Województwie Białostockiem o 3882 bezrobotnych /z 10.758 w dniu 9 grudnia r.ub. do 14.640 bezrobotnych w dniu 9 stycznia b.r./ wskutek prawie całkowitego unieruchomienia przedsiębiorstw przemysłu włókienniczego w Białymstoku i białostockim okręgu przemysłowym w związku z wprowadzeniem wysokich ceł ochronnych w Anglji, dla której pracował przeważnie białostocki przemysł włókienniczy. Sądząc z poczynionych spostrzeżeń, przypuszczam można, że wzrost bezrobocia zbliża się do punktu kulminacyjnego, który wyrażać się będzie cyfrą ponad 15.000 bezrobotnych. Zmniejszyć tę cyfrę mogą szersze uruchomienie państwowych przedsiębiorstw przemysłu drzewnego i rozszerzenie robót w lasach państwowych, jeżeli pozwolą na to warunki atmosferyczne. Jak już Urząd Wojewódzki doniósł Ministerstwu w sprawozdaniach specjalnych, w miarę wzrostu bezrobocia w Białymstoku i białostockim okręgu przemysłowym elementy wywrotowe rozpoczęły silną agitację wśród bezrobotnych, dystansując na tym gruncie PPS Bund i klasowe związki zawodowe w ich akcji przeciwstawnej w odniesieniu do Wojewódzkiego Komitetu do spraw Bezrobocia. Rozpocząwszy tą akcję, PPS.Bund i Okręgowa Komisja Klasowych Związków Zawodowych w Białymstoku nie umiały przeciwstawić się komunistom, którzy pod koniec miesiąca na zebraniach bezrobotnych w lokalu Okręgowej Komisji Klasowych Związków Zawodowych powołali komitet bezrobotnych dla

3/69

kierowania całością akcji bezrobotnych. Akcja ta polegała na żądaniu wydawania bezrobotnym zapomóg pieniężnych, względnie w naturze zamiast gorącej strawy. W wyniku jej doszło dw dniu 6 b.m. do ulicznego wystąpienia bezrobotnych, które zostało momentalnie przez policję zlikwidowane. W dniu 7 stycznia naskutek porozumienia się z Prokuratorem Sądu Okręgowego zostali aresztowani i przekazani władzom sądowym członkowie wspomnianego komitetu bezrobotnych. Jednocześnie wydane zostały zarządzenia co do zakazu odbywania przez bezrobotnych zgromadzeń i likwidowania niezwłocznie komitetów bezrobotnych, wyłonionych przez czynniki polityczne, legalne i wywrotowe. Kampanja dnia głodowego w dniu 15 grudnia r.ub. nie dała partji komunistycznej spodziewanych przez nią efektów zewnętrznych. Dzień ten na terenie Województwa Białostockiego przeminął zupełnie spokojnie. Jedynie w trzech wypadkach miały miejsce próby urządzenia demonstracyj, jednakże zlikwidowane je w zarodku. Po dniu 15 grudnia r.ub. organizacje wywrotowe czyniły przygotowania do kampanji obchodu rocznicy "3.L.", której przejawy zanotowano już w dniu 4 b.m. Oceniając ogólnie działalność partji komunistycznej w ubiegłym miesiącu, należy podkreślić, że nie była ona pozbawiona, podobnie jak w listopadzie, nastawiania na przygotowywanie wiosennego ruchu dywersyjnego w powiatach z ludnością białoruską. Przyznać jednak trzeba, że momenty te były znacznie słabsze i mniej wyraziste niż w listopadzie. Tłumaczyć to można przedewszystkiem zahamowaniem nielegalnej emigracji do Rosji Sowieckiej, wrażeniem jakie na ludność wywarły wyroki sądów doraźnych w Grodnie i innych miejscowościach województw północno-wschodnich i unieszkodliwienie wybitniejszych działaczy komunistycznych na gruncie wiejskim.

Jeżeli chodzi o ruch zawodowy, to silniej zaznaczył się tylko w Białymstoku, Grodnie i Bielskim okręgu przemysłu drzewnego.

4

W Białymstoku klasowe związki zawodowe dążyły niedwuznacznie do zaostrzenia nastrojów bezrobotnych i wysuwania przez nich różnych żądań, przeciwstawianych "filantropijności" Wojewódzkiego Komitetu do spraw Bezrobocia. Dążenie to zaostrzyło się szczególnie silnie w odniesieniu do szewców-chałupników w związku z otwarciem w Białymstoku sklepu firmy Bat'a i dość znacznem ograniczeniem możliwości zarobkowych wspomnianych szewców. W bielskim okręgu przemysłu drzewnego klasowe związki zawodowe prowadziły akcję w kierunku spowodowania podwyższenia dotychczasowych stawek zarobkowych robotników w Państwowych zakładach Przemysłu drzewnego i przy robotach leśnych, które istotnie są niskie. W sprawie tej Urząd Wojewódzki przesłał Ministerstwu specjalne sprawozdanie. W Grodnie wreszcie Komisja Klasowych Związków Zawodowych wysuwała żądanie wypłacenia robotnikom Państwowej Fabryki Tytuniowej 13-ej pensji.

Nastroje bezrobotnych były tego rodzaju, że poważniejszych obaw nie budziły. Niemniej jednakże zaznaczyć należy, że sytuacja bezrobotnych jest dość ciężka i, że wymaga olbrzymich wysiłków Wojewódzkiego i powiatowych komitetów do spraw bezrobocia, ażeby ją choć częściowo złagodzić. Działalność wspomnianych komitetów rozwija się coraz pozytywniej w sensie podciągania przez nie społeczeństwa doświadczeń na rzecz bezrobotnych.

W stanie bezpieczeństwa publicznego poważniejsze zmiany nie zaszły.-

---oooOooo---

3

KAPITANA BIAŁOSTOCKI
Nr.BP.76/32.
Dnia 10 stycznia 1932

Sytuacja prawno-polityczna Nr.1.
za miesiąc grudzień 1931 r.

70

II. Ruch wywrotowy.

a/ Przejawy działalności elementów wywrotowych.

1/ Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi.

Białystok-Miasto. Dnia 3 grudnia ub.r. rozrzucono kilkadziesiąt egzemplarzy następujących odezw: 1/KO.KPP. i KO.KPZB., oraz OK.KPZB.Białystok pt."Precz z atakami burżuazji na masy kolejarskie.Do wszystkich kolejarzy Łap"; 2/ KO.KPP. p.t."7 listopada wszyscy do strajków politycznych i bojowych demonstracyj" i 3/ KO.KPZB.p.t. " 13 lat dyktatury faszystowskiej".-

Dnia 9 grudnia ub.r. rozrzucono kilkanaście egzemplarzy numeru 4 "Kazetenowca".-

Tegoż dnia zatrzymani zostali z transportem 10 klg.odezw komunistycznych, przeznaczonych do kolportażu w dniu 15 grudnia ub.r., Jurje Scharja i Korusz Zekta, przyczem Jurje Scharja w czasie pościgu został lekko postrzelony w lewy obojczyk.

Dnia 10 grudnia ub.r. w hucie szklanej w czasie zmiany robotników usiłowano urządzić masówkę, którą w zarodku zlikwidowano.-

Tegoż dnia rozrzucono kilkanaście egzemplarzy październikowej roku ubiegłego odezwy CK.KZMBZ.p.t."Do młodzieży robotniczo-chłopskiej Białorusi Zachodniej".-

Dnia 14 grudnia ub.r. wywieszono transparent z napisami: "Precz z ustawą Prystora w walce za sześciogodzinny dzień pracy" "W walce za zasiłek dla młodocianych robotników KZMBZ.".-

Dnia 25 grudnia ub.r. wywieszono transparent z haskami:"Precz z rządem faszystowskim.Niech żyje KZMP. i KZMBZ. Precz z ustawą Prystora, przeciwko wyrzucaniu młodocianych z fabryk KZMBZ."

Dnia 3 b.m. rozrzucono kilkadziesiąt egzemplarzy odbitych na szapirografie ulotek KM.KPZB.Białystok do bezrobotnych i biedoty miejskiej, nawołujących do wystąpień ulicznych.-

Dnia 2 b.m. wywieszono transparent z napisem:"Ani grosza podatku dla rządu faszystów, rządu głodu, wojny i teroru.Niech żyje Komunistyczna Partja Zachodniej Białorusi".-

Dnia 4 b.m. rozklejono kilkanaście egzemplarzy klepsydry z napisami w językach polskim i żydowskim:" Dnia 27 grudnia w więzieniu faszystowskich katów w białostockim szpitalu zmarł więzienny towarzysz Kolenda Aleksander z Mazrycza. Cześć jego pamięci. Komitet czerwonej Pomocy /Mopr/- Białystok 2/I.32 r./

Powiat Białostocki.

Gródku dnia 5 grudnia ub.r. przeprowadzono rewizję w mieszkaniu działacza komunistycznego Stefana Saczka, u którego znaleziono pisany w języku białoruskim list z Rosji Sowieckiej, traktujący o mającej wybuchnąć w Polsce rewolucji i o nastrojach rewolucyjnych w masach robotniczych. Saczko aresztowano i przekazano z materjałami oskarżenia władzom sądowym, które zwolniły go pod dozór policji. W czasie wspomnianej rewizji zatrzymano w mieszkaniu Saczka zbiegłych przed aresztowaniem za wywieszenie transparentu komunistycznego we wsi Kowale, gminy Brzostowica - Mała w powiecie grodzieńskim członków komórki KPZB.w tejże wsi Jefima Bociana i Władysława Saczka, u których znaleziono rewolwer systemu "Nagan" z 17-tu nabojami.-

Dnia 13 grudnia ub.r. z powodu umorzenia sprawy przez Prokuratora została zwolniona z więzienia działaczka komunistyczna, Helena Bednik z Supraśla. -

71

W Gródku dnia 20 grudnia ub.r. znaleziono paczkę starych wydawnictw komunistycznych.

Ze wsi Nowosiółki, gminy Gródek zbiegli do Rosji Sowieckiej Antoni Grycuk, Józef Bazyluk i Teodor Jurowiec.

Zostali zatrzymani podczas nielegalnego przekraczania granicy w powiecie zdołbunowskim i odbyli tamże karę miesięcznego aresztu Edward Ignatowicz ze Starosielc i Albin Berensztejn ze wsi Klepacze.-

Powiat Bielski.

W Siemiatyczach dnia 8 grudnia ub.r. w mieszkaniu Szymona Dzewca odbyło się zebranie wybitniejszych działaczy komunistycznych pod przewodnictwem Josela Fisza w sprawie akcji wywrotowej wśród młodzieży wiejskiej.-

Tamże dnia 2 b.m. w mieszkaniu Fejgi Minkies odbyło się zebranie komunistyczne, w którem wzięli udział Ela Szmukler Hersz Dzewc, Mordko Sledzimowski, Rubin Szczytnicki, Icko Krys Jankiel Piekar, Hersz Ajzenberg, Chana Kosowska, Fejga Minkiesówna i przybyły przed rokiem z Pińska do Siemiatycz uczeń rabinacki Hirsz Nowszewicz.-

W czasie dokonanej rewizji we wspomnianym mieszkaniu znaleziono u Hersza Dzewca notatkę w języku żydowskim, zawierającą porządek obrad treści następującej - sprawozdanie, dyskusja, przyszła praca, rozmaitości.-

Powiat Grodzieński.

Dnia 7 grudnia ub.r. zostali zatrzymani i przekazani władzom sądowym Teodor Dzierzko, Wasyl Nikon, Piotr Nikon, członkowie komórki KPZB. we wsi Brzostowiczamy, gminy Brzostowica-Wielka, którzy zbiegli przed aresztowaniem w czasie listopadowej likwidacji KR.KPZB. Brzostowica-Wielka. U zatrzymanego Wasyla Nikona znaleziono rewolwer, system "Browning" hiszpański.-

W powiecie słołpeckim zatrzymano podczas usiłowania przekroczenia nielegalnie granicy do ZSRR Michała Topczyłko, Jana Sadowniczego i Aleksandra Sadowniczego, mieszkańców wsi Siński w gminie Brzostowica-Mała, członków komórki KPZB w tejże wsi, oraz Aleksandra Poliwko i Mikołaja Zawadzkiego, mieszkańców i członków komórki KPZB wsi Leśniewicze w gminie Brzostowica-Wielka.-

W związku z listopadową likwidacją KR.KPZB. Olekszyce i Brzostowica -Wielka wywieszono w Indurze i na drodze Grodno--Lunna obok majątku Świsłocz-Dolna w gminie Łasza ~~two~~ transparenty z napisami:" Precz z aresztem brzostowiczan, precz z faszystowskim napadem na rodziny, chcemy wolności dla wszystkich więźniów politycznych, precz z białym terorem, precz z katami w brzostowickiej gminie, niech żyje rewolucyjna wolność chłopów i robotników".-

W Grodnie dnia 7 grudnia ub.r. wywieszono transparent z napisem w języku polskim:" Masowym odporem rozbijemy krwawy teror faszystowski, precz z katami defenzywy, do walki z sądem doraźnym KO.KZMZB.Grodno".-

Dnia 11 grudnia ub.r. w Grodnie w mieszkaniu Arona Szubowskiego przy ulicy mieszczańskiej 32 mieszkanie 3 zostało ujawnione archiwum OK.KPZB.Grodno, w którym znaleziono kilka kilogramów różnych wydawnictw komunistycznych, kilkadziesiąt dzieczków moprowskich i pieczątkę Mopru, szapirografy, grypsy więzienne na płótnie i notatki. Mieszkanie to od kilku miesięcy wynajęte było dla celów technicznych OK.KPZB.Grodno przez technicznę okręgową Chanę Szapirównę, nauczycielkę - freblankę, zamieszkałą przy ulicy Mieszczańskiej Nr.5, która zbiegła przed aresztowaniem i wyjechała jakoby do Niemiec. W związku z ujawnieniem wspomnianego archiwum aresztowano Arona Szubowskiego i technika

Eljasza Tarkowskiego, ucznia 7-ej klasy żydowskiego gimnazjum koedukacyjnego. Tarkowski był kierownikiem kółka literacko-dramatycznego, istniejącego przy wspomnianem gimnazjum i redaktorem pisma literackiego p.n "Młodzi mówią", wydawanego przez to kółko. Obu przekazano z materjałami oskarżenia władzom sądowym.-

Dnia 14 grudnia ub.r. w Grodnie na przedmieściu Łosośna wywieszono transparent z napisem w języku polskim:"Do walki 15/XII.1931 roku o zapomogi, precz z eksmisjami, o chleb i pracę, niech żyje komunistyczny związek młodzieży. Grodno KO. KPZB.".-

Dnia 20 grudnia ub.r. dostarczeni zostali do Grodna ze Stołpców zatrzymani w dniu 23 października ub.r. przy usiłowaniu przekroczenia granicy do ZSRR. w powiecie stołpeckim Michał Topczyłko, Aleksander Sadowniczy i Jan Sadowniczy, mieszkańcy wsi Silki, gminy Brzostowica-Mała członkowie komórki KPZB. w tejże gminie, którzy zbiegli przed aresztowaniem. Przekazano ich w dniu 21 grudnia ub.r. władzom sądowym.-

W Grodnie i w gminie Indura dnia 21 grudnia ub.r. zostały wywieszone transparenty z hasłami akcji przeciwko sądom doraźnym.-

Powiat Sokólski.

Dnia 7 grudnia ub.r. w pociągu pomiędzy Białymstokiem i Sokółką nieznana kobieta w wieku lat 16 wręczyła mieszkańcowi Sokółki Nisielowi Niewioskiemu paczkę z prośbą o przypilnowanie. W paczce tej Niewioski znalazł 54 egzemplarze numeru 4 "Kazetemowca", które wręczył policji.-

Powiat Łomżyński.

Stefanja Sempołowska nadesłała przekazami pocztowymi 35 zł: Nadziei Sawko we wsi Mogilowce, gminy Łysków, której mąż, Paweł Sawko odbywa karę 6 lat c.w. z art.102 K.K. i 10 zł. Maryi Hawiejno ze wsi Krupa, gminy Łysków, matce skazanego z art.102 K.K. na 6 lat c.w. Bazylego Hawiejn.

40

W osadzie Dąbrowa, gminy Szydłowiec został zatrzymany dnia 6 grudnia ub.r. zbiegły przed aresztowaniem w czasie likwidacji KR.KPZB.Brzostowica-Mielka w powiecie grodzieńskim Nikon Basyl.-

We wsi Rubicze, gminy Podorosk został zorganizowany Komitet Rejonowy KPZB.-

W grudniu ub.r. odbudowano także KR.KPZB.w Łyskowie.-

Dnia 23 grudnia ub.r. zatrzymani zostali w powiecie stołpeckim na granicy Jakób Prokopczyk, Teodor Beźnosik i Stefan Naumowicz, mieszkańcy Kołkowyska, którzy usiłowali zbiec do Rosji.-

Dnia 13 grudnia ub.r. w powiecie mołodeczniańskim został zatrzymany mieszkaniec wsi Zelwiany, gminy Piaski Snop Michał, który w dniu 14 października ub.r. przekroczył nielegalnie granicę do Rosji Sowieckiej, skąd wysiedlono go do Polski.-

Powiat Wysoko-Maz.

W Wysokiem-Mazowieckiem dnia 7 grudnia ub.r. wylepiono plakat z napisami:"Precz z terorem i jarzmem w krajach kolonjalnych, precz z terorem pacyfikacji i karnemi ekspedycjami w Ukrainie Zachodniej i Białorusi Zachodniej, niech żyje rząd robotniczo-chłopski, niech żyje ZSRR. i partja komunistyczna".-

Dnia 13 grudnia ub.r. w osadzie Szyłew wywieszono transparent z hasłami:"Precz z sądami doraźnymi, precz z regulaminem więziennym, niech żyje polska republika rad i partja komunistyczna".-

Ponadto w powiecie w trzech wypadkach rozrzucono około 200 egzemplarzy aktualnych w czasie wydawnictw komunistycznych.

2/ Komunistyczna Partja Polski.

Powiat Kolneński.

W powiecie kolneńskim 30 grudnia ub.r. rozrzucono kilkanaście sierpniowych odezw KC.Kopru.-

Powiat Łomżyński.

We wsi Szumowo dnia grudnia ub.r. przyjęto do tablicy ogłoszeniowej egzemplarz listopadowej odezwy KC.Czerwonej Pomocy w Polsce p.t."Rewolucyjni więźniowie Brześcia prowadzą walkę przeciwko katowskiemu regulaminowi więziennemu" W związku z tem zatrzymano i przekazano władzom sądowym Hersza Wysockiego,Jankla Migdała i Berka Wolberga w Szumowa.-

Dnia 21 grudnia ub.r. we wsiach Uśnik i Dębowo, gminy Szczepankowo rozrzucono kilkadziesiąt egzemplarzy aktualnych wydawnictw komunistycznych.-

W Zambrowie dnia 12 grudnia ub.r. wywieszono transparent z hasłami "Precz z nowym regulaminem więziennym, precz z sądami doraźnymi, uwolnić więźniów politycznych, precz z Rządem faszystowskim, niech żyje Rząd robotniczo-chłopski, niech żyje ZSSR. niech żyje Mopr".-

Tegoż dnia w Zambrowie w lokalu urzędu pocztowo-telegraficznego, w poczekalni kancelarji rejenta,przy wejściu do Magistratu i do urzędu gminy Długobórz podrzucono kilkadziesiąt egzemplarzy szapirograficznej odezwy KD.KZMP.Zambrów, traktującej o kampanji dnia 15 grudnia ub.r. -

We wsi Wygoda dnia 13 grudnia ub.r. wyrzucono egzemplarz numeru 11 "Czerwonego Sztandaru".

W Łomży dnia 14 grudnia ub.r. rozrzucono kilkadziesiąt egzemplarzy odezw KC.KPP. i KO.KPPB.Łomża , dotyczących kampanji dnia 15 grudnia.-

W organizacji komunistycznej w Rutkach powstał rozłam na tle podejrzewania czynnego jej członka Feliksa Jaroszkiewicz o prowokację i roztrwonienie pieniędzy partyjnych. W związku z wynikłemi stąd tarciami, znany działacz komunistyczny w Rutkach, b.instruktor Zjednoczenia Lewicy Chłopskiej "Samopomoc" nadesłał datowany dnia 14 grudnia ub.r. list do Starosty Powiatowego w Łomży treści następującej:" Wielce Szanowny Panie Starosto!

12

W związku z wystąpieniem moim z organizacji wywrotowej, w jakiej przez szereg lat pracowałem, mam zamiar wystąpienie moje ogłosić w prasie i wydać odezwę w swoim okręgu. Te sprawy chcę z Panem Starostą osobiście omówić. Dnia 17 ub.m. pomiędzy godziną 11-tą a 1-szą będę w Starostwie w poczekalni i uprzejmię proszę wezwać mnie do gabinetu Pana Starosty. Mam dosyć jeszcze siły i zdolności, abym mógł na polu społecznem naprawić wszystkie krzywdy, jakie do tej pory wyrządziłem Państwu. To też uprzejmię proszę Pana Starostę o przyjęcie w wyżej podanym dniu w celu omówienia tych różnych spraw, co umożliwi mi niezwłocznie rozpocząć pracę społeczną". Pomimo zapowiedzi Falkowski nie zgłosił się dnia 17 grudnia ub.r. do Starosty Powiatowego w Łomży, gdyż dnia poprzedniego, będąc w stanie nietrzeźwym, przechodzącemu koło niego szeregowemu P.P. w Rutkach wyrwał bagnet w pochwy i usiłował go nim przebić. W czasie szamotania się Falkowski zranił wspomnianego szeregowego P.P. bagnetem w podłanek, wobec czego został aresztowany.

b/ Wyroki sądowe.

Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 7 grudnia ub.r. skazał z artykułu 102 K.K. Wrona Gwiazdę na 6 lat c.w. i Rywę Katchans na 4 lata c.w.-

Tenże Sąd wyrokiem z dnia 14 grudnia ub.r. skazał z art. 129 K.K. Jana Szeszoka na jeden rok więzienia z d.p.

Tenże Sąd wyrokiem z dnia 14 grudnia ub.r. uniewinnił oskarżonych z art.129 K.K. b.członków PPS.Lewicy Bodzimierza Czepurowa i Piotra Pieńkowskiego.-

Sąd Okręgowy w Grodnie wyrokiem z dnia 21 grudnia ub.r. skazał z art.132 K.K. Konstantego Białoszewskiego, mieszkańca wsi Chomontowce, gminy Hołynka w powiecie grodzieńskim na 6 mie-

74 13

sięcy więzienia.-

Sąd Okręgowy w Łomży wyrokiem z dnia 9 grudnia ub.r. sk z art.102 K.K. mieszkańców Grajewa Lejzora Bermana i Żabłko-binsztajna Mordchaja na 6 lat c.w. każdego, Józefa Bućko, Lucja na Zamojtesa i Stefana Katanisa na 4 lata c.w. każdego, Lwa Uni Henryka Sobolewskiego i Romana Kłodeckiego na 3 lata więzienia każdego, Jana Sobolewskiego, Leona Balcewicza i Jana Grzegorzewskiego na 2 lata więzienia każdego. -

Tenże Sąd wyrokiem z dnia 16 grudnia ub.r. skazał z art.1 K.K. Michała Erynga, Stanisława Szyszkowskiego, Izzaka Enocha Ol cha i Romana Bielickiego na rok więzienia każdego, oraz Aleksan dra Bikowskiego i Benjamina Olscha na półtora roku więzienia każdego.-

Tenże Sąd wyrokiem z dnia 23 grudnia ub.r. skazał z art. 102 K.K. Joska Lassela z Ostrowi-Mazowieckiej na trzy lata więz nia.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

Komendant Białostocki
Nr.BP.76/32.T.
Dnia 10 stycznia 1932 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.1.
za miesiąc grudzień 1931 rok.

III. Ruch zawodowy.

a/ Klasowe Związki Zawodowe.

Związku z otwarciem w dniu 30 listopada ub.r. w Białymstoku sklepu firmy "Bata" miejscowy Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Skórzanego przystąpił do rejestracji szewców chałupników najbardziej odsłoniętych na konkurencji firmy "Bata", oraz interwenjował u Starosty Grodzkiego i Wojewody w sprawie niedopuszczenia do rozciągnięcia działalności firmy "Bata" na teren Białegostoku. Po kilku urządzonych na ten temat zgromadzeniach szewców i przyjęciu ich delegacyj przez Starostę Grodzkiego i Wojewodę naprężona początkowo sytuacja została złagodzona w ten sposób, że P.U.P.P. rozpoczął rejestrowanie bezrobotnych szewców na podstawie zaświadczeń ich pracodawców, nie zaś na podstawie zaświadczeń Związku Zawodowego, jak tego domagała się Okręgowa Komisja Klasowych Związków Zawodowych. Pozatem magazyny szewckie, dający pracę chałupnikom szewcom, obniżyły ceny obuwia i stawki płacy szewców chałupników, wskutek czego konkurencja firmy "Bata" straciła na swej ostrości.-

W Białymstoku dnia 6 grudnia ub.r. odbyło się zebranie członków miejscowego oddziału Z.Z.K. przy udziale Prezesa Zarządu Okręgowego Z.Z.K. w Wilnie, Ostążewskiego.w sprawach organizacyjnych.-

W Białymstoku dnia 11 grudnia ub.r. odbyło się zwołane przez Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Skórzanego zebranie bezrobotnych szewców, na którem po przemówieniach komunizujących Wróbla i Cygiela uchwalono następującą rezolucję:" zgodnie ze stanowiskiem całego klasowego ruchu zawodowego w Polsce i ze stanowiskiem Związków robotników całego świata zebrani szewcy miasta Białegostoku żądają zapomóg doraźnych w gotówce i zaznaczają, że bezrobotnych

utrzymywać winny Państwo, samorządy i burżuazja. Uważając akcję rządową walki z bezrobociem za niewystarczającą i chybiającą celu zebrani żądają - wypłacania zasiłków doraźnych bezrobotnym, a do czasu przywrócenia skasowanych przez Pana Prystora zasiłków doraźnych wydawania zapomóg w naturze i stwierdzają, że ludność miasta Białegostoku, jadając w domach, ma uprzedzenie do kuchni i zup, a także, że pomoc bezrobotnym w formie wydawania zup mogłaby wystarczyć najwyżej samotnym nie prowadzącym własnego gospodarstwa.

Białymstoku dnia 18 grudnia ub.r. na zebraniu Związku Zawodowego Pracowników Przemysłu Tytoniowego uchwalono rezolucję solidarności ze strajkującymi w Warszawie robotnikami fabryk tytoniowych. -

W dniach 19 i 28 grudnia ub.r. odbyły się w Białymstoku zwołane przez Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Włókienniczego zebrania robotników nieczynnej fabryki płuszu Bekiera. Robotnicy tej fabryki zażądali od właścicieli uruchomienia fabryki w celu dania im możności przepracowania ustawowego czasokresu, uprawniającego do pobierania zasiłków z Państwowego Funduszu Bezrobocia. Właściciele fabryki /akcjonarjusze/ wyraziły zgodę na uwzględnienie tego żądania pod warunkiem obniżenia płac robotniczych o 22%.- Ponieważ warunek ten został przez robotników odrzucony, przeto fabryka nie została w roku 1931 uruchomiona.-

Białymstoku dnia 3 b.m. odbyło się przedwyborcze zebranie Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Włókienniczego, na którem komunizujący Lewin wystąpił z wnioskiem, ażeby zostały uchylone punkty regulaminu co do wyboru zarządu Związku, traktujące o tem, że każda lista kandydatów musi być podpisana przez 75 wyborców, i że prawo wyborcze przysługuje tylko tym, którzy conajmniej od 13-ti tygodnie są członkami Związku.-

W Czeremosze, powiatu bielskiego dnia 7 grudnia ub.r. odbyło się zebranie członków oddziału Związku Zawodowego Robotników Przemysłu

Drzewnego, na k[illegible] postanowiono domagać się podwyżki dotychczasowych płac.-

Dnia 13 grudnia ub.r. w Nurcu, powiatu bielskiego odbyło się zebranie członków miejscowego oddziału Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Drzewnego w sprawach organizacyjnych.-

W Krynkach, powiatu grodzieńskiego na zebraniu Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Skórzanego postanowiono przestrzegać ośmiogodzinnego dnia pracy, aby nie powiększać bezrobocia i wyrażono zgodę na obniżenie płac robotniczych w garbarniach o 15% ażeby niedopuścić do zamknięcia tych garbarni.-

W Grodnie dnia 9 grudnia ub.r. na zebraniu Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Tytoniowego po przemówieniach Tomasza Kapitułki z Białegostoku i Kazimierza Krasińskiego, sekretarza Komisji Klasowych Związków Zawodowych w Grodnie postanowiono domagać się wypłacenia robotnikom państwowej fabryki tytoniowej w Grodnie 13-tej pensji.-

Związek Zawodowy Robotników Przemysłu Skórzanego w Krynkach powiatu grodzieńskiego zwrócił się z prośbą o pomoc dla swych bezrobotnych członków do Miejskiego Komitetu do Spraw Bezrobocia.-

Związek Zawodowy Pracowników Komunalnych i Instytucji Użyteczności Publicznej w Grodnie wystąpił do Inspektora Pracy ze skargą na Magistrat z powodu zatrudniania pracowniczek szpitalnych ponad osiem godzin dziennie.-

b/ Chrześcijańskie Zjednoczenie Zawodowe.

W Białymstoku odbyło się zebranie Związku Zawodowego Dozorców Domowych w sprawie zawarcia umowy zbiorowej z właścicielami domów na rok 1932.

c/ Związki Rzemieślnicze.

Sekcja lonkietników Związku Rzemieślników Żydowskich w Białymstoku, powołując się na ciężką sytuację przędzalni i tkalni

zarobkowych zażądała od Białostockiego Towarzystwa Elektryczności obniżenia ceny energji elektrycznej z 31 gr. na 20 gr., żądanie to jednak zostało przez wspomniane Towarzystwo odrzucone.-

d/ Bezrobocie.

Według danych z dnia 9 b.m. na terenie Województwa Białostockiego pozostawało w tym dniu bez pracy 14.640 osób, a mianowicie.-

Powiat:	Bezrobocie dn.9.12.31 r.	dn.9.I.32 r.	Zmniejszenie.	Wzrost.	Pobiera zapomog.
Augustowski	611	665	-	54	365
Białystok-Miasto	3.456	6.394	-	2.938	1.513
Białostocki	808	1.455	-	647	360
Grodzieński	1.937	2.298	-	361	465
Łomżyński	1.154	1.054	100	-	66
Mielski	890	900	-	10	172
Ostrowski	252	284	-	32	244
Ostrołęcki	290	168	-	122	111
Suwalski	145	146	-1	1	16
Sokólski	146	166	-	20	19
Szczuczyński	536	626	-	90	25
Wołkowyski	480	480	-	-	24
Wołoczyński	10	14	4	-	-
Wysoko-Mazow.	15	10	5	-	-

Wzrost: 3.882.

Bezrobocie wzrosło w głównej mierze wskutek zastojów w przemyśle włókienniczym w Białymstoku i białostockim okręgu przemysłowym z racji załamania się konjunktury dla tego przemysłu w związku z wprowadzeniem wysokich ceł ochronnych w Anglji.-

Sądząc z dotychczasowych spostrzeżeń, przypuszczać można, że punktem kulminacyjnym wzrostu bezrobocia będzie osiągnięcie przezeń cyfry 15.000.-

W grudniu ub.r. wystąpienia bezrobotnych, zresztą w formach łagodnych miały miejsce jedynie w Białymstoku, gdzie elementy wywrotowe powołały do życia Komitet bezrobotnych, który w dniu 8 stycznia b.r. po wiecu bezrobotnych spowodował ich wystąpienie uliczne. Szczegóły podane zostały Ministerstwu w sprawozdaniach z dnia 7 b.m. Nr.BP. 36/32P. i Nr.BP.III-72/32 P. z dnia 9 stycznia b.r.-

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

19

77

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BP.76/32.T.

nia 10 grudnia 1932 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.1.

za miesiąc grudzień 1931 r.

IV. S t r a j k i.

Od dnia 2 grudnia do końca miesiąca w Grajewie strajkowało 40 tkaczy fabryki gumowo-taśmowej Sally Hepner z powodu obniżenia im zarobków o 20%. Wskutek strajku została unieruchomiona fabryka zatrudniająca ponadto 20 robotników i 35 robotnic w innych działac

---oooOooo---

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr.BP.76/32.T.
Dnia 10 stycznia 1932 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.1.
za miesiąc grudzień 1931 r.

V. Stan bezpieczeństwa publicznego.

a/ Ważniejsze przestępstwa i wydarzenia.

Powiat Bielski.

W Nurcu dnia 22 grudnia ub.r. grupa bezrobotnych członków miejscowego oddziału Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Drzewnego w liczbie około 30 osób z zarządem tegoż oddziału na czele zrobiła najście na lokal Ujchlera, właściciela młyna parowego tamże, żądając od niego kategorycznie pozostawienia na służbie zwolnionego z zachowaniem przepisów ustawowych pracownika młynarskiego. Ujchler potraktował to żądanie odmownie, wobec czego bezrobotni sterroryzowali pracujących w młynie dwuch robotników i zmusili Ujchlera do unieruchomienia młyna, przy którym wystawili swoje warty. Naskutek wydania przez Starostę Powiatowego zarządzeń zajście zostało zlikwidowane po upływie kilku godzin. Po przeprowadzeniu dochodzenia zatrzymano 9 osób, a m.in. Stefana Hibnera i Bolesława Remiesza, prezesa i sekretarza oddziału wspomnianego wyżej Związku i komitetu PPS. w Nurcu, którzy z materjałami oskarżenia przekazani zostali władzom sądowym.

W Bielsku-Podlaskim dnia 26 grudnia ub.r. miało miejsce zajście pomiędzy studentami polakami i żydami. Szczegóły zostały podane Ministerstwu w sprawozdaniu z dnia 30 grudnia ub.r. Nr. BP.I-4881/31.

Powiat Grodzieński.

W Skidlu dnia 5 b.m. rachmistrz Urzędu gminnego Stefan Szeller w czasie sprzeczki z narzeczoną Wandą Panasiówną zranił ją lekko wystrzałem z rewolweru w szyję, a następnie sam pozbawił się życia.-

owiat Łomżyński

Leśniczy majątku Poryts/i gajowy Józef Pindel Paszcza, ścigając kłusowników braci Mazgułów ze wsi Wyrzyki, którzy na gruntach wspomnianego majątku upolowali dwie sarny, w pościgu, na nimi postrzelili ich lekko w nogi z dubeltówek.-

Dnia 16 grudnia ub.r. na stacji kolejowej w Wyszkowie stwierdzono kradzież około 12 tysięcy złotych gotówką z ambulansu pocztowego w pociągu, zdążającego z Łomży do Warszawy. Kradzieży dokonano po wyrżnięciu dziury w podłodze wagonu w w dnie małej żelaznej kasy. Wyrżnięcia te uskuteczniono na stacji w Łomży. Sprawca kradzieży Władysław Konarzycki z Warszawy został aresztowany na stacji kolejowej w Tłuszczu.-

Dnia 23 grudnia ub.r. w Śniadowie aresztowano Józefa Wagnera ze wsi Lubotyń pod zarzutem puszczania w obieg fałszywych monet 2 i 5 złotowych.-

W Miastkowie aresztowano dnia 28 grudnia ub.r. Kazimierza Kurowskiego, ucznia szkoły budownictwa w Warszawie, który na podstawie sfałszowanych książek wkładowych pobrał w kilku urzędach pocztowych różne kwoty z konś P.K.O.-

We wsi Truski-Pikule dnia 29 grudnia ub.r. zostali zamordowani Marjanna, Adela i Stanisław Duchnowscy, Morderstwa dokonał brat ich Józef Duchnowski Andrzej.-

We wsi Piątnicy w dniu 1 b.m. został zamordowany i wrzucony do pobliskiej rzeki Narwi Józef Bazydło, kapral zawodowy 33 p.p.

wiat Ostrowski.

Około Małkini dnia 11 grudnia ub.r. Jelin Abram z Grodna napadł z kijem na żebraka Jana Kwiatkowskiego i zrabował mu 270 złotych.- Jelina aresztowano i przekazano władzom sądowym.-

W lesie państwowym około wsi Udrzyn, w gminie Poręba Jan Dąbrowski ze wsi Budy w gminie Brańszczyk zamordował pałką z zasadzki gajowego lasów państwowych Adolfa Podbielskiego. Dąbrowski który działał z zemsty, został aresztowany.-

Powiat Wołkowyski We wsi Kołądycze dnia 20 grudnia r.ub. został postrzelony z fuzji myśliwskiej w bok i nogi Michał Kornicki z osady Antopol przez gajowego majątku Białawicze w gminie Piaski, Treszczyńskiego.-

Powiat Szczuczyński W Szczuczynie dnia 27 grudnia r.ub. Józefa Wysocka pchnęła nożem w okolicę serca ułana 10 pułku ułanów Stanisława Zalewskiego, który padł trupem na miejscu. Zabójstwo na tło miłosne.-

b/ Zestawienie wypadków i innych przestępstw.

W ubiegłym miesiącu zanotowano wypadków:

1/ uszkodzenia ciała w bójkach - 5,
2/ " " w innych okolicznościach - 7,
3/ samobójstw - - - - - - 5,
4/ usiłowań zabójstwa - - - - 6,
5/ różnych nieszczęśliwych wypadków, które zakończyły się śmiercią - - - - - 9/osób 9/,
6/ kradzieży zwykłych - - - - 14,
7/ " z włamaniem - - - - 5,
8/ drobnych napadów rabunkowych - - - 4,
9/ dzieciobójstw - - - - - 4,
10/ zgwałcenia - - - - - 5,
11/ oporu policji - - - - - 3,
12/ " komornikom i sekwestratorom - - 8,
13/ fałszerstwa pieniędzy - - - - 3,
14/ potajemnego gorzelnictwa - - - 3.-

c/ Wypadki samochodowe.

W ciągu miesiąca zanotowano 7 wypadków samochodowych, w których 4 osoby odniosły lekkie obrażenia ciała.-

33
79

d/ P o ż a r y.

Zestawienie danych o pożarach:

W grudniu r.ub.na terenie Województwa Białostockiego miały miejsce następujące pożary, powstałe wskutek:

1/ nieostrożnego obchodzenia się z ogniem	-		20,
2/ z przyczyn nieustalonych	-	-	6,
3/ wadliwej budowy kominów	-	-	3,
4/ z podpalenia z zemsty	-	-	3,
r a z e m	-	-	32.-

Pożary te wyrządziły straty:

1/ do 2.000 zł. każdy	-	9,
2/ od 2.000 do 5.000 zł.	-	11,
3/ od 5.000 do 10.000 "	-	5,
4/ od 10.000 do 15.000"	-	5,
5/ od 15.000 do 20.000"	-	1,
6/ od 20.000 do 25.000"	-	1.-

e/ O c e n a o g ó l n a.

Stan bezpieczeństwa publicznego zarówno od względem politycznym jakoteż kryminalnym ogólnie w Województwie w grudniu w porównaniu ze stanem w listopadzie zmianom nie uległ i może być oceniany jako dobry.-

---oooOooo---

24

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BP.76/32.

Dnia 10 grudnia 1932 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.1.

za miesiąc grudzień 1931 r.

VI. Sprawy graniczne.

Powiat Ostrołęcki

Żandarmerja niemiecka wysiedliła w dniu 11 grudnia 1931 r. do Polski za nielegalne przekroczenie granicy Anielę Archack ze wsi Długie gminy Czarnia i Stanisława Gołasia ze wsi Wolchowo gminy Myszyniec.-

---oooOooo---

WOJEWÓDA BIAŁOSTOCKI

Nr. BP.76/32.

Dnia 10 grudnia 1932r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.1.

za miesiąc grudzień 1931 r.

80

VII. Szpiegostwo, dywersja, sabotaż.

W wyniku rozpracowania sprawy szpiegowskiej Dawidowicza Lejby vel Brudnera i Fajwela Karpa, aresztowanych pod zarzutem szpiegostwa dnia 27 listopada ub.r. /vide sytuacyjne sprawozdanie miesięczne za m-c listopad/ ustalono, że Dawidowicz, usiłował zwerbować na wyjazd do Rosji na kursy komunistyczne znane w Grodnie komunistki Rywkę Szwarc, Lejbę Pomeranc i Leję Mazowiecką, z których Rywl Szwarc wyraziła zgodę na wyjazd.

Sąd Okręgowy w Grodnie wyrokiem z dnia 3 grudnia skazał w trybie doraźnym na karę śmierci przez powieszenie szpiegów Łukszę Konstantego i Aleksandra Gonczaruka /sytuacyjne sprawozdanie miesięczne za m-c listopad/. Wyrok został wykonany dnia 4 grudnia r.ub.-

Tenże Sąd w trybie doraźnym skazał dnia 4 b.m. Lejbę Dawidowicza na karę śmierci przez powieszenie i Fajwela Karpa na 15 lat c.więzienia. Dawidowicz został stracony dnia 5 b.m.-

---oooOooo---

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Nr.BP.76/32.T.

Dnia 10 grudnia 1932 r.

Sytuacyjne sprawozdanie miesięczne Nr.1.

za miesiąc grudzień 1932 r.

VIII. V a r i a.

Wskutek roztopów i obfitych opadów deszczowych w drugiej połowie grudnia wezbrała woda na rzece Bug. Cienka powłoka lodowa ruszyła, formując się w zator lodowy pod wsią Bojany w gminie Poręba, powiatu ostrowskiego. Z racji utworzenia się tego zatoru poziom wody na Bugu pod Brokiem podniósł się gwałtownie i w dniu 30 grudnia dochodził do 3-ch metrów 50 cm. ponad stan normalny. Chwilowo ewakuowana była wieś Borowo. W pierwszych dniach stycznia poziom ten obniżył się do 2-ch metrów 40 cm. ponad stan normalny, wobec czego niebezpieczeństwo powodzi minęło. Zator lodowy pod wsią Bojany długości około 8 klm. nie spłynął. Na wiosnę może on wytworzyć sytuację bardzo poważną. Zator ten zostanie zbadany przez fachową komisję i w zależności od jej orzeczenia zostanie zaatakowany tak, by mógł być zlikwidowany przed wiosną.

---oooOooo---

4.